

ÅRSMELDING 2014

INNHOOLD

INNLEDNING.....	5
INDUSTRI	7
Sjømatindustriutvalget	7
Garantiordning for økt kredittid.....	7
Innføring av ny fiskesalgslagslov.....	7
Pelagic Fish Forum 2014.....	8
Ny landings- og sluttseddelforskrift.....	8
Regulering av kongekrabbefisket.....	8
Fangstbasert akvakultur	9
Prisdrøftinger	9
Norges Råfisklag.....	9
Sunnmøre og Romsdal Fiskesalslag	11
Vest-Norges Fiskesalslag.....	11
Norges Sildesalgslag.....	11
Fiskeriforhandlinger	12
Den blandete norsk-russiske fiskerikommisjon	13
Makrell.....	13
Norsk vårgytende sild	13
Kolmule	13
Nordsjøen	14
HAVBRUK	14
Videreutvikling av produksjonsreguleringssystem (MTB)	14
Bærekraftskriterier	15
Høring om melding til Stortinget om vekst i norsk lakse- og ørretoppdrett.....	15
5%-tildelingen.....	17
Grønne konsesjoner	18
Høring av forslag om opphevelse av forskrift om fordeling og avgrensning av produksjonskapasiteten i lakseoppdrettsnæringen.....	18
Bruk av dusør ved gjenfangst.....	19
Bygge- og tilsynsforskrift og kvalifikasjonskrav for oppdrettsbåter.....	19
Relasjonene til kommunene og lokalitetstilgang	20
Regionale havbrukslag.....	20
Vestnorsk havbrukslag	20
Midtnorsk havbrukslag.....	22
Nordnorsk havbrukslag.....	25
HANDEL OG MARKEDSADGANG	29
Etablering av "Sjømatalliansen"	29
Markedsadgang til Russland.....	29

Markedsadgang til Kina	32
MILJØ.....	33
Klimaspor for sjømat	33
EUs arbeid med utvikling av regelverk for måling av miljøspor og for miljøinformasjon	33
Rent hav- en forutsetning for produksjon av sjømat	34
Ett hav – samarbeidsforum for olje- og sjømatnæring.....	35
Miljørapport for sjømatnæringen	36
Miljøsertifisering av fiskerier og havbruk	36
Miljødokumentasjon og klimaregnskap for fiskeindustribedrifter.....	37
Rømmingssikring – 0-visjonen er viktig.....	37
Sporing av oppdrettsfisk ved analyse av mineraler	39
Nytt obligatorisk miljøfond.....	39
Revisjon av MOM-standarder.....	40
Utslipp av næringsalter	40
Miljøovervåking og dokumentasjon.....	40
Utrangert utstyr fra havbruksnæringen.....	42
Kunnskapsgrunnlaget villaks/havbruk	42
Vannrammedirektivet.....	44
HELSE OG KVALITET.....	45
Regelverk.....	46
Oppfølging etter Mattilsynets tilsynskampanje i hvitfisksektoren	46
EU-forordninger for animalske biprodukter	46
Internasjonalt arbeid.....	47
Hygieneregelverk – utfordringer i forhold til norske myndigheter.....	47
Konsum av sjømat.....	47
Merking	48
Fiskehelse.....	48
Transport av levende fisk.....	49
Beredskapsplaner havbruk.....	49
Lakselus.....	49
Fiskefôr.....	50
Proporsjonalitet og enhetlig tilsyn.....	50
Risikoanalyse	50
KOMMUNIKASJON OG SAMFUNNSKONTAKT.....	51
FORSKNING OG UTVIKLING (FOU).....	52
ARBEIDSLIV, KOMPETANSE OG REKRUTTERING.....	52
Tarifforhandlinger	52
Allmenngjøring av fiskeindustrioverenskomsten	52
Medlemsbistand.....	53

Helse, miljø og sikkerhet (HMS).....	53
Arbeid med reduksjon av sykefraværet	53
Kompetanse – utdanning – rekruttering.....	53
DELTAELSE I INTERNASJONALE ORGANISASJONER.....	54
Europeiske organisasjoner.....	54
Andre internasjonale organisasjoner	54
TILLITSVALGTE ORGANER.....	55
Bransjegruppe industri.....	55
Bransjegruppe havbruk.....	56
PERSONALFORHOLD OG ARBEIDSMILJØ.....	56
Vedlegg:.....	58
Havbruksnæringens miljøfond - årsrapport 2014.....	58

INNLEDNING

Fiskeri- og havbruksnæringens landsforening (FHL) er en landsomfattende næringspolitisk organisasjon for bedrifter innen fiskeindustrien, havbrukssektoren, fôrindustrien og marin ingrediensindustri. Organisasjonen har 480 medlemsbedrifter som omfatter 10.963 årsverk. FHL er tilsluttet Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO).

Fiskeri- og havbruksnæringens servicekontor (FHS) er en del av FHL og inngår i regnskapet til FHL for 2014. Styret legger med dette fram en samlet årsmelding for FHL og FHS for 2014.

Styret i FHS er ifølge vedtektene til enhver tid sammenfallende med styret i FHL og styremøtene avvikles parallelt. Styret i FHL har i 2014 hatt seks ordinære styremøter, syv telefonmøter og ett skriftlig avholdt møte. FHL-styret har behandlet 71 saker. Styret i FHS har i 2014 hatt seks ordinære styremøter og ett telefonmøte og har behandlet 26 saker.

Norge eksporterer rundt 95 prosent av sjømaten som fiskes eller produseres i norske farvann. På det globale markedet er Norge blant verdens ledende sjømatnasjoner. I 2014 ble det eksportert sjømat for 68,8 milliarder kroner. Det er 12% økning fra året før og den høyeste eksportverdi noensinne. I volum ble det eksportert 2,7 millioner tonn, en økning på 203.768 tonn (8%). Omregnet til sjømatmåltider, sto norsk næring for en tilførsel på 37 millioner måltider hver dag i 2014.

Eksportverdien for fangstbaserte sektorer endte på 22,5 milliarder kroner. Torskfiskeeksporten økte med 20% til 12 milliarder, mens pelagiske arter som sild og makrell utgjorde 7,5 milliarder, en økning på 9%. Lave priser i markedet for torsk er fortsatt et problem for de tradisjonelle sektorene, noe som gjør at forhandlingene mellom industrien og flåten om minstepriser er krevende for alle parter. Reker og skalldyr for 1 milliard kroner ble eksportert i 2014, det er 23% mer enn året før.

Eksportverdien for havbruk (laks og ørret) endte på 46,2 milliarder kroner. Dette er en vekst på 10%. Markedsprisen på laks holdt seg sterk gjennom året, med en særlig økning mot jul. Gjennomsnittsprisen på fersk sløyd laks i 2014 var 41,06 kr/kg, mot 39,74 kr/kg året før.

Det desiderte hovedmarkedet for norsk sjømat er EU-landene med en samlet import på over 42,5 milliarder kroner. Mens EU økte med 16%, gikk Øst-Europa tilbake 34% til 6,2 milliarder kroner, noe som i stor grad kan tilskrives Russlands importstans på norsk fisk. Asia-markedet var i 2014 på 12 milliarder kroner (opp 23%), Afrika 2,2 milliarder (opp 61%), Nord-Amerika 3,7 milliarder (opp 38%), Sør-Amerika 1,2 milliarder (opp 23%), Oseania 0,4 milliarder (opp 94%).

FHL er opptatt av at Norge skal dra nytte av det store potensialet vi har som fiskeri- og havbruksnasjon. De rike fiskeressursene og våre store hav- og kystområder gir rom for økt mattilførsel og verdiskaping om de blir forvaltet på en god måte. En rekke utredninger fra bransjen, myndighetene og faginstitusjoner de siste årene dokumenterer et stort potensial for økt verdiskaping basert på marine ressurser fram mot 2050.

En forutsetning for vekst er at det gis politiske rammebetingelser og at næringen i samarbeid med myndigheter og kompetansemiljøer håndterer miljøutfordringer som måtte følge med økt produksjon. FHL arbeider for at næringen skal drive miljømessig bærekraftig og ha en troverdig miljøpolitikk. Samtidig er det en løpende politisk avveining av hvor stor miljøpåvirkning samfunnet kan akseptere fra alle typer matproduksjon. For sjømatnæringen som i prinsippet har evighetens perspektiv, er det svært viktig at disse spørsmålene blir diskutert og avklart. FHL jobber også for at forurensning fra omverden, som kan redusere mulighetene for å produsere trygg sjømat, skal reduseres.

De norske fiskeriene er de mest miljøsertifiserte fiskeriene i verden. Alle de store konsumfiskeriene er sertifisert internasjonalt gjennom MSC (Marine Stewardship Council). Industrifiskeriene er også sertifisert gjennom standarden IFFO-rs. Dette gjør at alle fiskemel- og fiskeoljefabrikker i Norge produserer på sertifiserte fiskeri. I 2012 ble det også fastsatt en egen standard for lakseproduksjon gjennom samarbeidet i Salmon Aquaculture Dialogue. Standarden er gjenstand for en tilsvarende sertifiseringsordning gjennom ASC (Aquaculture Stewardship Council) for selskaper som ønsker å benytte seg av det. Flere norske laksevirkksomheter er nå sertifisert i henhold til ASC-standard.

FHL har i 2014 videreført arbeidet som havbruksnæringen har forpliktet seg til gjennom "Miljøløftet" fra 2011. Der framgår 12 tiltak for å styrke arbeidet mot rømming og lakselus. Næringens eget Miljøfond har bidratt med utfisking av rømt fisk og overvåkningstiltak i et hundretall vassdrag. Ordningen er så vellykket at myndighetene har besluttet å gjøre ordningen obligatorisk fra 2015. Én del av Miljøløftet er innsatsen for å bedre kontrollen med lakselusnivåene i havbruksanlegg. Her er det fremdeles forbedringspotensial gjennom systematisk innsats, forskning og utvikling. Målet for næringen er å sikre vedvarende lave lusnivå i havbruk. I 2014 har flere nye metoder blitt kommersielt tilgjengelige, noe som er i tråd med strategien om å minimere bruken av legemidler mot lus.

FHL er en viktig premissleverandør på det matpolitiske området, og det er viktig at ansvars- og rollefordelingen i matforvaltningen blir fulgt opp i tråd med intensjonene. FHL bruker også betydelige ressurser på oppfølging av regelverksutvikling både nasjonalt og knyttet til EU-bestemmelser og av globale standarder.

I 2014 oppsto særlige utfordringer knyttet til markedsadgang til Russland. Svært mye lå til rette for at Russland også i 2014 skulle bli det største markedet for norsk sjømat, men slik gikk det ikke. Med virkning fra 7. august ble det fra russisk side innført importstopp av sjømat fra Australia, EU, Canada, USA og Norge. Importstansen kom som følge av vestlige sanksjoner grunnet urolighetene i Ukraina. Eksporten til Kina har, som foregående år, også i 2014 møtt vesentlige hindre.

Arbeidet for en bedre markedsadgang er en prioritert oppgave for FHL. På initiativ fra FHL ble "Sjømatalliansen" etablert i august 2014. Følgende organisasjoner deltar: FHL, Norges Fiskarlag, Fiskebåtrederne Forbund, Norges Sildesalgslag, Norges Råfisklag, Fiskesalgslagenes samarbeidsråd og NSL. Den sentrale politiske plattformen for alliansen er at de offensive handelsinteressene må styrkes og det må sikres fri markedsadgang for norsk sjømat til alle viktige markeder.

I det følgende gis en gjennomgang av de viktigste sakene FHL har arbeidet med i 2014.

INDUSTRI

FHL har en rekke medlemsbedrifter innen industrisektorene. Dette er bedrifter som opererer innen tradisjonell hvitfiskindustri, pelagisk industri samt biomarine næringer, også kalt marin ingrediensindustri.

Sjømatindustriutvalget

Regjeringen Stoltenberg oppnevnte i 2013 et utvalg ledet av professor Ragnar Tveterås for å gjennomgå rammevilkårene for sjømatindustrien. Utvalget la frem sin rapport (NOU 2014:16) den 16. desember 2014. Utvalget foreslår omfattende endringer i rammeverket for fiskeflåte og fiskeindustri, og er svært tydelig på at sjømatnæringen trenger fleksibilitet for å styrke sin konkurransekraft i krevende og komplekse internasjonale markeder.

Punktvis kan forslagene oppsummeres som følger:

- Dedikerte FoU-programmer
- Fortsatt behov for generisk markedsføring
- Markedsadgang for sjømat må prioriteres foran landbruksinteresser
- Styrking av ressursforskning- og bestandsestimering
- Gi fiskeindustrien adgang til å eie fiskekvoter
- Myke opp dagens begrensninger i hvilke teknologi som er tillatt å benytte for fiskeflåten (redskapsbegrensninger og fartøyutforming)
- Oppheve dagens begrensninger i kvotetak per fartøy
- Ressursrentebeskatning bør vurderes
- Fjerne leverings-, aktivitets- og bearbeidingsplikt. Opprette en kommisjon for å sikre at pliktene avvikles på en akseptabel måte juridisk og økonomisk.
- Nøytral markeds plass for førstehåndssalg av villfisk, voldgift ved uenighet om minstepriser
- Gi mulighet for jevn vekst innen havbruk
- Sesongutjevning gjennom kvotefleksibilitetsordninger
- Økt koordinering av tilsynsmyndigheter
- Regelverksharmonisering internasjonalt

Utvalgets rapport er lagt ut til offentlig høring, med høringsfrist 30. april 2015.

Garantiordning for økt kredittid

Siden finanskrisen i 2009 har torskfisksektoren hatt en statlig garantiordning gjennom Innovasjon Norge. Råfisklaget har disponert ordningen som har til hensikt å utvide garantirammen som industrien må stille for å kjøpe råstoff. I praksis har dette gitt Råfisklaget mulighet til å utvide kredittiden overfor industrien fra 14 dager til 28 dager.

FHL har vært negativ til ordningen ettersom den i praksis har fungert som en lagerstøtteordning, og dermed bidratt til å flytte ytterligere risiko over på fiskeindustrien. For fiskerne fungerte ordningen slik at den sikret høy kjøpsaktivitet i hovedsesongen. Ordningen ble ikke videreført for 2015.

Innføring av ny fiskesalgslagslov

Den nye fiskesalgslagsloven som fra 1. januar 2014 avløste råfiskloven innebærer få substansielle endringer. Salgslagenes mulighet til ensidig å fastsette minstepris og salgsvilkår

(inkl. omsetningsformer) er videreført. Det er imidlertid innført en ordning med mekling, for de tilfeller der partene gjennom drøftinger ikke kommer til enighet om minstepris. Dersom mekling ikke fører frem, kan salgslagene fastsette minstepris.

Fiskesalgslagsloven gir også hjemmel til å pålegge salgslagene oppgaver for å fremme og ha tilsyn med kvalitet ved høsting og håndtering av råstoff, og som en prøveordning er det fra 1.1.2015 iverksatt et kvalitetstilsyn i regi av Norges Råfisklag.

I april 2014 ble meklingsnemndene for pelagisk sektor og hvitfisksektoren oppnevnt etter enighet mellom salgslagene og kjøperorganisasjonene.

Den nye fiskesalgslagsloven mangler i likhet med råfiskloven legitimitet blant fiskekjøperne.

Pelagic Fish Forum 2014

FHL har i samarbeid med Norges sjømatråd tatt initiativ til etablering av et globalt forum for pelagiske konsumbedrifter. Første samling ble holdt i Istanbul i 2012. Året etter ble det arrangert to samlinger: Den første i tilknytning til Brussel Seafood Exposition, 22. april 2013, og hovedsamlingen ble arrangert i Barcelona 14.-15. november 2013. I 2014 ble det også arrangert en samling i forbindelse med sjømatmessen i Brussel, og samlingen i London 13. – 14. november 2014 hadde rekorddeltakelse med 125 delegater. Forumet i Istanbul hadde 80 deltakere, mens 100 var til stede i Barcelona.

Ny landings- og sluttседdelforskrift

Den nye landings- og sluttседdelforskriften ble vedtatt i april 2014, og trådte i kraft 1. januar 2015. Forskriften innebærer nye krav for kjøpere og produsenter. Fiskeridirektoratet sendte mot slutten av 2014 ut en veiledning om hvordan bestemmelsene om vekter, adskillelse og merking skal forstås, samt et utkast til retningslinjer for det nye journalføringskravet.

FHL har siden forskriften var på høring i 2010 hatt en rekke innsigelser mot flere av bestemmelsene, og er fortsatt i dialog med Fiskeridirektoratet om forståelsen og avgrensingen av de kravene som følger av forskriften. Det har vært flere møter mellom FHL og Fiskeridirektoratet, og direktoratet har varslet at de vil se nærmere på retningslinjene, både for bestemmelsen om vekter og journalføring. FHL har også tatt opp flere saker i brev til Fiskeridirektoratet. Det er på en rekke områder behov for ytterligere avklaring, og FHL har bedt om at disse bestemmelsene ikke håndheves før avklaringene foreligger. FHL har også påpekt at bedriftene må gis rimelig tid til å foreta eventuelle tilpasninger til nytt regelverk.

Regulering av kongekrabbefisket

Fiskeridirektoratets forslag til regulering av fisket etter kongekrabbe i kvoteregulert område i sesongen 2014/2015 viser at reguleringsregimet i stadig større grad har funnet sin form, og gir god forutsigbarhet for deltakerne, både på land og sjø. Saken ble behandlet i FHLs pris- og reguleringsutvalg for kongekrabbe.

FHL støttet Fiskeridirektoratets forslag om at det blir etablert en nedre fartøylengde på 6 meter for adgang til å delta i åpen gruppe. For industrien som kjøper og prosesserer kongekrabbe er det vesentlig at fartøy som deltar i fisket er egnet og utrustet på en slik måte at råstoffkvaliteten kan ivaretas på en god måte både under fangst og oppbevaring om bord. Av de samme hensyn støttet også FHL forslaget om at det settes et aktivitetskrav i annet fiskeri som vilkår for deltakelse i åpen gruppe. Fiskeridirektoratet valgte ikke å fastsette et slikt krav.

Videre kommenterte FHL ulike tidspunkter for start av reguleringsåret i fisket etter kongekrabbe, og behovet for tilstrekkelig tilsyn med kongekrabbefisket. Kongekrabbe har svært høy verdi og er dermed et område der det er mulig å gjøre kortsiktig fortjeneste. Det er derfor viktig med gode kontrollrutiner.

Fangstbasert akvakultur

Levendelagring av torsk blir trukket fram både av myndigheter og av næringen som et virkemiddel som både kan jevne ut utbudet i sesongene og som kan strekke hovedsesongen.

Levendelagring i inntil 12 uker gjennomføres i stadig økende omfang innenfor dagens rammebetingelser. Lagring utover 12 uker har fram til nå vært krevende, ettersom virksomheten da har vært omfattet av akvakulturregelverket. FHL støttet derfor det arbeidet som Nærings- og fiskeridepartementet gjorde høsten 2014 med å få på plass et regelverk som er mer tilpasset fangstbasert akvakultur. Det nye regelverket, som kom på plass fra nyttår, kan åpne opp for større mulighet og interesse for å etablere virksomhet med langtidslagring av torsk. Særlig vil fritakene fra NYTEK-forskriften og slakteriforskriften være viktige. FHL mener likevel at myndighetens forbud mot å hente fisk utenfor 12 nautiske mil, på grunn av risiko for VHS-smitte, vil bremse muligheten til å drive fangstbasert akvakultur gjennom hele året. Departementet anfører selv at risikoen for sykdomsspredning er liten. Det faktum at fisken selv forflytter seg uhindret fram og tilbake over "12-milsgrensen" understreker at det er et svakt grunnlag for påstanden om at risikoen øker ved fangst utenfor grensen.

Prisdrøftinger

Norges Råfisklag

Prisdrøftinger våren 2014

FHLs utgangspunkt for drøftingene i april 2014 var at et stort vinterfiske var avviklet, men uten at det var skapt vesentlige verdier for industrien. Minsteprisene som var satt for de viktigste fiskeslagene lå i vinterperioden tett opp til faktisk betalte førstehåndspriser. FHL argumenterte prinsipielt med at det framover må etableres en forståelse for at det må være luft mellom minstepriser og de priser som faktisk betales. Dette må til for å gi aktørene den fleksibilitet som trengs innenfor en næring der både flåte, industri og marked er differensiert.

FHL mente at det ikke var noen indikasjoner i markedet som tilsa en økning i minsteprisene for torsk, og partene ble enige om å videreføre prisene som ble satt i desember 2013. For hyse og sei var det en god etterspørsel, og minsteprisene ble justert noe opp for alle størrelsesgrupper.

Prisdrøftinger høsten 2014

Drøftingene i september illustrerte først og fremst FHLs krav om å redusere antall prisperioder fra tre til to. I perioden fra mai til september var bildet, som forventet, preget av sterkt redusert tilførsel av fersk fisk med tilsvarende økning i førstehåndspriser. Fram til neste drøfting i desember vil situasjonen være preget mer av knapphet på råstoff enn av utfordringer på pris.

Partene ble enige om nye minstepriser for torsk, sei og hyse. Også minsteprisene for lyr, brosme, kveite og uer ble justert opp noe. Basert på råvaresituasjonen var en økning i minstepris for perioden september – desember relativt uproblematisk for industrien, men FHL la i forhandlingene betydelig vekt på at prisene som framforhandles i september må ses i sammenheng med prisene som skal fastsettes for hovedsesongen.

Prisdrøftinger for hovedsesongen 2015

FHL hadde forut for drøftingene tatt skriftlig opp med Råfisklaget at antall prisperioder bør reduseres fra tre til to. Saken ble tatt opp under drøftingene uten at Råfisklaget kunne ta stilling

til dette der og da. FHL har i ettertid fått formell tilbakemelding fra Råfisklaget om at saken har vært drøftet i deres arbeidsutvalg og at de ønsker å fastholde tre prisperioder som nå.

FHLs utgangspunkt for prisdrøftelsene i desember var enigheten fra drøftingene i september. Råfisklaget møtte til drøftingene i desember med en klar oppfatning om at "vesentlige" faktorer var endret siden partene møttes i september. Det gjaldt både marked, så vel som kvotesituasjonen. Med dette som ramme var det vanskelig for FHL å komme Råfisklaget i møte på deres krav om betydelig økte priser, særlig på torsk, men også på sei. Kjøpersiden valgte derfor å bryte drøftingene og saken ble meldt inn til meklingsnemnda.

Mekling ble gjennomført mandag 15.12.14, med noe reduserte delegasjoner fra alle parter. Meklingsnemnda gikk i liten grad inn på de mer prinsipielle spørsmålene om hvilke hensyn som skal vektlegges ved fastsettelse av minstepris, og gjennom meklingen ble det enighet om alle minstepriser, bortsett fra for de to største torskestørrelsene hvor meklingsnemnda kom med forslag til minstepris som ble akseptert av Norges Råfisklag.

Kongekrabbe

FHL/NSL og Norges Råfisklag gjennomførte prisdrøftinger på kongekrabbe i mai 2014. Det var enighet om å øke minsteprisene for de fleste størrelser og kvaliteter.

Ferske reker

FHL/NSL og Norges Råfisklag ble enige om å prolongere prisene fra sesongen 2013/14 til sesongen 2014/15. Det ble ikke gjennomført drøftinger. Det er et tilbakevendende problem for industrien at de to salgslagene som omsetter ferske reker ikke er koordinerte i sine prisperioder. Dette skaper tidvis uheldige prisvariasjoner på reker fisket henholdsvis i Norges Råfisklags og Skagerakfisks distrikt, som selges i det samme innenlandsmarkedet.

Reker

Omsetningen av reker fisket av havfiskeflåten organiseres gjennom auksjonsomsetning, og uten minstepris. Det har derfor ikke vært minsteprisdrøftelser i 2014.

Rognkjeksrogn

Drøftingene mellom FHL og Norges Råfisklag om nye minstepriser på rognkjeksrogn førte ikke til enighet.

Markedssituasjonen for rognkjeksrogn har vært vanskelig i flere år. Markedet er begrenset til Sverige og Danmark, og det er stor konkurranse både fra andre leverandører av rognkjeksrogn (Island og Grønland) og fra billigere rognsubstitutt. I tillegg har WWFs rødlisting av norsk rognkjeksrogn i Sverige ført til et sterkt press fra kundene om at produktet må miljømerkes. FHL vurderte markedssituasjonen som så usikker at det ikke var mulig å sette en minstepris. FHL ba derfor i prisdrøftelsene om at prisen for rognkjeksrogn ble fristilt.

Norges Råfisklag fastsatte etter dette ensidig nye minstepriser for rognkjeksrogn for 2014.

Selvtilvirket tørrfisk

Det ble oppnådd enighet i minsteprisdrøftelsene mellom FHL og Råfisklaget for sjøtilvirket tørrfisk.

Hval

Minsteprisene for hval ble ikke endret i 2014. Det var imidlertid mye diskusjon om reguleringsopplegget fastsatt av Norges Råfisklag.

Omsetningssituasjonen for hvalkjøtt har bedret seg noe de siste årene, men det faktiske uttaket er fortsatt lavere enn de fastsatte fangstkvote. Dette innebærer at det er rom for ytterligere

vekst i omsetningen innenfor dagens forvaltningsopplegg. Det er også positivt at det igjen ser ut til å bli en viss eksport til Japan, som på sikt kan være et interessant marked for hvalprodukter. Samtidig er det vesentlig at det arbeides målrettet for å bedre handelsvilkårene for eksport til det japanske markedet, da handelen i dag begrenses av tungvinte krav og ubegrunnede grenseverdier for blant annet melkesyrebakterier.

Merkevareforeningen Norsk Hval er stiftet for å utvikle felles kvalitetsstandard for fangst og produksjon av vågehval, og merkevarebygging for medlemsbedriftene. FHLs Øyvind Andre Haram er styreleder fra november 2013.

Sunnmøre og Romsdal Fiskesalslag

Det har i 2014 vært gjennomført ei prøveordning i Surofi der minsteprisene bare gjelder for fersk fisk. Partene har blitt enige om å videreføre denne ordningen i 2015. I 2014 har en også gått fra en til tre prisperioder, etter mal fra Norges Råfisklag. Kjøperorganisasjonene mener at dette kan reduseres til to perioder, og at drøftingene om høsten kan utgå. Surofi ønsker å opprettholde tre perioder i år, men er åpne for å vurdere dette på nytt mot slutten av 2015.

Partene har blitt enige om nye minstepriser i alle de tre drøftingene som er gjennomført i Surofi. Prisjusteringene har i stor grad fulgt samme takt som i de øvrige salgslagene for hvitfisk.

Vest-Norges Fiskesalslag

FHL, NSL og Vest-Norges Fiskesalslag gjennomførte prisdrøftinger ved starten av sesongen 2014. Det ble oppnådd enighet om nye minstepriser.

Norges Sildesalgslag

Prisdrøftinger for lodde og kolmule til konsum

Det ble i 2014 ikke gjennomført prisdrøftinger for lodde og kolmule til konsum. Minsteprisene som ble avtalt i desember 2012 har blitt videreført.

Prisdrøftinger sild, makrell og hestmakrell

Det ble i 2014 gjennomført prisdrøftinger for nordsjø-sild, NVG-sild, makrell og hestmakrell.

Prisdrøftelsene med Norges Sildesalgslag både for makrell og NVG-sild var sterkt preget av usikkerhet om hvilke konsekvenser det russiske importforbudet ville få. Med bakgrunn i markedssituasjonen og signalene fra markedet i forkant av drøftelsene, var det opplagt fra kjøpersiden at minsteprisene for sild og makrell måtte nedjusteres.

Makrell

Den norske makrellkvoten økte fra 153.000 tonn til 279.000 tonn i år. Kvantumsøkningen, samt bortfallet av det russiske markedet, både for norsk makrell og makrell fra EU, samt et restriktivt importregime for makrell til Nigeria, bidro til at FHL ønsket en reduksjon av minsteprisene – spesielt for de minste størrelsene. Det ble ikke oppnådd enighet under forhandlingsmøtet i august, men etter drøftelser pr telefon og e-post, var avstanden mellom partene liten nok til at man fant det hensiktsmessig med et nytt møte 2. september. Sildelaget og FHL ble da enige om prisreduksjoner på opptil kr 0,50/kg. Prisreduksjonen var størst for den minste fisken, mens prisen på makrell over 450 gram ikke ble endret. FHL la i drøftelsene stor vekt på at det var minstepriser det ble forhandlet om, og at prisene måtte stå seg også i et vanskelig marked.

NVG-sild

Det ble ikke oppnådd enighet om prisene under prisforhandlingsmøtet i september, men etter noen dagers forhandlinger pr telefon, ble FHL og Sildelaget enige om uendret pris for sild under 300 gram, og prisreduksjon på opp til kr 0,60/kg for silda over 300 gram.

Med bakgrunn i at markedsutviklingen ble bedre enn forutsatt sist høst, fremsatte Sildelaget den 18. desember 2014 forslag til økning av minsteprisene til et langt høyere nivå enn minsteprisene som var gjeldende før høstens prisdrøftelser.

FHL var ikke villig til å diskutere endringer av minsteprisen midt i sesongen da det ikke forelå omsetningsmessige hensyn som gjorde det nødvendig å endre minsteprisene. Etter FHLs vurdering er ikke "stor" avstand mellom minstepris og markedspris en særlig grunn til justering av minstepris. Sildelaget kunne ikke fremlegge eksempel på at noen fartøy hadde fått dårlig betalt for sine fangster – ingen hadde således utnyttet avstanden mellom minstepris og markedspris.

Siden det ikke ble oppnådd enighet, gikk spørsmålet om endring av minstepris til mekling. Melingsnemnda konkluderte med at den ikke var i posisjon til å komme med noen anbefaling om justering av minstepris, og Sildelaget fastsatte ensidig minsteprisen for sild den 20. januar 2015.

Nordsjøsil

For nordsjøsil var minsteprisen på kr 3,70 (etter diktat fra Sildelaget høsten 2013) frem til 1. juli, og minsteprisen ble deretter justert ned til kr 3,00, etter enighet mellom partene.

Minsteprisen for hestmakrell ble ikke endret i 2014.

Prisdrøftinger – fiskemel og fiskeolje

FHL møtte Sildelaget til prisdrøftelser i desember 2014. Begge parter var enige om at prisjusteringsmekanismen for råstoff til mel og olje fungerer godt, og at denne bør videreføres. Med bakgrunn i at Sildelaget ville fjerne forbudet mot bruk av trommelsil, og dermed åpne for landing av råstoff til Island og Færøyene, ble det ikke inngått en prisavtale for 2015.

Siden midten av 1990-tallet har FHL og Norges Sildesalgslag i fellesskap forvaltet en egen bransjestandard for hvordan vann siles av råstoffet ved produksjon av fiskemel og fiskeolje. Alle selskap som har kjøpt råstoff gjennom Sildesalgslaget har vært nødt å følge standarden. Fabrikker i både Norge, Danmark og Irland har tilpasset seg systemet, mens fabrikker på Færøyene og Island har valgt å bruke et annet system.

Når Sildelaget ikke ønsker å følge standarden lenger, vil det ikke etter FHLs vurdering være like konkurransevilkår mellom kjøperne av mel og oljeråstoff. Andre avsilingsarrangement innebærer større usikkerhet om vekt. FHL mener Sildelaget har et ansvar for å sikre like konkurransevilkår, og har derfor valgt å prøve spørsmålet om avsilingsstandard rettslig.

Fiskeriforhandlinger

Forvaltningen av de fleste store fiskebestandene i Barentshavet, Norskehavet og Nordsjøen skjer gjennom internasjonalt samarbeid. Utgangspunktet for forvaltningen er vitenskapelige råd fra det internasjonale råd for havforskning (ICES). Fordelingen av andeler mellom partene er et sensitivt tema, og de siste årene har det vært uenighet mellom kyststatene om fordelingen av både makrell, kolmule og norsk vårgytende sild.

De norske forhandlingsdelegasjonene ledes i hovedsak av Nærings- og fiskeridepartementet, og består i tillegg av representanter fra Utenriksdepartementet, Fiskeridirektoratet, Havforskningsinstituttet, Kystvakten, FHL, Norges Fiskarlag/Fiskebåtredernes Forbund, Norges Kystfiskarlag og Sjømannsforbundet.

Den blandete norsk-russiske fiskerikommisjon

Fellesforvaltningen mellom Norge og Russland har fungert godt i mange år, og det er etablert tradisjoner for ansvarlig, langsiktig og bærekraftig forvaltning av ressursene. I 2014 ble forhandlingene for 2015 avholdt i Oslo. Torskekvoten for 2015 ble fastsatt til 894.000 tonn. Dette var i tråd med den omforente forvaltningsregelen for torsk. Kvoten ble således redusert med 10 prosent fra 2014, men representerer likevel en svært høy kvote i et historisk perspektiv.

For FHL er det viktig at det er størst mulig stabilitet i kvotefastsettelsen, og at en unngår for store svingninger i ressurstilgangen. Dette prinsippet var sentralt i årets kvotefastsettelse. Kvoten for hyse ble videreført på dagens nivå. Dette er positivt og vil også gi en bedret balanse i forholdet mellom torsk og hyse og være fordelaktig for utøvelsen av fisket. Også kvoten for blåkveite ble videreført. Partene ble også enige om en avtale for fordeling av snabeluerbestanden, og det ble fastsatt en kvote i 2015 på 30.000 tonn. For FHL var det gledelig at partene fant grunnlag for å øke loddekvoten til 120.000 tonn for 2015.

Makrell

Norge, EU, Færøyene og Island ble ikke enige om forvaltningen og fordelingen av makrell under drøftelsene høsten 2013. Etter forhandlingsrunder vinteren 2014 ble det den 12. mars inngått en makrellavtale mellom Norge, EU og Færøyene for 2014. Partene er enige om at TAC (totalkvoten) skal fastsettes i tråd med anbefalingene fra ICES, og avtalen regulerer den relative fordelingen mellom partene i årene 2014-2018. Island har valgt å stå utenfor makrellavtalen.

Kyststatene ble ikke enige om TAC for 2015 under makrellforhandlingene i oktober 2014. Norge, EU og Færøyene ble den 21. november 2014 enige om å videreføre trepartsavtalen med en TAC på 1.054.000 tonn i 2015. Dette er en nedgang fra 2014.

Norsk vårgytende sild

Kyststatene kom ikke til enighet om fordelingen av NVG-sild høsten 2013. Drøftelsene fortsatte vinteren 2014. Norge, Island, Russland og EU ble den 28. mars 2014 enige om en firepartsavtale for 2014 innenfor en TAC på 418.487 tonn. Færøyene var ikke del av avtalen.

Etter to forhandlingsrunder høsten 2014 er det ikke oppnådd enighet om forvaltningen av NVG-sild for 2015. Kyststatene er imidlertid enige om en TAC på 283.000 tonn i 2015, men totalkvoten er ikke fordelt mellom kyststatene, og ingen av partene er innvilget soneadgang til andre parters farvann til fiske av NVG-sild.

Med bakgrunn i bestandssituasjonen for NVG-sild er det grunn til å tro at kyststatene, med unntak av Færøyene, vil fastsette sine nasjonale sildekvoter i tråd med fordelingen i 2014. Færøyene vil nok, som i 2014, fastsette en autonom kvote som overskrider Færøyenes tradisjonelle kyststatsandel.

Norge har i forhandlingene krevd en økt andel av NVG-sild. Det samme har også Færøyene.

Kolmule

Høsten 2013 ble det ikke oppnådd enighet om fordelingen av kolmule i 2014. Drøftelsene fortsatte vinteren 2014. Norge, Island, Færøyene og EU ble den 28. mars 2014 enige om en kystsatsavtale for 2014 innenfor en TAC på 1,2 millioner tonn.

Høsten 2014 ble det avholdt to runder med kyststatsforhandlinger, uten at det ble oppnådd enighet om forvaltningen og fordelingen av kolmule for 2015.

EU og Færøyene anser seg ikke lenger bundet av kyststatsavtalen fra 2005 om kolmule, og vil derfor ikke være med på en videreføring av kyststatsavtalen, verken mht. fordeling eller soneadgang. EU vil ikke lenger akseptere det de anser som en altfor lav andel av

kolmulebestanden. Videre vil ikke EU lenger gi de øvrige kyststatene adgang til å fiske kolmule i EU-sonen uten at det betales for det.

Mens EU og Færøyene ønsker økte andeler av kolmulebestanden, er ikke Norge og Island villige til å gi fra seg andeler. Forhandlingssituasjonen er derfor fastlåst.

Som et adhoc-arrangement for 2015 har kyststatene blitt enige om en TAC på 1.260.000 tonn, samt en avsetning til NEAFC – slik at fisket i NEAFC-farvann er regulert, og Russland og Grønland således har sine kvoter. Det er ikke inngått en avtale som omhandler andelsfordeling eller soneadgang. De enkelte statene står fritt til å fastsette sine nasjonale kolmulekvoter for 2015. Norge fastsatte en kvote som tilsvarer rundt 36% av TAC.

Nordsjøen

I desember 2014 ble det inngått en bilateral fiskeriavtale mellom Norge og EU om forvaltningen av felles fiskebestander i Nordsjøen og gjensidige fiskemuligheter i hverandres farvann. Kvotene ble fastsatt i tråd med vedtatte forvaltningsstrategier og råd fra ICES.

HAVBRUK

FHL har medlemsbedrifter innenfor hele verdikjeden av havbruk. Den dominerende arten i norsk havbruk er atlantisk laks, med regnbueørret som den andre viktige kommersielle arten. I tillegg har FHL også medlemsbedrifter som produserer marine arter og skjell, herunder rensfisk. 2014 ble et nytt sterkt år for laksektoren som til tross for noe variasjon i lakseprisene har hatt en høy gjennomsnitt pris. Selv om lakse- og ørret oppdretterne opplevde full importstopp til Russland fra begynnelsen av august 2014, forble etterspørselen etter laks og ørret høy som en følge av en sterk markedssituasjon. I forhold til selskapenes inntjening tyder mye på at året brakte en økning i produksjonskostnadene som en følge av fiskehelseutfordringene.

Flere viktige saker som berører næringens aktiviteter og videre utvikling har stått på sakskartet i løpet av året. Blant de viktigste sakene hvor FHL har engasjert seg er de følgende:

Videreutvikling av produksjonsreguleringssystem (MTB)

Ved behandlingen av høring om nytt produksjonsregime, som hadde høringsfrist 6. januar 2014, var det et stort sprik i hvordan bedriftene oppfattet den beste fremtidige produksjonsreguleringen. Mens en rekke av FHLs medlemmer ønsket og forventet en direkte oppfølging av Generalforsamlingsvedtaket fra 2010, mente andre at en ordning med rullerende gjennomsnittlig MTB vil danne grunnlag for en oppbygging av biomasse på høsten som ville kunne gi negative produksjonsmessige og markedsmessige resultater. Et produksjonsreguleringssystem som har en stor grad av fleksibilitet og en best mulig markedsmessig tilpasning av produksjonen er imidlertid noe hele næringen ønsker, men det var store forskjeller i hvordan bedriftene så for seg dette.

Som en konsekvens av betydelig uenighet i medlemsmassen konkluderte styret i FHL med at det ikke var riktig å avgis en enhetlig uttalelse om videreutvikling av MTB-systemet. Styret mente at i en sak hvor medlemsmassen var delt, ville det beste være om den enkelte bedrift klargjorde sitt syn overfor Nærings- og fiskeridepartementet.

Flere av FHLs havbruksmedlemmer ga både under og etter generalforsamlingen uttrykk for misnøye med hvordan organisasjonen har håndtert høringssaken om rullerende MTB. Som en konsekvens av dette ba styret om at spørsmålet om rullerende MTB ble tatt opp på ny.

Styret i FHL så behovet for fleksibilitet for å markedsrette produksjonen, og ba derfor om at det ble utredet ulike modeller for rullerende MTB og en vurdering av disse. Arbeidet med dette ble igangsatt, men før arbeidet var avsluttet hadde den politiske ledelsen i Nærings- og fiskeridepartementet konkludert med å videreføre dagens ordning. Saken ble også drøftet i forbindelse med et medlemsmøte i Oslo 9. september.

Bærekraftskriterier

I forbindelse med statsråd Elisabeth Aspakers innledning til FHLs Generalforsamling 2. april 2014, og statsminister Erna Solbergs besøk til Lerøy den 1. april 2014, ble det offentliggjort at Nærings- og fiskeridepartementet vil legge frem en stortingsmelding om vekst i havbruksnæringen. Målet er at denne meldingen skal behandles i løpet av vårsesjonen 2015.

Statsråden har uttrykt et ønske om å utvikle rammer som gir forutsigbar vekst for næringen, og hun er tydelig på at miljøhensyn vil veie tungt for realisering av veksten. Det pekes spesifikt på rømming og lakselus som utfordringer næringen blir målt på.

FHL igangsatte derfor et arbeid med tanke på å definere relevante bærekraftsindikatorer for videre vekst i havbruksnæringen. Det ble også sett på hvordan veksten burde organiseres opp mot dette.

Det ble nedsatt et utvalg som jobbet ut fra følgende mandat:

«Utvalget bes om å foreslå kriterier for vekst i havbruksnæringen. Hvordan disse bør måles og hva som skal være akseptkravene før det gis rom for vekst, må vurderes. Utvalget bes om å fokusere på kriterier knyttet til lakselus og rømming, dernest fiskehelse og utslipp av næringsstoffer. Utvalget skal også vurdere hvordan veksten bør organiseres slik at den gir forutsigbarhet for næringen. Utvalget skal avgi sin tilråkning til styret innen styremøtet 18.09.2014.»

Utvalgets sammensetning:

1. Alf Helge Aarskog, Marine Harvest ASA
2. Stig Nilsen, Lerøy ASA
3. Ola Braanaas, Firda Management AS
4. Geir Magne Knutsen, Bremnes Seashore AS
5. Tore Holand, Midtnorsk Havbruk AS
6. Geir Wenberg, Wenberg Fiskeoppdrett AS
7. Øyvind Kråkås, Salmon Group AS
8. Egil Johansen, Nord Senja Laks AS

Administrativt ble arbeidet ledet av administrerende direktør.

Utvalgets forslag ble behandlet bredt i organisasjonen med behandling blant annet på møter i havbrukslagene, og i et eget bransjemøte i Oslo i slutten av august 2014. Dette møtet var åpent for alle beslutningstagere i medlemsbedriftene. Utvalget sitt arbeid ble lagt til grunn i FHL sitt hørings svar om vekst i norsk lakse- og ørret oppdrett.

Høring om melding til Stortinget om vekst i norsk lakse- og ørretoppdrett

Høringen var relatert til regjeringens arbeid med Stortingsmelding om vekst i havbruksnæringen, som har som mål å drøfte hvordan Norge kan øke verdiskapingen ved å fremme en ny og forutsigbar politikk for kapasitetsvekst. «Høringsnotat – melding til Stortinget om vekst i norsk lakse- og ørretoppdrett» drøfter ulike elementer som vil bli omtalt i meldingen som:

- På hvilket miljømessig grunnlag det kan foretas endringer i produksjonskapasiteten.
- Hvordan forutsigbarhet i regulering av havbruksnæringens produksjonskapasitet kan oppnås.
- Hvilke objektive kriterier som skal legges til grunn ved endringer i produksjonskapasiteten
- Fordeling mellom økt kapasitet på eksisterende tillatelser og nye tillatelser ved endringer i produksjonskapasitet.

Det var lagt som en forutsetning at det overordnede konsesjonssystemet for laks, ørret og regnbueørret skulle ligge fast.

Til tross for at det var avsatt liten tid til høringen ble høringssvaret grundig behandlet i organisasjonen, med behandling i to møter i Bransjegruppe havbruk, ett fysisk møte i styret og én sluttbehandling i styret per e-post. Behandlingen var også tuftet på den foregående behandlingen av bærekraftskriterier.

Hovedkonklusjonen i FHLs høringsvar var følgende:

- FHL slutter seg til regjeringens offensive ambisjoner på vegne av norsk havbruksnæring. En rekke utredninger viser til at norsk havbruksnæring har et stort potensial. Skal potentialet realiseres, må det være en ambisjon at Norge i 2050 produserer 5 millioner tonn laks og ørret. Dette forutsetter minst 3-5% årlig vekst i norsk havbruksproduksjon. Det må være et mål at norsk havbruksnæring skal være verdensledende innen produksjon av laks og ørret.
- FHL er opptatt av at stortingsmeldingen må synliggjøre hvilken samfunnsmessig betydning havbruksnæringen representerer i dag, og hvilken betydning den kan få når inntektene fra petroleumsindustrien avtar. En slik synliggjøring kan bidra til en bedre forståelse for den økonomiske og sosiale delen av bærekraftbegrepet.
- En realisering av næringens potensial forutsetter at næringen gis tilgang på produksjonsareal. FHL anmoder derfor om at arealtilgang må være sentralt i stortingsmeldingen ettersom arealtilgang i hovedsak handler om politisk vilje og evne til å legge til rette for en verdiskapende anvendelse av kyststaten Norge sine store sjøarealer. Sjømatareal må sikres for fremtidig matproduksjon, på samme måte som en sikrer areal på landjorda for matproduksjon. En bedre balansering mellom bruk og vern vil bidra til at næringen gis tilgang til areal. Det kan også forventes at vederlag til kommunene for fremtidig vekst gir økt behov for arealtilgang.
- FHL ber om at stortingsmeldingen vektlegger behovet for en mer offensiv og tydelig handelspolitikk, der det legges til grunn at det er i Norges interesser å arbeide for fri handel for sjømat.
- En voksende havbruksnæring vil ha et behov for en effektiv og god forvaltning, og høringen bør påpeke behovet for prosesser som vurderer hvordan regelverket og sektormyndighetene skal bli en ressurs for en optimal videreutvikling av næringen. Likebehandling av selskapene må være en sentral målsetning.
- I forhold til annen matproduksjon er havbruk subsidiefri og en svært bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom virksomhet som skaper store næringsmessige ringvirkninger lokalt, regionalt og nasjonalt. Dette bør fremgå av meldingen.
- Stortingsmeldingen bør adressere de overordnede, globale miljøutfordringene og i denne forbindelse sammenligne miljøpåvirkningen fra havbruk med andre former for animalsk matproduksjon. Slik kan norsk havbruk settes inn i et større miljøperspektiv. Laks- og ørretproduksjon i Norge er både areal-, energi-, og føreffektiv matproduksjon. Sammenlignet med annen matproduksjon har norsk havbruk relativt liten negativ miljøpåvirkning.
- FHL støtter et mål om forutsigbare vilkår for vekst i maksimal tillatt biomasse (MTB).
- FHL advarer mot departementets forslag til regulering av vekst knyttet til handlingsregler i produksjonsområder. Næringen var kritisk til det såkalte "Gullestadutvalgets" anbefalinger, og mener fortsatt at vekst bør knyttes til handlingskriterier vurdert på lokalitetsnivå.

- FHL støtter at vekst kan knyttes til etterlevelse av handlingsregler, men handlingsregler kan utmerket godt fungere uten at kysten deles inn i produksjonsområder.
- FHL er imot etablering av produksjonsområder slik som skissert i høringsnotatet. Det er ikke godt faglig grunnlag for, og heller ikke forvaltningsmessig forsvarlig, å regulere videre vekst for havbruksnæringen på denne måten. For den enkelte aktør synes utfallet av modellen å bli høyst vilkårlig. Det er ikke sannsynliggjort at det vil oppnås signifikante gevinster innen fiskehelse og miljø eller for sjømatproduksjonen som sådan. Høringsnotatet vier stor oppmerksomhet til de utfordringer næringen møter med lakselus og dagens behandlingsregimer. FHL er enig i at det skal siktes mot et vedvarende lavt lusenivå i havbruksproduksjonen, slik som målet har vært i de siste årene.
- En handlingsregel kan fungere på selskapsnivå f.eks. relatert til en målsetning om vedvarende lave lusenivåer, men dersom målsetningen om vekst skal realiseres også på kort sikt, må en handlingsregel tilpasses hva som realistisk kan oppnås hos et vesentlig flertall av produsentene.
- Med dagens teknologi og behandlingsformer er en handlingsregel basert på et krav på mindre enn 0,5 kjønnsmodne hunn-lus et utfordrende nivå. Over tid må det sikres vedvarende lave lusenivå. **En tallfesting av konkrete lusenivå hører imidlertid ikke hjemme i en stortingsmelding.**
- FHL støtter at vekstkriterier bør knyttes til å utvikle nye behandlingsformer som bidrar til at vi når målet om vedvarende lave lusenivå i havbruk. Kriterier knyttet til antall medikamentelle behandlinger kan være et slikt bidrag.
- Endringer i kunnskaper, teknologi og behandlingsformer kan bidra til at utfordringer knyttet til lakselus endres, og slike måltall bør derfor ikke låses i forbindelse med stortingsmeldingen. FHL advarer mot at stortingsmeldingen blir for detaljert og bidrar til å låse reguleringer med bakgrunn i et stillbilde av dagens utfordringer.
- Departementet angir at fiskehelsestatus i produksjonen eller rømming ikke bør være avgjørende for mulig økning i MTB. FHL sier seg enig i dette.

5%-tildelingen

23. juni 2014 sendte Nærings- og fiskeridepartementet "forskrift om auke av maksimal tillaten biomasse for løyve til akvakultur med laks, aure og regnbogeaure" på høring med høringsfrist 1. oktober 2014. Det ble gitt et tilbud om å få utvide kapasiteten (MTB) med 5% under visse forutsetninger. På den lokaliteten tillatelsen ble benyttet måtte ikke lusenivåene overstige 0,1 voksne hunnlus i snitt per fisk, og det skulle kun benyttes to kjemiske behandlinger per produksjonssyklus.

Det var allerede annonsert av regjeringen at den vil fremme en stortingsmelding til høsten hvor framtidens vekst- og miljøpolitikk innen havbruk ville være hovedtema. FHLs vurdering var at en god forvaltningsskikk normalt ville medført at en først ferdigstilte stortingsmeldingen, drøftet denne og endte opp med en politisk behandling som legger grunnlaget for framtidig bærekraftig vekst innen havbruk.

Etter at departementets forslag var sendt på høring ble også norske havbruksprodukter utestengt fra Russland. I en slik situasjon ville departementets utvidelsesforslag bety en økning i produksjonskapasiteten samtidig som det for norske havbruksprodukter ble markedsutfordringer.

Som en konsekvens av disse vurderingene var FHL negativ til en gjennomføringen av departementets forslag. Videre la FHL vekt på at næringen aktivt skulle følge opp arbeidet med den bebudede stortingsmeldingen, og at det var på bakgrunn av denne og etterfølgende diskusjon at framtidens næringspolitikk ovenfor havbruksnæringen skulle bli utmeislet.

Grønne konsesjoner

I mars 2013 sendte Fiskeri- og kystdepartementet ut forslag om ny tildelingsforskrift på høring. FKD foreslo å legge til rette for tildeling av 45 tillatelser til oppdrett av laks, ørret og regnbueørret. Departementet meddelte at et mål med tildelingen var å stimulere til nye teknologiske løsninger eller driftsmåter som kan bidra til å redusere næringens miljøutfordringer. Tillatelsene ble inndelt i tre ulike grupper:

- Gruppe A - 20 konsesjoner tildeles i Troms og Finnmark til 10 mill. per konsesjon.
- Gruppe B - 15 konsesjoner tildeles etter en lukket budrunde uavhengig av fylke eller region.
- Gruppe C - 10 konsesjoner tildeles uten omgjøring av eksisterende konsesjon til 10 mill. per konsesjon uavhengig av fylke eller region.

Søknadsfristen for nye konsesjoner ble satt til 1. oktober 2013, og det ble sendt inn 255 søknader. De selskapene som fikk tildelt Gruppe A tillatelsene ble offentliggjort 11. april 2014, Gruppe B tillatelsene 23. april 2014 og Gruppe C tillatelsene 30. juni 2014.

Det ble innsendt klager vedr. behandlingen av Gruppe A- og C-konsesjonene. Nærings- og fiskeridepartementet avgjorde klagesakene for Gruppe A 22. desember 2014, og samtlige klager ble avvist. Klagebehandlingen for gruppe C pågår fortsatt, og det er usikkert når en avgjørelse vil foreligge.

De grønne konsesjonene ga staten en inntekt på 1.080 millioner kroner, hvorav halvparten av dette (540 millioner kroner) går til vertskommunene.

Høring av forslag om opphevelse av forskrift om fordeling og avgrensning av produksjonskapasiteten i lakseoppdrettsnæringen

1. juli 2013 fastsatte Fiskeri- og kystdepartementet forskrift om fordeling og avgrensning av produksjonskapasiteten i tillatelser til matfisk av laks, ørret og regnbueørret i sjøvann. Forskriften avløste den tidligere forskrift 22. desember 2004 nr. 1800 om kontroll med eiermessige endringer i selskap mv. som innehar tillatelse til oppdrett av matfisk av laks og ørret i sjø (eierkontrollforskriften) som medførte at det ikke var tillatt å kontrollere mer enn 25% av den totale produksjonskapasiteten i Norge, og ikke mer enn 50% av produksjonskapasiteten i én av Fiskeridirektoratets regioner. Erverv som medførte kontroll med 15% eller mer av produksjonskapasiteten i Norge måtte ha statens samtykke.

I forskriften som ble fastsatt 1. juli 2013 ble det øvre taket for kontroll med produksjonskapasiteten i lakseoppdrettsnæringen økt fra 25% til 40% eller mer. Forskriften satte også spesifikke krav til bearbeidingsgrad, FoU og tilbud av lærling- og traineeplasser, samt spredning av aktivitet i hver region et foretak har virksomhet. Kravene inntreffer for selskap som etter søknad til staten erverver kontroll med 15% eller mer av den totale produksjonskapasiteten i Norge, og kravene blir gradvis strengere jo større andel et foretak eier. Det gjelder også en regional begrensning, som er et forbud mot å eie mer enn 50% av den samlede produksjonskapasiteten i én av Fiskeridirektoratets regioner.

Begrensningene til å ikke kunne kontrollere mer enn 25% av den totale produksjonskapasiteten i Norge, og ikke mer enn 50% av produksjonskapasiteten i én av Fiskeridirektoratets regioner var utfordret av Marine Harvest, som leverte en klage til ESA (EFTA Surveillance Authority). Som følge av klagen til ESA og behandlingen der fant den forrige regjeringen det nødvendig med en forskriftsendring.

FHL delte departementets oppfatning og mål om at rammevilkårene for havbruksnæringen i størst mulig grad skal likestilles med øvrige industrielle aktiviteter. Departementet anfører at man ikke kunne se særtrekk ved havbruksnæringen som gjorde det nødvendig å opprettholde

egne reguleringer av den karakter det her var tale om. Det ble anført at det gjeldende regelverket griper inn i organiseringen av næringen, og kan gjøre det vanskelig å oppnå en mest mulig effektiv struktur. Når forskriften ble opphevet ville erverv av produksjonskapasitet og forretningsmetoder for øvrig fortsatt reguleres av alminnelig konkurranserett og annet generelt lovverk. FHL delte denne oppfatningen.

Samtidig ble det påpekt at FHL anser det som en viktig målsetting å sikre en variert struktur i næringen og at myndighetene derfor bør tilrettelegge for at aktører av ulik størrelse og med ulik lokalisering av eierskap kan fortsette å spille en sentral rolle. Et mangfold i størrelse og eierstruktur er viktig for næringens posisjon langs hele kysten. Det ble videre poengtert at offentlige rammevilkår må innrettes slik at de stimulerer til et differensiert eierskap. Det offentlige har et særskilt ansvar for at rammevilkårene i seg selv ikke bidrar til å styre i en retning av færre enheter. Rammevilkårene må legges til rette for en mest mulig lik mulighet for utvikling av alle typer selskaper i Norge.

Bruk av dusør ved gjenfangst

Bruk av dusør som virkemiddel for å effektivisere gjenfangst etter en rømming har vært behandlet i FHLs Bransjegruppe havbruk. Kort oppsummert tilrår bransjegruppen at en havbruksbedrift som har hatt rømming utlover en dusør i forbindelse med gjenfangst i sjø etter den konkrete hendelsen, og anbefaler at dusøren bør ligge på kr 200 pr fisk. Det er en forutsetning at dette gjøres i samråd med myndighetene og i henhold til gjeldende regelverk.

Ved å ta i bruk dusør som virkemiddel kan en stimulere til gjenfangst og til tilbakemelding til selskapene om gjenfangsten. Tiltaket kan bidra til effektivisering av gjenfangsten og til å vise at selskapet tar ansvar og vil rydde opp, og selskapet signaliserer samtidig at det setter pris på den jobben fiskerne utfører. Virkemiddelet kan også være et positivt utgangspunkt for proaktiv kommunikasjon og informasjonsutveksling med miljø- og villfiskinteresser i en i utgangspunktet svært negativ og belastende situasjon for selskapet.

Anbefalingene med maler for kunngjøring og innmeldingsskjema mv ligger på FHL sine hjemmesider.

Bygge- og tilsynsforskrift og kvalifikasjonskrav for oppdrettsbåter

Myndighetene ved Sjøfartsdirektoratet har arbeidet med en ny bygge- og tilsynsforskrift for mindre lasteskip, herunder arbeids- og servicefartøyer til oppdrettsnæringen. Forskriften trådte i kraft 01.01.2015. Kvalifikasjonskravene og tilhørende sertifikater er under utredning og forventes innført i 2015. Det vil bli gitt noen års overgangstid før krav om sertifikat iverksettes, men det er viktig å komme i gang med kursing av båtførere.

For å etablere et system for kursing av båtførere ble Norsk Maritimt Senter for Havbruksnæringen (NMSH) etablert. Primært skal selskapet ta seg av opplæringen av de som må ha sertifikat etter ny forskrift. Selskapet eies i dag av FHL og Salmon Group, og ble opprettet med denne eierkonstellasjon for enkelthets skyld. Intensjonen er at oppdrettsselskap som ønsker det skal komme inn på eiersiden når NMSH har fått nødvendige lisenser for å drive som en skole. FHL er i gang med en sertifiseringsprosess for dette.

Bakgrunnen for å opprette selskapet er at det er en arbeidsgruppe fra oppdrettsnæringen som gjennom et godt samarbeid med Sjøfartsdirektoratet har laget fagplan som undervisningen for sertifikatformålet skal gjennomføres etter. Det har vært viktig at næringen selv skal ha kontrollen på innholdet for at det skal være mest mulig tilpasset næringens behov.

Relasjonene til kommunene og lokalitetstilgang

Adgangen til sjøareal er regulert av en lang rekke lover med tilhørende forskrifter. De mest sentrale lovene er Plan- og bygningsloven, Akvakulturloven, Matloven, Forurensningsloven, Havne- og farvannsloven og Naturmangfoldloven. Rammeverket er komplekst og uoversiktlig, og det er rikelig med anledninger til å forhindre tilgang til areal i sjø for matproduksjon.

Tilgang på sjøareal for havbruksaktiviteter er en stadig større utfordring, og kommunene har en nøkkelrolle når det skal tas stilling til om areal i sjø skal gjøres disponibelt for oppdrettsvirksomhet. Kommunen bestemmer plansituasjon og uttaler seg til søknader, og er ofte avgjørende for om søknad innvilges eller avslås.

Med dette som utgangspunkt har FHLs tillitsvalgte og administrasjon hatt en dialog med Nettverk for fjord- og kystkommuner (NFKK); en organisasjon som i dag representerer 59 kystkommuner.

FHLs grunnleggende holdning er at det aller viktigste havbruksnæringen kan bidra med er aktiviteter i kystsonen, noe som beviselig kommer kystkommunene til gode. Nye rapporter fremlagt fra bl.a. Nofima om ringvirkninger dokumenterer et betydelig bidrag fra oppdrett til lokalsamfunnene - også til de kommuner som ikke har merder i sjøen, men på annen måte er involvert i havbruksaktiviteter.

FHL ser imidlertid at kommunene bør få ta ytterligere del i den verdiskapingen som skjer gjennom havbruk, og har tatt til orde for at en større andel av inntektene fra nye tillatelser, eller utvidelse av eksisterende, bør gå til kommunene. Dette er også tatt inn som en del av høringsvaret om vekst i norsk lakse- og ørretoppdrett.

Regionale havbrukslag

FHL har tre regionale havbrukslag med direkte organisasjonsmessig tilknytning til Bransjegruppe havbruk.

Vestnorsk havbrukslag

Vestnorsk havbrukslag har i 2014 vært ledet av et arbeidsutvalg bestående av leder Sveinung Sandvik, nestleder Elin Tveit Sveen, Erik Osland, Terje Moss og Ingrid Lundamo.

Administrasjonen har bestått av regionsjef Hans Inge Algrøy.

Laget hadde ved utgangen av året 44 medlemsbedrifter, herav 38 lakse- og ørretprodusenter, 2 skjelldyrkere og 4 selskap innen forskning og utdanning. Medlemsmassen omfatter 330 av i alt 350 konsesjoner for matfiskproduksjon av laks og ørret i regionen, dvs. 95 % av alle matfiskkonsesjoner i regionen. Ettersom de fleste settefiskanlegg er tilknyttet fullintegrerte konsern, drives også storparten av smoltproduksjonen i regionen av selskap med medlemskap i FHL/ Vestnorsk Havbrukslag.

Vestnorsk Havbrukslag har i 2014 hatt 12 støtte medlemmer. Støttemedlemmene er bedrifter fra leverandørindustrien som ikke kvalifiserer til ordinært medlemskap i FHL, men som vi likevel har nytte av å ha tilknyttet laget og som selv har nytte av støttemedlemskapet.

Aktivitet i laget

Arbeidsutvalget i Vestnorsk Havbrukslag avholdt 5 ordinære møter i 2014 og det ble behandlet 41 saker. I tillegg har Arbeidsutvalget hatt fagtur til Naustdal i juni, med besøk hos Naustdal Kommune og Naustdal Elveeigarlag.

Av viktige saker/emner som arbeidsutvalget behandlet i 2014 nevnes:

- Lusesituasjonen
- Vekst/økt produksjonskapasitet
- Beredskapsordning og innretning av slik ordning
- Ringvirkningsanalyse for Hordaland og Rogaland
- Bygge- og tilsynsforskrift for havbruksfartøyer samt kvalifikasjonsforskrift for førere av slike fartøyer
- Forholdet til Fiskeridirektoratet i rømmingssaker
- Anløpsavgift
- Markedssituasjonen i Russland – tiltak for å unngå tilbudsoverskudd av laks

Av høringsaker som AU har behandlet nevnes:

- Vannforskriften
- Plan om gruvedrift i Engebøfjellet i Naustdal
- Felles ansvar for utfisking av rømt fisk
- Planer for naturreservat og marine verneområder
- Verdiskapingsplan Sogn og Fjordane

Utenom møtene er Arbeidsutvalgets medlemmer og flere andre i medlemsbedriftene engasjert i utvalg og komiteer innenfor næringsutvikling, forskning og utdanning eller andre sammenslutninger hvor de representerer hele eller deler av næringen i regionen.

To av medlemmene i Arbeidsutvalget er medlemmer i Bransjegruppe Havbruk i FHL. Ytterligere to personer fra medlemsbedrifter i regionen er medlemmer av Bransjegruppen. Dette gir en god sammenheng mellom saker og aktivitet i regionslaget og den nasjonale aktiviteten i organisasjonen.

Medlemsaktiviteter

Floraen av aktuelle møter og konferanser er stor, og mange med tilknytning til næringen arrangerer møter som representanter fra arbeidsutvalg og administrasjon i Vestnorsk Havbrukslag har deltatt på. Vestnorsk Havbrukslag har i egen regi utover årsmøtet på Stord i januar i 2014, arrangert et lusemøte i mars og det tradisjonelle høst-/julemøtet i Bergen i oktober/ november. Laget har også en aktiv rolle i AqKva konferansen på Stord som arrangeres i januar hvert år.

Mange av medlemsbedriftene har engasjert seg sterkt i og omkring arbeidet med lusebekjempelse og andre fellestiltak som felles fiskehelsenettverk, Hardangerfjordlauget mfl.

Også i 2014 ble det arrangert leppefiskkonferanse i regionen i samarbeid med Norsk Sjømatsenter, og innsatsen på dette området har utviklet nettverk som arbeider med utveksling av informasjon om bruk av leppefisk, utfisking, overvintring og dessuten kunngjøring av forskningsresultat omkring leppefisktema, regelverk mv. Arbeidet med rensfisk blir stadig viktigere og er inne i en positiv utvikling.

Det har vært avholdt 1 rømmingssikringskurs på Vestlandet i 2014 hvor i alt 120 personer deltok. I mai 2014 deltok 18 personer fra medlemsbedrifter i regionen på pilotkurs i Bergen for førere av oppdrettsbåter.

Politisk aktivitet

2014 var et år uten Stortings- eller kommunevalg, og kontakten med politikerne i regionen var dermed mer preget av enkeltsaker enn strategiske politiske saker. Vestnorsk Havbrukslag har likevel jevnlig kontakt med politikere og forvaltning på alle nivå i Vestlandsregionen, og vi deltok med foredrag på fylkesordføreren i Hordaland sitt nyttårsmøte hvor alle politiske nivå og andre sentrale beslutningstakere i fylket er representert.

Den viktigste politiske saken i regionen i 2014 var planen om utvinning av rutil fra Engebøfjellet ved Førdefjorden og deponering av gruveavfall i Førdefjorden hvor en viktig del av havbruksnæringen i Sogn og Fjordane er lokalisert. Vestnorsk Havbrukslag har engasjert seg i saken gjennom å delta på politisk møte om saken på Svanøy, deltagelse med innlegg på møte i Førde arrangert av Førde kommune, og gjennom å skrive høringsuttale til saken.

Prosjektarbeid

Vestnorsk Havbrukslag utfører sekretariatarbeid for prosjektene Lusalaus, telleteam for lus i Hardanger og Hordaland Fiskehelsenettverk og har regnskapsfunksjonen for Hardangerfjordlauget og Paranukleosporaprojektet - alle viktige fellesprosjekt i regionen.

AU i Vestnorsk besluttet våren 2014 å igangsette arbeidet med en Ringvirkningsanalyse for Rogaland og Hordaland. Arbeidet utføres av NOFIMA i Tromsø og har en kostnadsramme på kr 1.2 millioner, hvor bedriftene betaler halvparten og Vestnorsk Havbrukslag og Hordaland Fylkeskommune deler resten. Til tross for at bedriftene har uttrykt begeistring for tiltaket og betalt inn sine andeler i prosjektet, har arbeidet med innsamling av regnskapsdata gått seint, og det appelleres til bedriftene om å fremskaffe regnskapsmateriale slik at det kan utarbeides en best mulig analyse.

Det er etablert godt samarbeid med konsulentselskapet Blue Planet som utfører en del oppgaver for medlemsbedriftene i Rogaland og med Salmon Group som er de mindre oppdrettsselskaperes fellesorganisasjon for innkjøpsamarbeid mv.

Vestnorsk Havbrukslag har i 2014 engasjert seg sterkt i arbeidet med Bygge- og tilsynsforordning og kvalifikasjonskrav for oppdrettsbåter (omtalt tidligere i kapittel havbruk), og vil følge opp saken videre.

Lakselussituasjonen

Lakselussituasjonen i regionen har vært krevende i 2014, men med store variasjoner. I noen områder har lusemengden vært lav til tross for gunstige vær- og temperaturforhold for lus gjennom året. Det gjøres et enormt arbeid blant oppdrettsselskapene for å holde lusemengden under kontroll og bedriftene tar i bruk det som finnes av utstyr og metoder for å begrense lusepåslag og rense fisk for lus. Det er gledelig at bruk av ulike typer rensefisk lykkes godt og øker i omfang. Det er behov for å holde sterkt fokus på lusesituasjonen også i 2015.

Rømming

Foreløpige tall for antall rømte laks og regnbueørret i Norge i 2014 er 284.000. Av dette er 222.000 fisk (78%) rømt fra anlegg i region Vest, fordelt på tre større og 14 mindre hendelser. Vårt område er sterkt overrepresentert når det gjelder andel rømt fisk på landsbasis. Dette faktum tillegges vekt i diskusjoner om økt kapasitet i regionen.

Havbruksnæringens Miljøfond

Arbeidsutvalget i Vestnorsk Havbrukslag er styringsgruppe for den regionale delen av Havbruksnæringens Miljøfond. Arbeidet utføres av Uni Miljø. Kontakten med elveeierlag og sportsfiskerorganisasjoner har i løpet av 2014 blitt utvidet med utgangspunkt i bevilgninger fra Miljøfondet. Antall og andel rømt oppdrettsfisk i elv har gått nedover flere år og Havbruksnæringens Miljøfond har vist seg å være et egnet instrument til å bidra til oppfisking. Miljøfondets aktiviteter, investeringer og prosjekter framgår i egen årsrapport.

Midtnorsk havbrukslag

Midtnorsk Havbrukslag har i 2014 vært ledet av et arbeidsutvalg bestående av leder Alf Jostein Skjærvik, nestleder Stig Nidar Selvåg, Knut Staven, Asgeir Hasund, Roald Dolmen og Vibecke

Bondø. Administrasjonen har bestått av regionsjef Jon Arne Grøttum frem til 1. oktober, da Knut Hjelt overtok denne stillingen.

Aktivitet i laget

Midtnorsk Havbrukslag har hatt betydelig aktivitet i 2014. Arbeidsutvalget har hatt 4 protokollførte møter i 2014, 1 av disse pr telefon. Vi har i tillegg hatt flere telefonmøter for enkeltsaker, blant annet i forkant av bransjegruppemøtene.

Arbeidsutvalgets medlemmer har i tillegg vært involvert i flere saker for laget, blant annet i en rekke prosjekter, politiske møter, Miljøfondet, saker for FHL sentralt og arbeidet med rammebetingelser og næringspolitikk. Arbeidsutvalgets medlemmer, særlig leder, har lagt betydelig med engasjement og arbeid i vervet for Midtnorsk Havbrukslag.

Det ble gjennomført en årssamling i Trondheim 13. – 14. februar, med 127 deltakere.

Andre saker som kan nevnes spesielt var arbeidet med Vanddirektivet og Vannregionutvalget, Veiforum Trøndelag, AkvARENA, Marin Strategiplan, og Samarbeidsrådet for Trondheimsfjorden.

Miljødokumentasjon-prosjektene er omtalt under kapittel Miljø.

Politiske aktiviteter

En av havbrukslagets viktigste oppgaver er å skape interesse og ønske om å videreutvikle havbruksnæringen regionalt. Det arbeides derfor mye med å informere om havbruksnæringen, og ikke minst næringens betydning både regionalt, nasjonalt og globalt. Vi registrerer at det er stor mangel på kunnskap både om hvordan moderne havbruk drives, og det betydelige arbeidet som gjøres for å sikre en både miljømessig, økonomisk og sosial bærekraftig utvikling. Målgruppen for dette arbeidet er både nasjonale og regionale politikere, og forvaltningen.

- Vi har hatt informasjonsmøte med fylkespolitikkerne i Møre og Romsdal. Det er ikke blitt gjennomført tilsvarende møte for Trøndelagsfylkene.
- Havbrukslaget har innsett at det ikke er mulig å gjennomføre møte med hver enkel kommune, men oppfordrer kommunen til å inviteres oss til sine møter. FHL har vært representert på temamøter i Nærøy, Flatanger og Fosnes kommune.
- Hvert år gjennomfører vi felles kontaktmøter med sektormyndighetene i regionen.
- I tillegg er det en rekke fora og uformelle møteplasser hvor regional næringspolitikk blir satt på agendaen.

Tilgang til areal

I Møre og Romsdal er det igangsatt flere interkommunale prosesser for samordning av arealplanene. Det arbeidet som har kommet lengst er planen for Romsdalsfjorden og Nordmøre. Her er det gjennomført flere møter med prosjektledere om arbeidet, og interne møter mellom de bedriftene som har interesser i området.

Havbrukslaget har også engasjert seg i Forsvaret sin båndlegging av store sjøarealer i områdene nord for Hitra / Frøya, som er ment som øvelsesområder. I møter med forsvaret og forsvarsbygg er det forsøkt å komme frem til samdriftsmodeller i området. Fiskeriministeren har nå engasjert seg i saken.

Rekruttering

Næringen vil ha et økende behov for nye medarbeidere. Som en konsekvens av dette har havbrukslaget i flere år arbeidet for rekruttering fra høyskole/universitet i regionen. Det er

positivt at blant annet NTNU nå i mye større grad selv tar et ansvar for dette. Men havbrukslaget har deltatt aktivt i «Eksperter i team», hvor studenter fra ulike studieretninger løse problemstillinger relatert til havbruk. I den forbindelse var vi medarrangør med NTNU da 50 studenter ble invitert med Hurtigruta til Rørvik, og fikk besøke havbruksnæringen i Ytternamdalen

Luseprosjektet

Luseprosjektet i Midt-Norge ble i 2014 videreført for ett år, etter en prosjektperiode på fire år. Dette har vært en del av det nasjonale luseprosjektet der alle oppdretterne, uavhengig av organisering, har forpliktet seg til tett og koordinert samarbeid om bekjempelse og kontroll med lus i havbruket.

Som en del av koordineringen og det formaliserte samarbeidet er området nå i stor grad delt opp i soner med felles utsettstidspunkt og brakklegging. Asgeir Østvik fra Havbruksstjenesten har hatt stillingen som regional koordinator i området fra Hustadvika til Nordlandsgrensa. Bedriftene sør for Hustadvika har som tidligere blitt knyttet opp mot lusearbeidet på Vestlandet.

Professorat

Arbeidsutvalget så et behov for å styrke fagekspertisen innenfor miljøpåvirkning i Norge generelt. Havbrukslaget ønsket å gjøre dette gjennom å etablere et såkalt bedriftsprofessorat, og så det som en stor fordel om dette ble lagt til Midt-Norge. Ved årsskiftet ble stillingen utlyst, og besatt den 1. november.

Havbrukslaget mener av flere grunner at etableringen av et professorat relatert til miljøpåvirkning er en god idé:

- Gjennom å finansiere en stilling vil NTNU bidra med en stipendiat. I tillegg vil det være masterstudenter som er knyttet til stillingen. Det vil gi mye igjen for investeringen.
- Et professorat ved NTNU vil bidra til å bygge opp et fagmiljø innenfor miljøpåvirkning som vil kunne bli en viktig faglig ressurs for næringen, både i Midt-Norge og nasjonalt. Samtidig vil dette være et fagmiljø som vil kunne utfordre og komplimentere andre fagmiljøer som i dag arbeider med disse problemstillingene.
- Dette er en kortsiktig investering (5 år) som vil gi langsiktig avkastning i og med at NTNU forplikter seg til å videreføre professoratet etter næringens finansieringsperiode.
- Etableringen vil synliggjøre næringens miljøengasjement, og ideen med denne etableringen har allerede falt i god jord hos fylkespolitikerne.

Alle medlemsbedriftene i regionen har undertegnet avtale om å bidra økonomisk til denne satsningen. I tillegg vil seks eksterne aktører dekke 30 prosent av utgiftene. Disse er:

- Aqualine
- EWOS
- Sintef Fiskeri og Havbruk
- Skretting
- Sparebanken 1 SMN

Midtnorsk havbrukslag ønsker å rette en stor takk til disse bedriftene.

Aquavitalis

I forbindelse med etableringen av professoratet er det også etablert en tankesmie for havbruksnæringen i Midt-Norge. Målet med tankesmien "Aquavitalis" er å få havbruksnæringen til å løfte blikket fra dagens utfordringer til morgendagens muligheter. Ambisjonen bør være at Aquavitalis blir en rettesnor for prioriteringer av tiltak innen FoU, rekruttering, forvaltning og

tilgang til areal. Samtidig skal Aquavitalis gi innspill til ulike samarbeidsarenaer i Midt-Norge, og signalisere for omverden hvilke tanker og ambisjoner næringen selv har for fremtidens havbruk.

Tankesmien drives av en liten gruppe aktører bestående av Arbeidsutvalget i Midtnorsk Havbrukslag, sponsorene til bedriftsprofessoratet som er etablert på Biologisk institutt og NTNU. I tillegg håper vi at professoratet med sitt fagmiljø også vil være en viktig bidragsyter i dette arbeidet. Tankesmien har fått sin egen hjemmeside: <http://aquavitalis.no/>.

Soneprosjektet

Det er etablert et soneprosjekt i Midtnorge som har som formål:

- Fjerne SAV2 og SAV 3 fra regionen, ved å suksessivt brakklegge større områder fra Stadt og videre nordover med kyststrømmen.
- Organisere produksjonen med den hensikt å gjøre havbruksnæringen robust med tanke på spredning av agens, og som et virkemiddel for å utrydde eller kontrollere agens som er negativt for fiskehelse og miljø.

I forbindelse med prosjektet er det organisert to møter for hele havbruksnæringen i Midt-Norge, og en workshop som ble støttet finansielt fra VRI. Prosjektet er forankret i Marin Strategiplan, og det kjøres parallelle løp i forvaltningen som også har som mål å etablere agensuavhengige soner.

Havbruksnæringens Miljøfond i Midt-Norge

Miljøfondet i Midt-Norge ledes av en styringsgruppe bestående av Arbeidsutvalget i Midtnorsk Havbrukslag og en representant fra NSL, Harry Osvold Hansen fra Måsøval AS. Sekretær for fondet er regionsjefen i Midtnorsk Havbrukslag. Miljøfondet har en oppnevnt regional kontaktperson i NJFF som har anledning til å gi innspill til prosjektene før de behandles i styringsgruppa. Alle prosjektene oversendes også fylkesmannens miljøvernnavdeling ved fiskeforvalter og fiskeridirektoratet i de ulike fylkene for gjennomgang og kommentarer før endelig behandling og vedtak. Miljøfondets aktiviteter, investeringer og prosjekter framgår i egen årsrapport.

Nordnorsk havbrukslag

Nordnorsk Havbrukslag har i 2014 vært ledet av et arbeidsutvalg bestående av leder Snorre Jonassen, nestleder Tor Anders Elvegård, Renate Larsen, Ken Rune Bekkeli og Signar Berg-Hansen. I tillegg har 1.vara Line Ellingsen deltatt på flere møter og saker gjennom året. 1. vara inviteres til alle møter.

Administrasjonen har bestått av regionsjef Marit Bærøe, som har hatt en delt stilling på havbrukslaget og fagområdet rekruttering og kompetanse. Fra høsten 2014 ble dette omgjort til en 100% stilling for FHL Nordnorsk Havbrukslag, da aktivitetsnivået i laget er stort.

Laget har ved utgangen av året 40 hovedmedlemmer. FHL dekker 95% av konsesjonene i Nord-Norge. Nordnorsk Havbrukslag har i 2014 hatt 26 støttemedlemmer som hver betaler 15 000,- i årsavgift, og 4 som hver betaler 5000,- for årsmøtedeltakelse.

Aktivitet i laget

Nordnorsk Havbrukslag har hatt betydelig aktivitet også i 2014. Arbeidsutvalget har hatt 6 møter i 2014, 2 av disse pr telefon. Det har i tillegg vært en rekke telefonmøter for oppfølging av tidligere saker, enkeltsaker eller der vi har måttet ta en rask avgjørelse. Arbeidsutvalget får oversendt sakspapirer og protokoller fra bransjegruppe Havbruk, og det legges i stor grad opp til at regionlagsmøtene avholdes i forkant av bransjegruppemøter slik at leder kan ta med innspill og/eller vedtak fra regionlaget ved behandling av saker i bransjegruppe havbruk.

Arbeidsutvalgets medlemmer har i tillegg vært involvert i flere saker for laget, blant strømkartleggingsprosjekt, luseprosjektet, miljøfondet, saker for FHL sentralt og arbeidet med rammebetingelser og næringspolitikk.

Arbeidsutvalgets medlemmer, særlig leder, har lagt betydelig med engasjement og arbeid i vervet for Nordnorsk Havbrukslag.

Nordnorsk Havbrukslag gjennomførte årssamling i Tromsø 9.-10. januar, med 253 registrerte deltakere. Møtet ble arrangert i forkant av Ewos Nyttårskonferanse. Nordnorsk Havbrukslag ser nytten av å arrangere årssamlingen i tilknytning til Ewos Nyttårskonferanse, og takker for det gode samarbeidet, som nå ser ut til å ha blitt en tradisjon.

Medlemsmøtet 22. mai i Svolvær samlet 70 deltakere. Hovedtema for møtet var å få på plass en avtale om regionalisering, som ble vedtatt etter en lang og god diskusjon om innretning, prosess og videre arbeid med kriterier for overgangsordninger. Øvrige tema var lus og videre arbeid med dette.

Medlemsmøte 21. oktober i Bodø samlet 65 deltakere, kun medlemmer og støttemedlemmer. Hovedtema på dette møtet var behandling av sak om vekst og bærekraftskriterier i FHL.

Den 22. oktober arrangerte Nordnorsk Havbrukslag et eget lusemøte for å rette fokus på kunnskap om lus og innovasjon for å håndtere lusa fremover. Det var 60 deltakere på møtet, hovedsakelig fiskeoppdrettere, fiskehelsetjenester, koordinatorene i luseprosjektet, samt leverandører av lusemidler og løsninger til mekanisk fjerning av lus. Vi konkluderte med at det er behov for hvert fall ett til to slike møter årlig for å øke kunnskapen om lakselus og for å utveksle erfaring og få presentert nye metoder for å holde lave lusenivåer.

Politiske aktiviteter

Våren 2014 inviterte FHL 16 ungdomspolitikere fra hele landet med på en rundtur for å møte sjømatnæringen på Senja og lære mer om Nord-Norges viktigste kystnæring. Turen gikk over 2 dager, og vi i FHL som var med var positivt overasket over både engasjement og kunnskapsnivå, og vi fikk tilbakemelding fra deltakerne om at dette var svært nyttig for dem når de fremover skal delta i den politiske debatten om sjømatnæringens vekst og rammebetingelser.

I tillegg har administrasjon og tillitsvalgte deltatt på flere møter med Fylkeskommunene og ordførere i de tre nordligste fylkene i anledning aktuelle saker.

Regionalisering

Produksjonsregioner for å hindre smittespredning er en sak laget har brukt mye ressurser på i 2012-2014, og i 2014 konkluderte Nordnorsk Havbrukslag med at vi skal ha en inndeling med regionaliseringsgrense som begrenser frakt inn og ut av region nord. Innføring av regionalisering er gjennomgått på to medlemsmøter i Nordnorsk Havbrukslag i 2014 i tillegg til de til sammen 6 møtene hvor vi diskuterte dette i 2012 - 2013, så saken er godt forankret i medlemsmassen.

Hovedmålet med regionalisering er å begrense smittespredning til Nord-Norge og mellom regionene. Det er et mål at hver region blir selvforsynt både med rogn, settefisk og med slaktekapasitet slik at behovet for frakt av levende fisk over regiongrensene ikke er nødvendig for å sikre sjømatproduksjonen. Det vil være en overgangsperiode i forhold til allerede inngåtte avtaler om smolt og slaktefisk, men ambisjonen er å gjennomføre produksjonsregioninndelingen så raskt som mulig. I tillegg til frakt av fisk er intensjonen med regionalisering at oppdrettsselskapene etablerer forpliktende avtaler med brønnbåtene slik at disse utelukkende opererer i én region. Det må unngås unødvendig flytting av brønnbåter på tvers av regioner.

Grensen er satt ved spissen av Bodøhalvøya med tilhørende branngate nord til kommunegrense, som ble satt som følge av en kartlegging/ undersøkelse av varetransporten i landsdelen.

Regionalisering ble vedtatt på årssamlingen i januar. Laget vedtok avtale og videre fremdrift i Svolvær i juni. På medlemsmøte i Bodø 21.oktober gikk laget gjennom status tiltredelser. Ved utgangen av året er det kun noen få selskap som ikke har signert tiltredelsen.

Arbeidet har til nå vært ledet av en arbeidsgruppe bestående av:

1. Odd Strøm, Nova Sea AS (leder)
2. Turid Lande Solheim, Marine Harvest ASA (erstattet Charles Høstlund)
3. Arnfinn Torgnes, Norsk Havbrukscenter
4. Truls Hansen, Mainstream AS
5. Finn Sinkaberg, SinkaBerg Hansen AS
6. Roger Øksheim, Edelfarm AS/Salten Aqua
7. Eva Kristoffersen, E. Kristoffersen & Søn. AS
8. Alf Jostein Skjærvik, SalMar AS (erstattet Bjørn Hembre)

Gruppen har gjennomført fem møter. Arbeidsgruppens hovedoppgave har vært å fremskaffe tall fra oppdretterne slik at vi fikk en bedre oversikt over smolt- og slaktefisktrafikken inn, ut av og i regionen, og som en følge av dette enes om og konkludere med en grense der færrest mulig blir skadelidende. Dette ble fremlagt våren 2013. Ved årets slutt er status at Nordnorsk Havbrukslag har vedtatt en regionaliseringsmodell med tilhørende kart med grense/branngate og avtale.

Saken ble videre fulgt opp på årsmøtet 2015, der Nordnorsk Havbrukslag valgte et samarbeidsutvalg som skal lede arbeidet videre, og være styrende for behandling av søknader om overgangsordninger og dispensasjoner frem til og etter ikrafttredelse 01.01.17, samt starte arbeidet med kriterier for søknader overgangsordninger og eventuelle dispensasjoner. Dette blir samarbeidsutvalgets verktøy for behandling av søknader frem mot innføring av regionalisering 01.01.2017.

NSL har vært orientert om prosessen, og fattet i 2013 vedtak om at dette var et fornuftig grep for å hindre transport av levende fisk over lengre strekninger.

Arbeidet med lus

Luseprosjektet i Nord-Norge koordineres av veterinær Kristin Ottesen, denne funksjonen sammen med de subregionale koordinatorene (fiskehelsetjenestene) er svært viktige i arbeidet med å samkjøre oppdretterne, kurse, bistå og motivere. Vi takker oppdretterne i nord for svært god innsats i lusebekjempelsen, dette arbeidet blir minst like viktig i 2015, da lusesituasjonen og håndtering av denne har blitt kjernen for de store diskusjonen rundt vekst og rammebetingelser for havbruksnæringen.

Strømmodellering Nordland

Strømkartleggingsprosjektet i Nordland er et samarbeidsprosjekt mellom Nordland Fylkeskommune, Nordnorsk Havbrukslag og Norske Sjømatbedrifters Landsforening (eiere). SINTEF Fiskeri og havbruk AS har stått for modelleringen og Helgeland Havbruksstasjon står for prosjektledelse. Strømmodellen [SINMOD](#) genererer data på to nivåer. Hovedresultatet er strømningsforhold og vannslektskap langs kysten på tvers av kommuner og forvaltningsgrenser i Nordland. Det andre nivået er mer detaljerte resultater vedrørende strømforhold, temperatur og spredning av smitte mellom lokaliteter påmeldt av deltagende havbruksbedrifter. Prosjektet involverer 130 lokaliteter spredt fordelt fra sør til nord i Nordland. Bakgrunn for prosjektet er at bedre kunnskap om den enkelte lokalitet og smittenettverket denne har med andre lokaliteter vil gi bedre beslutningsgrunnlag for havbruksnæringen, og også for fylkeskommunen og sektormyndigheter.

Trygg Sjømattrailer

Som en følge av en utfordrende situasjon med økt mengde vogntog på norske vinterveier fortsetter Fiskeri og havbruksnæringens Landsforening (FHL) samarbeidet med Statens Vegvesen om prosjektet Trygg Trailer for sjømatnæringen. Prosjektet startet som et initiativ fra Nova Sea AS på Lovund, som inviterte Nordnorsk Havbrukslag til å spre prosjektet i resten av næringen. Denne oppfordringen tok vi, og prosjektet har nå vært gjennomført på 11 pakkerier i region nord i tre vintersesonger.

I 2014 har Vegdirektoratet satt av midler til å utvide prosjektet til å bli nasjonalt og skal favne alle brukere av tungtransport, noe vi ser svært positivt på. Siden i fjor har også prosjektet gjennomgått et løft, og vi har langt mer ressurser enn før, både kontrollører, rådgivere i Statens Vegvesen, bedre materiell, egen nettside og mer profesjonell oppfølging.

Glimtkampanjen laks.no

Glimtkampanjen ble presentert på fjorårets årssamling i Tromsø, og er nå i andre året, der flere havbruksbedrifter i Nordland har bidratt til å sponse fotballklubbens drakter med en laks.no-logo. Nordnorsk Havbrukslag har bidratt med 10.000,-.

Kystplan Helgeland

Dette er et prosjekt som ser på hvordan kommunene bedre kan legge til rette for en voksende oppdrettsnæring gjennom samarbeid, og med regional kystzoneplanlegging som målsetting. Målet med prosjektet er å løfte kompetansen og forbedre kommunikasjonen mellom næringen og kommunene for å løse arealmessige utfordringer. Kystzoneplanarbeidet skal løftes gjennom interkommunal planlegging, konfliktnivå skal minimeres gjennom kunnskapsheving og samarbeid og prosjektet vil bidra til å sikre bedre arealmessige rammebetingelser for næringen. Nå har prosjektet kommet så langt at et planprogram er på plass, kommunene har forpliktet seg til en regional kystzoneplan og hver enkelt kommune vedtar en egen kystzoneplan.

Dette er et samarbeidsprosjekt mellom Nordland Fylkeskommune, 14 kommuner på Helgeland, Sør Helgeland Regionråd, oppdrettsbedrifter og Nordnorsk Havbrukslag. Marinbiolog Mona Gilstad, Hydra Vega AS er prosjektleder. Nordnorsk Havbrukslag har til nå vært representert i styringsgruppen, men vil fremover delta som observatør. Nordland Fylkes Fiskarlag har også status som observatør.

Sameksistensutstilling Lofotakvariet

FHL har en felles sameksistensutstilling i Kabelvåg i Lofoten sammen med Fiskarlaget og Norsk Olje og Gass. Utstillingen og prosjektet er finansiert av Norsk Olje og Gass, mens Nordnorsk Havbrukslag deltar i styringsgruppa for prosjektet. Oppdatert utstilling sto klar våren 2014. Utstillingen er svært godt besøkt i turistsesongen og av skoleelever gjennom året. Dette er en viktig arena å presentere næringen på, både i forhold til kunnskapsspredning, men også i form av bedret rekruttering.

Akvavisning er visningskonsesjonen som er tilknyttet akvariet. Dette er et av flere visningsanlegg for norsk havbruk.

Havbruksnæringens Miljøfond i Nord-Norge

Styringsgruppa i Miljøfond Nord består av Arbeidsutvalget i Nordnorsk havbrukslag og Tor Nygård, Arnøylaks AS fra NSL. Norges Jeger og Fiskeforbund (NJFF) har oppnevnt en kandidat som gis mulighet til å komme med innspill. Miljøfondets aktiviteter, investeringer og prosjekter framgår i egen årsrapport.

HANDEL OG MARKEDSADGANG

Omlag 95 prosent av all sjømat fra Norge eksporteres til over 130 land. En stabil og mest mulig uhindret adgang til markedene er derfor viktig for norske sjømatprodusenter.

Norge har gjennom mange år hatt markedsadgangsutfordringer til sentrale markeder. Det er all grunn til å rope et varsko for at Norges utfordringer kan tilta i de kommende årene og at norsk sjømatnærings posisjon kan svekkes i forhold til andre sjømatleverandører. Vi ser nå blant annet en situasjon hvor stadig flere tunge sjømatnasjoner inngår frihandelsavtaler med EU. Chile, Sør-Korea og Canada er slutført, og nå forhandler EU med USA (om en Trans-Atlantisk Handelsavtale; TTIP) og ikke minst Japan. Det kan bli krevende for norsk sjømatnæring hvis ikke Norge også får på plass bedre løsninger.

Etablering av "Sjømatalliansen"

På initiativ fra FHL ble Sjømatalliansen etablert i august 2014. Følgende organisasjoner deltar: FHL, Norges Fiskarlag, Fiskebåtredernes Forbund, Norges Sildesalgslag, Norges Råfisklag, Fiskesalgslagenes samarbeidsråd og NSL. Den sentrale politiske plattformen for alliansen er at de offensive handelsinteressene må styrkes og det må sikres fri markedsadgang for norsk sjømat til alle viktige markeder. Hovedfokus vil i en første fase ligge på arbeidet for å sikre en vesentlig forbedring av markedsadgangen til EU. EU mottar 60% av norsk sjømateksport, og 70% av denne er tollbelagt. Men også markedsadgang til øvrige markeder vil inngå i arbeidet.

Næringens mangelfulle adgang til EU-markedet er den siste tiden aktualisert gjennom flere ulike saker; EUs frihandelsavtaler med Chile, Sør-Korea og Canada som gir tilnærmet fri adgang til EU-markedet, de pågående forhandlingene mellom USA og EU og ikke minst den manglende videreføringen av våre tollfrie kvoter til EU. Situasjonen i Russland, Ukraina, Kina m.fl. synliggjør også behovet for gode og stabile rammebetingelser til vårt viktigste marked, EU.

Norge er nå i forhandlinger med EU på flere områder, foruten markedsadgang for sjømat pågår det også forhandlinger om markedsadgang for landbruksprodukter og om størrelsen på Norges økonomiske bidrag til EØS-samarbeidet. Både FHL og Sjømatalliansen har tatt til orde for at norske myndigheter må benytte de muligheter som ligger i flere parallelle forhandlinger, der EU og Norge har ulike interesser.

Markedsadgang til Russland

Russland utviklet seg i løpet av få år til å bli det største enkeltmarkedet for norsk sjømat. Eksportverdien for sjømat utgjorde i 2013 omlag 6,6 milliarder kroner, litt mer enn 10% av den samlede norske sjømateksporten. Det har vært en gradvis vekst i eksporten fra tilnærmet null etter rubelkollapsen i 1998. Den samlede norske vareeksporten av alle varer til Russland var 8,6 milliarder i 2013. Sjømat utgjorde altså vel 75% av norsk vareeksport. De viktigste sjømatvarer til Russland i 2013 var:

- Laks 4,2 MRD NOK (11% av norsk eksport)
- Ørret 1,1 MRD NOK (44% av norsk eksport)
- Pelagisk 1,1 MRD NOK, hvorav sild 778 MILL (25% av norsk eksport), lodde 169 MILL (43% av norsk eksport) og makrell 127 MILL (4% av norsk eksport).

I tillegg har det blitt eksportert bl.a. en god del restprodukter fra lakse- og torskesektoren samt blåkveite og kongekrabbe.

Svært mye lå til rette for at Russland også i 2014 skulle bli det største markedet for norsk sjømat. Slik gikk det ikke. Med virkning fra torsdag 7. august ble det fra russisk side innført

importstopp av sjømat fra Australia, EU, Canada, USA og Norge. Importstansen kom som følge av vestlige sanksjoner mot Russland grunnet urolighetene i Ukraina.

Usikker adgang gjennom snart ti år

Siden norsk rødfiskenæring i årsskiftet 2005/2006 ble helt utestengt fra det russiske markedet – etter påståtte funn av tungmetaller – har det vært en gradvis åpning og normalisering av handelen. Inntil april 2012 var på det meste 35 norske laks- og ørretslakterier godkjent for eksport til det russiske markedet.

Utover sommeren og høsten 2013 var det tiltakende trusler fra russisk side om stopp i importen av rødfisk fra Norge. Flere norske lakseslakterier ble gjenstand for økte kontroller av produkter importert til det russiske markedet og fikk midlertidig stopp i sine aktiviteter. Det var også et nytt tegn at oppmerksomheten mot norske fiskebåter økte – og at russisk veterinærtjeneste, Rosselkhoznadzor, i økende grad signaliserte ønsker om å kontrollere det som skjer i sjøen i forbindelse med oppdrett (lokalitetskontroller).

Generelt var situasjonen høsten 2013 uoversiktlig og uforutsigbar. Selskaper som i det ene øyeblikket hadde fri adgang, ble i neste omgang underlagt økte kontroller, for så én dag senere å ha fri adgang igjen. Rosselkhoznadzor fremmet stadig påstander om norsk sjømat og norske matmyndigheters sviktende evne til å ivareta grunnleggende mattrygghet.

Rosselkhoznadzor gjennomførte inspeksjoner av norske virksomheter i ti dager i desember 2013. Inspeksjonene var preget av betydelig misnøye fra russisk side. Det ble særlig uttrykt misnøye med at lokaliteter ikke kunne besøkes og at det ikke ble adgang til å besøke virksomhet i Finnmark som hadde levert lever med kveis. Det ble videre kritisert at ingen pelagiske anlegg sto på listen over virksomheter som skulle inspiseres. Det ble også uttrykt misnøye over manglende adgang til laboratorier som anvendes for kontroll av norsk sjømat. Inspeksjonsopplegget i desember var likefullt et svar på tydelige uttrykte ønsker fra Rosselkhoznadzor om inspeksjoner av laks- og ørretanlegg, og både logistikk og tidsplan tillot ikke vesentlige endringer. Fra Mattilsynet ble det samtidig orientert om at pelagiske virksomheter kunne inspiseres i januar og det ble sendt skriftlige invitasjoner til dette.

Russland innførte også særegne sanksjoner på import av lever og rogn fra torskefisksektoren i 2013. Russland har for denne sektoren vært et viktig konsummarked.

Nye begrensninger på import av norsk sjømat til Russland/Tollunionen fra 1. januar 2014

Nærmest som forventet kom det ganske straks etter inspeksjonene i Norge nye begrensninger på importen av sjømat fra Norge til Russland; i første rekke for enkelte pelagiske anlegg samt det aller meste av hvitfisk og skaldyr fra Norge. Laks- og ørretsektoren gikk for en stor del klar av nye tiltak, under forutsetning av at bransjen selv kom opp med nye tiltak som kunne trygge mattryggheten ved eksport til Russland. De nye tiltakene som ble innført mot norsk sjømatnæring rammet både enkeltstående selskaper og deler av hvitfiskbransjen hardt.

I etterkant av innføringen av de nye tiltakene fra nyttår 2014 var det mye kontakt mellom Rosselkhoznadzor og norske myndigheter, bl.a. møter på ambassadørnivå i Moskva. Det var svært uklart hvilke norske tiltak som skulle til for å få en avklart situasjon for eksporten; det mest konkrete utspillet fra russisk side var 100%-kontroll av all norsk sjømat som selges inn til det russiske markedet/Tollunionen. Et slikt krav var det for øvrig helt uaktuelt for Norge å akseptere, bl.a. ettersom dette vil kreve ekstremt store ressurser og medføre utfordringer i forhold til SPS-avtalen.

Tiltak for å trygge eksporten av laks og ørret til Russland/Tollunionen

Det hadde i lengre tid vært arbeidet med innføring av frivillige bransjeretningslinjer som skulle gjelde ved eksport av laks og ørret til Russland. Bransjeretningslinjer ble utarbeidet av bransjen

selv for å sikre etterlevelse av spesifikke hygienekrav gitt i Tollunionens regelverk for varer som skal importeres. Hvorvidt man vil forholde seg til kravene gitt i bransjerefningslinjene, er frivillig. Virksomhetene som ville eksportere til Russland/Tollunionen, var i praksis pliktige til å innarbeide innholdet i sitt kvalitetsstyringssystem siden etterlevelse av hygienekravene i retningslinjene er en forutsetning for at Mattilsynet skulle attestere helseattestene.

Det hadde tatt noe tid å få aksept fra russisk side for et slikt tiltak, men etter at russiske og norske næringsorganisasjoner ble enige om rammene for tiltak i september 2013 var dette arbeidet kommet nærmere konkretisering. Det klare signalet fra Rosselkhoznadzor var at tiltak i regi av næringen ville kunne bidra til å trygge handelen, men at det hastet å få en løsning på plass.

Forslaget om innføring av en egenerklæring ved eksport til Russland - og tekniske forhold knyttet til utveksling av bl.a. prøveresultater - ble drøftet i videokonferanse mellom Rosselkhoznadzor og FHL 17. januar 2014. Dersom et slikt tiltak viste seg å fungere, kunne det også iverksettes for andre sektorer.

Retningslinjene for laks og ørret ble ferdigstilt vinteren 2014, og like etter var også retningslinjer for pelagisk fisk utarbeidet i tett samarbeide med selskaper i næringen.

Fra 15. juni 2014 ble det innført et regime hvor attester for eksport av laks og ørret til Russland kun skulle utstedes dersom bransjerefningslinjer var fulgt.

I tillegg ble det fra næringen gjennom Bransjegruppen for sjømat (underlagt Norsk-Russisk Handelskammer) arbeidet med å få på plass et system for elektronisk rapportering av prøvetakinger i forbindelse med eksport. Dette skulle inn i et elektronisk system som heter «Sirano» hos Rosselkhoznadzor. Det ble arbeidet utover våren 2014 med å avklare praktiske sider knyttet til rapportering til "Sirano".

Russisk importstopp fra 7. august 2014

Russiske myndigheter innførte en importstopp av sjømat fra Australia, EU, Canada, USA og Norge. Importstansen kom som følge av vestlige sanksjoner mot Russland grunnet urolighetene i Ukraina. Importstansen skapte mye uro, og situasjonen ble gjenstand for flere runder i FHLs bransjegrupper og styre.

Etter innspill fra FHL vedtok Nærings- og fiskeridepartementet 21. august i 2014 følgende tiltak for å bøte på noen av problemene som følge av importstoppen:

- Laks: Maksimal tillatt biomasse på konsesjonsnivå kunne økes midlertidig med 6% til og med 31. mars
- Ørret: Maksimal tillatt biomasse på konsesjonsnivå kunne økes midlertidig med 20% til og med 31. mars
- Sild: Ordningen med fleksibilitet til å overføre ufisket kvote av norsk vårgytende sild fra 2014 til 2015 ble utvidet til 20% av fartøyskvoten

I tillegg ble det gitt anledning til at GIEK kunne bruke U-landsordningen til å reforsikre GIEK Kredittforsikrings nye og eksisterende forsikringer uten mislighold for kjøpere i Ukraina. På grunn av et tapsfond knyttet til U-landsordningen kunne GIEK ta noe mer risiko

Gjennom egne midler innbetalt til Norges Sjømatråd gikk næringen selv dessuten inn med 90 millioner kroner ekstra til markedsføring av laks, ørret og pelagisk fisk.

FHL tok i tillegg gjennom flere møter og kontakter med politisk ledelse både i Nærings- og fiskeridepartementet samt ved Statsministerens kontor opp behovet for forbedrede

rammebetingelser til andre markeder, bl.a.:

- Behov for forbedret markedsadgang til EU-markedet
- Behov for normalisering av forbindelsene mellom Norge og Kina
- Markedsadgang til Nigeria

Fremtidige konsekvenser av den russiske importstoppen

Det er høyst usikkert hvor lenge et russisk importforbud vil vare og enda større usikkerhet rundt konsekvensene av en eskalering av konflikten i Ukraina. Russiske importører jobber aktivt for gjenåpning av importen. FHL har lagt vekt på å ha løpende kontakt med de to russiske sjømatorganisasjonene, bl.a. gjennom møter i forbindelse med matvaremessen World Food i Moskva i september 2014 og gjennom møter i tilknytning til "Norwegian-Russian Business Forum" i desember 2014.

Hvis det blir en langvarig importstans, kan dette gi utfordringer med nytt forbruksmønster og nye kunde-/leverandørforhold. Erfaringene så langt er at norsk sjømatnæring har evnet å takle bortfallet av sitt største enkeltmarked.

Markedsadgang til Kina

Eksporsten av norsk sjømat til Kina har også i 2014 møtt vesentlige hindre. Det er tidvis vanskelig adgang til enkelte regioner og en uforutsigbarhet som rammer langsiktig markedsinnsats. Siden tildelingen av Nobels Fredspris til kineseren Liu Xiaobo i oktober 2010 har den norske sjømatnæringen gått glipp av en betydelig vekstmulighet i det kinesiske markedet. Det er særlig norsk lakseeksport som er rammet av de kinesiske tilstrammingene, som for en stor del skjer gjennom utvidede veterinærkontroller utført av AQSIQ (Administration of Quality Supervision Inspection and Quarantine, tilsvarende det norske Mattilsynet).

AQSIQ meddelte i desember 2010 at norsk laks ville bli gjenstand for en utvidet veterinærkontroll ved ankomst til Kina. Kontrollrutinene for laks som importeres til Kina ble intensivert på nyåret 2011. Alle forsendelser til Kina ble ilagt karantenetid på inntil 15-20 dager i påvente av nødvendige tester. I praksis medførte dette på et tidspunkt stopp i handelen med fersk laks fra Norge. Det er imidlertid ikke bare laks som rammes ved eksport til Kina. Fiskemel er et annet produkt som sliter med å få adgang.

Innføring av fangstsertifikat Kina

Fra 01.01.2013 innførte Kina krav om at fangstsertifikat skulle medfølge helsesertifikat ved eksport av sjømat. Det norske fangstsertifikatet fikk derfor en kinesisk versjon. Kravet medførte imidlertid store problemer med innfortolling av norske forsendelser med utenlandsk fanget fisk. Det ble i lange perioder stående parti fra norske eksportører på grensen. FHL hadde tett kontakt med FKD, og er tilfreds med at det i løpet av våren ble tatt initiativ fra norsk side til å forhandle fram et revidert helsesertifikat, hvor ikke fangstsertifikat skal medfølge.

MILJØ

Klimaspor for sjømat

Sjømat er en klimavinner på matbordet og ligger generelt lavt i utslipp sammenlignet med annen matvareproduksjon. Dette viser tidligere prosjekter som FHL har gjennomført i samarbeid med Norges Fiskarlag. Flere av aktørene i sjømatnæringen presenterer nå årlige klimaregnskap for sine bedrifter. Det er viktig for norsk sjømatnæring, både for enkeltaktører og bransjen som helhet, å kunne få fram sammenlignbar og troverdig miljødokumentasjon.

Det er utviklet en ny norsk standard; NS 9418:2013 "Klimaspor for sjømat". Standarden ble ferdigstilt i juni 2013, og gir regler for beregning og kommunikasjon av sjømatprodukters klimaspor fra fiske og/eller dyrking av føringredienser, til forbruk av sjømatprodukter. Standarden gjelder for klimaspor til produkter både fra fangst og akvakultur. Både denne, og en britisk standard som gir spesifikasjoner for sjømat (PAS 2050:2) som også ble ferdigstilt i 2013, har ambisjoner om å forme grunnlaget for en internasjonal standard under ISO-systemet.

I 2012 ble det startet et større internasjonalt samhandlingsprosjekt for redusert klimapåvirkning fra sjømatbransjen. Fra norsk side har SINTEF Fiskeri og havbruk deltatt, finansiert av FHF. FHL har ledet styringsgruppen for den norske delen av prosjektet, der blant annet representanter fra sjømatnæringen, Fiskarlaget og FHF også er representert. I tillegg til å bidra gjennom standardiseringsarbeidet som er nevnt over, har prosjektet også bidratt til å utvikle et enkelt nettbasert verktøy for beregning av klimaregnskap for sjømatprodukter fra fangst, ei håndbok med informasjon og rettleiding i arbeidet med klimaregnskap, og gjennom å delta i arbeidsmøter for internasjonal samhandling på området. Prosjektet ble avsluttet i januar 2014, men det har i ettertid vært gjennomført brukerundersøkelser i forhold til anvendelighet av klimakalkulatoren som ble utviklet i prosjektet

EU's arbeid med utvikling av regelverk for måling av miljøspor og for miljøinformasjon

Som et ledd i EU sin miljøpolitikk for bærekraftig forbruk og konsum, vil EU at alle produkter som omsettes i det Europeiske markedet skal følges med en helhetlig, klar og troverdig dokumentasjon av de miljøpåvirkninger produktet har forårsaket gjennom sitt livsløp.

EU har utviklet en egen metode for helhetlig miljøregnskap av produkter: Product Environmental Footprint (PEF) metoden. Nå blir denne metoden videreutviklet med Product Environmental Footprint Category Rules (PEFCR), produktkategoriregler, som gir mer detaljerte regler for en spesifikk produktkategori.

Årsaken til at det lages mer spesifikke regler er at ulike produkter, for eksempel sko og laksefilet har svært ulike produksjonssystemer og livsløp og dermed ulike miljøutfordringer. Produktkategoriregler (PEFCR) må til for å sikre at miljøregnskapet fokuserer på de viktigste miljøutfordringene og de viktigste delene av produktets livsløp. Dette er viktig for å sikre effektive og troverdige miljøregnskap.

Utviklingen av produktkategoriregler kalles for «PEF piloter», og da EU signaliserte at de i sin andre bølge av PEF piloter ville inkludere sjømat, søkte FHL om å få ta styring over utviklingen av reglene for fisk gjennom å foreslå en "Fish PEFCR Pilot". Utviklingen av en PEFCR, dvs. det en PEF pilot skal gjøre, er nøye definert av EU-kommisjonen. Prosessen baserer seg på at alle berørte parter skal være representert i gruppen som skal foreslå produktkategorireglene. I tillegg er det også definert flere obligatoriske aktiviteter, f. eks. skal det gjennomføres miljøregnskap av de viktigste sjømatproduktene på det europeiske markedet og screening-analyser for å danne grunnlaget for diskusjon av hva regelverket bør inneholde. Senere i prosessen skal også et foreslått regelverk for sjømatprodukter testes av næringsaktører, dette

kalles for «supporting studies» og deretter skal det utarbeides en endelig versjon av PEFCR som vil være sluttproduktet i prosjektet.

Klima- og miljødepartementet deltar aktivt i den overordnede styringskomiteen for de ulike pilotene. Komiteen ledes av EU-kommisjonen.

Rent hav- en forutsetning for produksjon av sjømat

FHLs miljøpolitiske målsetting er tosidig: For det første er det viktig å sikre bærekraftig matproduksjon slik at næringens egen påvirkning på miljøet er innenfor akseptable grenser. For det andre er næringen avhengig av rene sjøområder for å produsere trygg og god sjømat. Derfor har FHL også et aktivt engasjement i forhold til potensielle utslipp og gamle miljøsynder både nasjonalt og internasjonalt, som kan være med å redusere mulighetene for matproduksjon i våre kyst- og havområder.

Havmiljøet er under kontinuerlig press både fra akutte utslipp og forurensing som skjer over lengre tid. For å sikre at fiskeri- og havbrukssektoren kan utnytte sitt store potensial har FHL pekt på følgende forhold:

- Det skal ikke være skadelige utslipp fra ny eller eksisterende oljeaktivitet. Eventuell ny petroleumsaktivitet i norske havområder må foregå i tråd med miljømessige anbefalinger fra forskere og fagmyndigheter.
- Seismikkskyting er en del av petroleumsaktiviteten og må forbys i områder som ikke er åpnet for petroleumsaktivitet. FHL er bekymret for effekten seismikkskyting har på fisk og konfliktene dette skaper mellom oljenæringen og fiskeri- og havbruksnæringen.
- Sjøsikkerheten må økes og beredskap ved akuttutslipp langs norskekysten må bedres.
- Nasjonalt/internasjonalt fokus slik at radioaktive sjøutslipp reduseres betydelig.
- Utslipp til havmiljøet fra øvrige aktiviteter skal reduseres til et minimum.
- Tidligere tiders miljøsynder og forurensende skipsvrak må kartlegges og ryddes opp i.
- Fiskeri- og havbruksnæringen har stor betydning både i de områdene hvor den er til stede og nasjonalt. Hensynet til næringen og dens vekstmuligheter bør derfor vektlegges mer enn i dag når myndighetene skal vurdere annen næringsaktivitet i kyst- og havområder.

I løpet av 2014 har det vært stort engasjement knyttet til Førdefjorden og Nordic Mining sin søknad om utslipp av store mengder gruveavfall og kjemikalier i Førdefjorden. Ut fra de omfattende utredninger som er gjort angående potensiell påvirkning på det marine livet, og negative omdømmeeffekter for hele sjømatnæringa, har FHL aktivt gått ut og sagt nei til sjødeponi i Førdefjorden. Ved inngangen til 2015 er det fortsatt ikke tatt noen avgjørelse på om Nordic Mining får tillatelse til sjødeponi. FHL forventer at regjeringen sørger for at fremtidige utslipp fra gruveindustrien ikke skal kunne utgjøre en trussel mot fjordmiljø, gyteområder og sjømattrygghet.

FHL har utarbeidet en egen policy når det gjelder bergverksdrift:

FHL er positiv til næringsvirksomhet som utnytter våre felles ressurser så lenge dette skjer på en forsvarlig måte. FHL er bekymret for effektene av at våre kyst- og fjordområder kan bli brukt som avfallsplass for deponering av masser og miljøskadelige kjemikalier fra bergverksindustrien.

Deponering av gruvemasser i sjøen blir i mindre og mindre grad brukt i andre land. Deponering kan utgjøre en trussel for det marine liv, matvaretrygghet, omdømmet til sjømaten samt for sjømataktører som har sin aktivitet i berørte områder.

I fremtidige utslippssaker til sjø, hvor det kan være risiko for skadelige utslipp, må det ligge faglige vurderinger til grunn som i tilstrekkelig grad ivaretar hensynet til sjømatnæringen før utslipp eventuelt tillates. Sjømatnæringen er svært viktig for norsk matproduksjon, sysselsetting og leverandørindustrien. FHL mener derfor at myndighetene i større grad må vektlegge hensynet til sjømatnæringen i saker hvor sameksistens blir vanskelig.

Dette innebærer bl.a. at:

- a) Havforskningsinstituttet og NIFES må få styrket sin rådgivningsfunksjon i forhold til effektene av forurensende utslipp og deponering av masser i fjord- og kystområder.*
- b) Det må opprettes klare rutiner for at Fiskeridirektoratet, Mattilsynet og sjømatorganisasjoner får alle aktuelle saker til uttalelse.*
- c) Fiskeridirektoratet og Mattilsynet må få tilstrekkelige ressurser, og et klart mandat, slik at de kan ivareta sitt forvaltningsansvar i disse sakene.*
- d) Uttalelser fra fagmiljøene, sektormyndighetene og organisasjonene innen sjømatnæringen må vektlegges svært tungt når det skal avveies om utslippstillatelse skal gis eller ikke.*

FHL ser for fremtiden at sameksistens med gruvedrift blir vanskelig så lenge det skal deponeres store forurensede utslipp i våre fjorder.

Det er ved utgangen av 2014 heller ikke tatt noen endelig beslutning om opprensning rundt den forliste ubåten U-864 ved Fedje, men Kystverket anbefaler nå tildekking som den tryggeste metoden. FHL mener det er avgjørende at myndighetene velger den beste og sikreste måten å foreta opprydding på, at det sikres framdrift i arbeidet og at ikke økonomi er avgjørende for hvilken løsning som velges. FHL arbeider også for at fiskeri- og havbruksinteressene skal prioriteres høyere ved oljevernaksjoner, og har fått forståelse hos Kystverket for dette.

Konvensjonen om kontroll og behandling av ballastvann og sedimenter fra skip, som ble vedtatt i FNs sjøfartsorganisasjon (IMO) 13. februar 2004, inneholder strenge krav til skipsfarten. Norge tiltrådte konvensjonen i 2006. Formålet er å hindre spredning av fremmede organismer i det marine miljø via ballastvann og sedimenter fra skip. Konvensjonen trer i kraft 12 måneder etter at 30 stater og 35 prosent av handelsflåtens bruttotonnasje er ratifisert. Ved utgangen av 2014 har konvensjonen fortsatt ikke trådt i kraft. Når dette skjer vil faren for introduksjoner av fremmede marine arter i norske havområder reduseres betraktelig.

Fra 2014 er det to rådgivende grupper som følger opp forvaltningsplanene for de norske havområdene. Den ene er Faglig forum som ledes av Miljødirektoratet. De har ansvaret for den helhetlige, økosystembaserte vurderingen av utviklingen i havområdene, om målene som er fastsatt i forvaltningsplanene er nådd, og om vi har godt nok kunnskapsgrunnlag til å vurdere miljøets tilstand og hva som påvirker det. Den andre er overvåkingsgruppen som ledes av Havforskningsinstituttet og har ansvaret for en god samordning og utvikling av miljøovervåkingen i norske havområder. De skal bidra til en samlet vurdering av tilstanden og utviklingen i de marine økosystemene. Dette omfatter både miljøtilstand og menneskeskapte påvirkninger og effekter.

FHL engasjerer seg aktivt i problemstillinger relatert til rent hav for å sikre at vi kan produsere trygg og god sjømat.

Ett hav – samarbeidsforum for olje- og sjømatnæring

Ett hav er et forum der topplederene innen petroleumsindustrien og sjømatnæringen kan samarbeide om å utnytte potensialet i begge sektorene og å finne gode løsninger innenfor naturlige konfliktområder. Forumet ble startet i 2012.

Det har blitt jobbet med ulike problemstillinger siden forumet startet:

- Prosjektet «Muligheter og utfordringer for sameksistens mellom petroleums- og sjømatnæringene» utført med bistand av IRIS, viser at sektorene har stor utveksling av kompetanse, erfaring og kapital
- En utredning om SAR ressurser i nordområdene viser utfordringene ved utvidelsen av aktivitetsområdene samt den økte sikkerheten dette også kan gi for fiskeflåten
- Det har vært arbeidet med rettledning for sameksistens med fiskerisektoren i forbindelse med seismiske undersøkelser. Målet er å finne gode løsninger i fellesskap.
- Det er etablert en «pilotavtale» mellom Norges Fiskarlag og Statoil for løpende dialog under gjennomføring av seismikkaktivitet ifm. makrellfisket i Nordsjøen. Det har videre vært arbeidet med krav til og opplæring av fiskerikyndige på seismiske fartøy.
- I tilknytning til åpningen av Barentshavet sørøst, har det vært arbeidet med løsninger for innsamling av seismiske data. Et samarbeid mellom 33 selskaper reduserte kostnadene til 1/5 sammenlignet med ordinær innsamling av seismiske data og ga høyere datakvalitet ved å benytte kompetanse fra mange selskaper i prosesseringsarbeidet. Færre operasjonsdøgn og mindre ulempe for fiskeriene.
- Det arbeides med et større prosjekt SAM-X der det gjennom felles web-kart vises planlagt og pågående seismisk aktivitet, områder med gyterestriksjoner, og med fiskeriaktivitet samt plattformer, rørledninger, havbunnsinstallasjoner og brønner.

FHL vil fortsatt delta i prosjektet og engasjerer seg i viktige saker relatert til både fiskeri- og havbrukssiden i kontaktflaten mot petroleumsindustrien.

Miljørapport for sjømatnæringen

FHL utga den første miljørapporten for en samlet havbruksnæring i 2009. En ny revidert utgave ble utgitt i 2011, og under Aqua nor 2013 kom for første gang en samlet miljørapport for hele sjømatnæringen. I tillegg til havbruk omhandlet den også villfisknæringen. Rapporten for 2013 ble i likhet med de foregående rapportene også oversatt til engelsk, og både norsk og engelsk utgave er tilgjengelig på <http://fhl.no/miljorapport-2013/>.

Miljørapporten bygger på fakta og analyser fra FHL og næringsaktører, myndigheter og forvaltningen, samt en rekke forsknings- og kompetansemiljøer. Overordnede tema som blir omtalt er produksjon og ringvirkninger i hele sjømatproduksjonen, ulike miljørelaterte utfordringer og tiltak innenfor fangstledd og fiskemottak, slakterier og foredling, fôr og fôrråvarer og akvakultur på land og sjø. Kontroll og overvåking av næringen omtales, likeså miljøsertifiseringer og klimaregnskap. Rent hav er en viktig forutsetning for produksjonen av sjømat og omtales til slutt i rapporten. En ny samlet miljørapport for 2014 er under planlegging.

Miljøsertifisering av fiskerier og havbruk

I økende grad opplever næringslivet at butikkjeder og andre krever ulike former for miljøsertifisering for å dokumentere produktenes miljøstatus. Innenfor havbruksnæringen er det en rekke ulike sertifiseringsordninger hvorav mange er knyttet til miljø og miljøpåvirkning av produksjonen. Flere av disse standardene har i tillegg fokus på matvaretrygghet og sikkerhet, og flere omfatter hele produksjonskjeden fra fôr til spiseferdig produkt i butikk. Gode sporingsystemer vil også være et viktig element i denne type standarder.

Normalt er spørsmålet om miljøsertifisering et internt bedriftsstrategisk spørsmål. For fiskeriene er det imidlertid den felles forvaltningen av fisket som avgjør om fisket er miljømessig bærekraftig. Derfor er det naturlig at fiskeriene blir sertifisert i regi av næringen som sådan. FHL har derfor arbeidet for at de ulike fiskeriene skal bli miljøsertifisert. Dette gjør at bedriftene deretter selv kan velge om de vil gjennomføre en godkjenningssystem for sine bedrifter og sin produksjon for å kunne benytte sertifiseringsordningen i markedsføringen av produktene.

MSC-sertifisering av alle store konsumfiskerier

De norske fiskeriene er i dag de mest miljøsertifiserte fiskeriene i verden. Innenfor konsumfiskeriene har næringen i stor grad valgt å sertifisere fiskeriene etter standarden til Marine Stewardship Council (MSC). Dette er det mest anerkjente miljømerket i varehandelen.

Fiskeriene etter norsk vårgytende sild, nordsjøsild, makrell, sei og nordøstatlantisk torsk og hyse er MSC-sertifisert. I tillegg er alt rekefiske nord for 62. graden nord, også det kystnære fisket, MSC-sertifisert. Dette fisket er tidligere også sertifisert i regi av både KRAV og Friend of the Sea, slik at fisket har tre ulike miljøsertifiseringer.

Siden april 2012 har MSC-sertifikatet for makrell vært midlertidig inndratt. Makrellen har de siste årene vært utsatt for en større beskatning enn det havforskerne anbefaler. Dette skyldes at Island og Færøyene har innvilget seg selv store kvoter på dette fisket. I et samarbeid mellom organisasjonene i Norge, Skottland, Irland, Danmark, Frankrike, Nederland, Tyskland, England og Sverige er det satt i gang full resertifisering av makrellfisket. Full resertifisering er igangsatt. Det har siden 2012 vært framgang både i forskning og forvaltning av makrellen. Men resertifisering gjøres også med visshet om at suspensjonen fortsatt kan være i kraft når sertifiseringen er gjennomført. I det tilfellet åpner en resertifisering for at man da på kort varsel kan ta i bruk sertifikatet når omstendighetene har endret seg.

IFFO r/s sertifisering av industrifiskeriene

Fisk som leveres til produksjon av fiskemel og fiskeolje omtales ofte som industrifiskerier. Fiskemel og fiskeolje anvendes blant annet til fôrproduksjon til lakseproduksjonen. Hvis ulike havbruksbedrifter skal kunne miljøsertifisere sine sluttprodukter, så kreves det i økende grad dokumentasjon av at også dette fisket foregår i henhold til miljømessig bærekraft.

FHL og de norske produsentene av fiskemel og fiskeolje har derfor valgt å sertifisere de ulike industrifiskeriene og bedriftene i regi av IFFO r/s. Arbeidet med slik sertifisering ble igangsatt i 2011, og sluttført i 2012. Alle de norske fiskemel- og fiskeoljefabrikkene er nå sertifisert. Følgende fiskerier er gjennom dette arbeidet miljøsertifisert: Øyepål, kolmule, lodde og tobis. I tillegg er både NVG- og nordsjøsild MSC-sertifisert, noe som innebærer at de også er sertifisert under IFFO r/s.

Miljødokumentasjon og klimaregnskap for fiskeindustribedrifter

FHL har fått utført en generell miljøkartlegging av fiskeindustribedrifter. Målet med prosjektet har vært å kartlegge hvilken type miljødokumentasjon bedriftene rapporterer inn til offentlige myndigheter, samtidig som prosjektet har sett på energi- og kjemikaliebruk i tillegg til systemer for avfallhåndtering og emballasje.

Det er også utarbeidet et forslag til hvordan klimaregnskap kan utføres for en type fiskeindustribedrifter. Prosjektet er utført av SINTEF- fiskeri og havbruk og resultatene vil brukes til forbedring av miljødokumentasjon for fiskeindustribedrifter.

Rømmingssikring – 0-visjonen er viktig

Rømmingstallene for laks er kraftig redusert etter 2006. Samtidig registrerte vi i 2014 en økning både i antallet rømte laks og i antallet rapporterte rømmingshendelser sammenlignet med 2012 og 2013. Vi er imidlertid fortsatt langt unna de høye rømmingstallene vi hadde i perioden 2002-2006. Dette til tross for økt produksjon og flere store operasjoner i næringen. Flere store operasjoner betyr også at merdene kontrolleres med dykkere langt oftere enn tidligere. Vi opplever dessuten en langt lavere terskel blant oppdretterne nå enn før til å melde tap av

enkeltfisk og til å rapportere små hull og maskebrudd som teoretisk kan føre til en rømming. Dette er noen av forklaringene på økningen i antallet rapporterte hendelser de siste par årene.

Fiskeridirektoratet melder også om en stor økning i rapporterte nesten-hendelser. Dette er positivt. Det gir økt mulighet for å avdekke svakheter eller systematiske feil, og dermed til å forebygge og hindre nye rømmingstilfeller. Samlet viser dette at vi er på rett vei, og at arbeidet som blir gjort i bedriftene og på den enkelte lokalitet nytter. Men sammen med erfaringene fra uværet Nina i januar 2015, viser det også at rømmingsstatistikken kan være skjør, og at det rømmingsforebyggende arbeidet er et arbeid som må pågå kontinuerlig. FHL har en nullvisjon når det gjelder rømming av fisk. Denne visjonen er det særlig viktig å holde fast på i år med tilbakeslag og økte rømmingstall.

Foreløpige tall fra Fiskeridirektoratet viser at det ble rapportert 283.000 rømte laks i 2014. Tilsvarende var det ca. 38.000 rømte laks i 2012 og 198.000 i 2013. Både for regnbueørret og torsk var det derimot en klar nedgang i rømmingstallene i 2013 og 2014 sammenlignet med 2012. Det er også positivt å registrere at antallet rømmingstilfeller, som gikk drastisk ned for begge artene i 2012, holder seg lavt også i 2014.

Enhver rømmingshendelse er en for mye. Samtidig er det heldigvis slik at de fleste selskap oppfyller sin egen nullvisjon år etter år. Ser en på Fiskeridirektoratets statistikk er det i 2014 i overkant av 30 lokaliteter som har hatt rømming, men bare fra én merd pr lokalitet. Det er til sammen ca. 4000 merder fordelt på om lag 600 lokaliteter som er i bruk til enhver tid. Dette viser at det tross alt er svært mange som lykkes i sitt arbeid.

De siste årene har selskapene investert flere milliarder kroner i nytt og mer robust utstyr. Det tekniske regelverket ble igjen skjerpet fra januar 2012, og det er arbeidet systematisk for å få bedre rutiner og kompetanseheving i den enkelte bedrift. FHL har videreført arbeidet med rømmingssikring gjennom sitt eget rømmingsutvalg. Utvalget var også raskt ute med initiativ til samarbeid med Fiskeridirektoratet i etterkant av uværet Nina i januar 2015. FHL er svært opptatt av at årsakene til rømming og meldte nesten-hendelser må avklares og kommuniseres i næringen, slik at adekvate tiltak for å hindre nye rømminger kan iverksettes. Dette arbeidet vil det bli satt forsterket trykk på i 2015.

Brønnbåten er blitt en stadig viktigere ressurs for havbruksnæringen. På denne bakgrunn og med et økende antall rapporterte meldinger om rømming i forbindelse med transport av fisk, tok FHL i 2014 initiativ til et nærmere samarbeid med Brønnbåtforeningen. Dette resulterte i en felles anbefaling til rømmingsforebyggende tiltak fra begge foreningene. Det ledet også til at representanter for Brønnbåtforeningen nå deltar i FHL sine årlige kurs i rømmingssikring. Kursene er en viktig møteplass for næringsaktørene og myndighetene, og kursene vil også i årene framover være et viktig satsingsområde for FHL. Det ble kun avholdt ett kurs i rømmingssikring i 2014, men i første kvartal av 2015 vil det bli gjennomført i alt fire kurs i rømmingssikring fra Sortland i nord til Stavanger i sør. Flere kurs er dessuten under planlegging. Kursene er praktisk vinklet med stor fokus på erfaringsutveksling, praktisk rømmingssikring, beredskap og oppdatering på nytt regelverk. Kursdeltakelsen er svært god, og nye kurs etterspørres stadig.

FHL har sammen med Rømmingsutvalget vært pådriver for å få igangsatt nye FoU-prosjekter med tanke på nye kunnskaper som grunnlag for å hindre rømming, og har vektlagt god og konstruktiv kommunikasjon og kunnskapsutveksling med forvaltning og myndigheter. Det er også i 2014 gjennomført flere dialogmøter, blant annet med Fiskeridirektoratet og den nye rømmingskommisjonen.

I 2014 ble det i motsetning til i 2013 ikke registrert rømminger av ukjent opphav langs kysten. FHL er helt tydelige på at alle hendelser alltid skal meldes til myndighetene. Dette gjelder både

ved faktiske rømmingshendelser og når det foreligger mistanke om rømming. Rask melding til myndigheter, naboer og fiskere er avgjørende med tanke på å komme raskt i gang med målrettet gjenfangst.

Det er klare krav til at selskapene skal ha oppdaterte og realistiske beredskapsplaner i forhold til rømming av fisk. FHL utarbeidet i 2014 veileder og maler mv for bruk av dusør basert på en anbefaling fra Bransjegruppe havbruk. Denne er ment å kunne være et supplement til selskapenes øvrige beredskap for ytterligere å kunne effektivisere gjenfangsten om uhellet skulle være ute.

Sporing av oppdrettsfisk ved analyse av mineraler

FHL er involvert i uttesting av naturens eget merkesystem for å finne fiskens opprinnelsessted. Basert på kunnskap om fiskens evne til å avsette grunnstoffene som finnes i naturen i sitt eget fiskeskjell, har SalMar, Marine Harvest og Lerøy Seafood initiert en utprøving av denne metoden for å spore oppdrettsfisk. Utprøvingen er støttet av FHL og øvrige havbruksbedrifter er invitert til å delta i prosjektet. Prosjektet nærmer seg en tilslutning på 60% av næringen, målt i utsatt/produert fisk.

Sporingskonseptet bygger på at det i Norge er stabile geologiske forskjeller mellom ulike områder. Hver elv og hver bekk preges av berggrunnen og løsmassene den renner gjennom. Dette gir hver elv/vannkilde en spesiell sammensetning av sporelementer løst i vannet. Sporelementene tas opp av fisk over gjellene og fraktes ut til skjellene via blodet og bygges fortløpende inn i skjellene hvor de forblir bundet. Kombinasjonen av ferskvann som renner ut i fjordstrømmene og den nordgående kyststrømmen gjør at også sammensetningen av sporelement løst i vann langs kysten og i fjordene er forskjellig fra sted til sted.

Lakeskjell vokser i takt med fisken, og sporelement i vannet fisken oppholder seg i bygges fortløpende inn i skjellene. Skjell representerer slik en tidslinje og kan på mange måter også betraktes som fiskens ferdsskriver i og med at det kontinuerlig skjer en «naturlig» merking. I praktisk bruk vil metoden basere seg på at en tar ut et referansemateriale fra alle grupper av smolt rett i forkant av sjøsetting, og gjentar prøvetak fra havbrukslokalitetene fisken plasseres i etter at fisken har stått 2 måneder i sjø.

Det er samlet inn skjell fra over 10.000 fisk i 2014 som nå analyseres for å se på hvor store ulikhetene er. Utprøvingen finansieres av medlemsanleggene, FHL Miljøfondet og FHF, og gjennomføres i samarbeid med VESO, Norges geologisk undersøkelse (NGU) og Veterinærinstituttet (VI).

Nytt obligatorisk miljøfond

Næringens frivillige miljøfond har siden opprettelsen i 2011 vært viktig både for kunnskapsinnhenting og uttak av rømt laks i mange elver. Det har også bidratt til en god dialog og konstruktiv dialog med mange elveiere. FHL var derfor positiv til at departementet i sitt utkast til "Forskrift om felles ansvar for utfisking av rømt oppdrettsfisk" høsten 2014, en forskrift som er ment å operasjonalisere Akvakulturlovens § 13a, foreslo at dette skulle gjøres gjennom at det frivillige miljøfondet videreføres og blir obligatorisk.

FHL understreket i sine høringsuttalelser, både til opprinnelig forskriftsutkast og tilleggshøringen, at det er en rekke feilkilder i hvordan overvåkingen av rømt fisk i elv foregår i dag. Vi påpekte at forutsetningen for tiltak gjennom det obligatoriske miljøfondet måtte være forbedret utvalgsmetode og standardisert prøvetakingsmetodikk, slik at riktige tiltak kan iverksettes i riktige elver. FHL var i sitt høringssvar også opptatt av at de elvene som velges ut for overvåking faktisk er de viktigste, og at de har tilstrekkelig store bestander slik at ikke

tilfeldige påvirkningsfaktorer vil kunne gi store svingninger i bestandene. FHL understreket videre at det er uhensiktsmessig og uproporsjonalt å innføre fysisk merking av all laks, både av hensyn til dyrevelferd, mattrygghet og de ekstra kostnader det vil medføre å merke ca. 300 millioner utsatt fisk årlig som aldri rømmer. FHL ga derfor i høringsvaret klart uttrykk for at krav om fysisk merking som kriterium for fritak for avgift burde utgå. FHL støttet derimot departementets forslag om at innehavere av konsesjon der all fisk knyttet til tillatelsen kan spores tilbake til eier, ikke skal betale avgift. Avslutningsvis poengterte FHL at ordningen må evalueres etter 5 år, og at innretningen på miljøfondet må gjøres slik at det er mulig å avvikle fondet hvis det ikke lenger er behov for ordningen. Ny forskrift ble vedtatt 9. februar 2015.

Revisjon av MOM-standarden

Miljøovervåking av bunnpåvirkning fra marine akvakulturanlegg (NS 9410) er nå på revisjon. Soneinndeling, forundersøkelser og standard for hardbunn er bare noen av temaene som blir omhandlet i prosessen. Arbeidet blir ledet av Standard Norge og Havforskningsinstituttet. Forslag til ny standard vil sannsynligvis bli sendt ut på høring før sommeren 2015. FHL deltar i arbeidet sammen med aktører fra havbruksnæringen, forvaltning, forskningsmiljø og analyseselskap.

Utslipp av næringsalter

Havbruksanlegg har strenge krav til overvåking av miljøtilstanden under selve anlegget og i påvirkningssonen rundt. Selve anleggsområdet overvåkes av en MOM B-undersøkelse hvor frekvensen blir avgjort av miljøtilstanden på anlegget. Ca. 90 prosent av undersøkelsene fra 2009-2013 viser miljøtilstand 1 og 2, som regnes for normaltstand. De siste tre årene har ca. 10 prosent av anleggene ligget i tilstandsklasse 3 som er mindre god tilstand, og bare 2 prosent i tilstandsklasse 4 som er dårlig miljøtilstand.

Til å overvåke miljøet i sonen utenfor anleggene blir MOM C brukt. Den kartlegger bunndyrfaunaen så langt ut en forventer at anlegget kan påvirke miljøet. Over 90 prosent av undersøkelsene rapportert til Altinn er å finne i tilstandsklasse 1 og 2 som angir meget god og god tilstandsklasse.

Miljødokumentasjon Trøndelag har sammenstilt resultater fra 90 MOM C undersøkelser fra 72 lokaliteter i Trøndelag i perioden 2000-2014. Resultatene kan ikke påvise endringer over tid som indikerer noen alvorlig forverring av miljøtilstanden lokalt. En stor del av undersøkelsene presenterer liten eller ingen endring i klassifisert faunasammensetning, og noen viser en svak negativ utvikling. Det ble også gjort undersøkelser i områder som var upåvirket av havbruksaktivitet. 9 av 11 undersøkte områder hadde tilstand 2, og en fant ett tilfelle med tilstand 3. Dette viser viktigheten av å ha gode forundersøkelser før en etablerer et havbruksanlegg på en lokalitet. Prosjektet er utført av Aqua Kompetanse på oppdrag fra Midtnorsk havbrukslag.

Integrert Multitrofisk akvakultur (IMTA) ser på hvordan en kan utnytte næringssaltutslippene fra havbruksanlegg til å dyrke tang og tare og ulike skjellarter i nær tilknytning til anlegget. Flere havbruksanlegg tester nå dette konseptet med tanke på å få erfaring og nyttig kunnskap om nye kilder til både mat, fôr og ny type energiproduksjon i årene fremover.

Miljøovervåking og dokumentasjon

Det pågår flere prosjekt over hele landet, fra Rogaland i sør til Troms i nord, for å dokumentere hvilken påvirkning havbruksanlegg har på det marine miljøet i form at næringssaltutslipp. Denne dokumentasjonen er viktig for å synliggjøre hvor stor produksjon som er miljømessig bærekraftig og forsvarlig innenfor et område. Denne kunnskapen er også viktig å sette i

perspektiv med andre kilder til nærings saltutslipp i arbeidet med vannrammedirektivet, og den er til nytte både for miljøforvaltning og næringen selv ved utvidelse av lokaliteter eller etablering av nye.

Miljøovervåking i Rogaland, Hordaland og Nordland

Overvåkingsprosjektenes mål er å bidra til langtidsstudier av næringsalter, bunnhabitat og makroalger og kartlegge eventuelle endringer over tid. Marin Overvåking Rogaland ble startet av oppdrettsnæringen i Rogaland og ledet av Blue Planet fra 2010. Marin Overvåking Hordaland og Nordland ble startet i 2013. I store trekk er det lave verdier av næringsalter målt fra overflatevann i alle fjorder hvor det er etablert stasjoner, både i Rogaland, Hordaland og Nordland. Bunnprøver har også generelt vist gode resultat. Når det gjelder makroalger er det varierende resultat, og årsakene er ikke kjent.

Alle tre prosjektene er bygget opp likt og prøvetaking blir gjort i henhold til de til enhver tid gjeldende veiledere som er utarbeidet av Direktoratgruppen for vannforvaltning. Grunnlaget for å fastslå miljøtilstander er basert på klassifiseringssystemet som er utarbeidet i veilederne. Oppdrettsnæringen ønsker å bidra til overvåking av vannkvaliteten i fjorder og kystvann og alle stasjonene er derfor satt i oppdrettsaktive fjorder. For å få en uhildet overvåking er konsulentselskaper leid inn for å ta prøver. Dette blir videreformidlet til partnerne i prosjektet, og rapportene blir også publisert slik at alle kan få tilgang til dem. Resultatene fra alle tre prosjektene blir lagt inn i Vannmiljø og er offentlig tilgjengelige. Nye statusrapporter vil bli publisert i første halvdel av 2015 for alle tre prosjekt. Man kan også se enkeltresultater på Vannmiljø: <http://vannmiljo.miljodirektoratet.no/>.

Miljødokumentasjon Nordmøre

Miljødokumentasjon Nordmøre har blitt gjennomført gjennom to perioder. Fase to ble avsluttet i 2014, og bestod da av registreringer av næringsalter over to perioder. Utslippene av uorganiske næringsalter fra oppdrettsanleggene på Nordmøre ble kvantifisert ved massebalanseanalyse av fôr-inn og fisk ut i perioden 2011-2013. Samtidig ble en effektstudie foretatt ved ukentlig prøvetaking på to antatt påvirkede lokaliteter og to med minimal påvirkning. Tilstanden ble vurdert ved tre uavhengige metoder. De fleste indikatorene viste en liten økning for påvirkede stasjoner i sommerhalvåret, men variasjonen var innenfor det normale for norsk kystvann. En samlet konklusjon tilsa fullgod kjemisk vannkvalitet og svært god økologisk tilstand for det planktoniske/pelagiske økosystemet i Nordmøre-regionen.

Miljødokumentasjon Trøndelag

I løpet av 2014 har det pågått et miljødokumentasjonsprosjekt for de to Trøndelagsfylkene. Prosjektet "Miljødokumentasjon Trøndelag" har som formål å dokumentere miljøeffektene av oppdrettsaktiviteten i Trøndelag. Denne type dokumentasjon er en forutsetning for en saklig og rasjonell vurdering av dagens drift, og et faglig grunnlag for en vurdering av hvordan næringen kan utvikle seg videre i regionen. I prosjektet legges det opp til et nært samarbeid mellom forvaltning og næring i både utforming av prosjektet, gjennomføring og gjennomgang av resultater. Prosjektet hadde følgende delprosjekter:

1. Skjellprøveanalyser fra to referanseelver i tilknytning til Trondheimsfjorden og Namsenfjorden.
2. Overvåking innsig av laks ved bruk av kilnot. To referansestasjoner ved Kvaløya Vikna og Agdenens.
3. Videreutvikling strømmodeller
4. Eutrofiering (gjennomføres på definerte referanseområder)
5. Sammenstilling av eksisterende MOM C Undersøkelser + to referansemålinger (se kap. utslipp av næringsalter)
6. Sammenstilling av annen tilgjengelig miljødata (lus i anlegg, medisinbruk, MOM B, m.m.)

I tillegg er det gjennomført en litteraturstudie, med en samling og oppsummering av tilgjengelig relevant informasjon for Trøndelag. Dokumentasjon av prosjektet vil foreligge sommeren 2015.

Utrangert utstyr fra havbruksnæringen

FHL deltok i 2013 i et prosjekt med utspring i havbruksaktører tilknyttet Akvarena, der det ble jobbet videre med å se på hvilke løsninger som finnes for å dekke havbruksnæringens behov for solide, varige og godt dokumenterte returordninger for utrangert utstyr; ordninger som sikrer effektiv og miljøriktig ombruk, innsamling og gjenvinning av utrangert oppdrettsutstyr. FHL har tidligere deltatt i to pilotprosjekt som har sett nærmere på behov og mulige løsninger for ulike fraksjoner av utrangert utstyr fra havbruk, og erfaringer og data fra disse prosjektene var med og la grunnlaget for dette prosjektet.

Som en viktig del av prosjektet ble det gjennomført en analyse og utarbeidet en rapport av Hjellnes Consult AS vedrørende verdien av utrangert utstyr. Med bakgrunn i denne rapporten og oppfølgingsmøter med Hjellnes Consult AS og involverte oppdrettsselskap, ble det konkludert med at prosjektgruppen ikke ville anbefale at det etableres en vederlagsfinansiert bransjeordning for innsamling og gjenvinning av utrangert oppdrettsutstyr. Dette ble blant annet begrunnet med at utstyret utgjør relativt små mengder som oppstår spredt langs kysten, og at det foreligger løsninger for de ulike fraksjonene i dag. Bransjegruppe havbruk sluttet seg til denne anbefalingen etterjuls vinteren 2014, og anbefalte FHLs medlemmer å ha et godt samarbeid med de ulike gjenvinnings selskapene.

Situasjonen i dag er at det i stor grad er mulig å få levert det meste til gjenvinning. Selv om det varierer noe fra område til område langs kysten, kan lokale aktører i stor grad ta imot plast, fôrslanger, stål, nøter og delvis også oppdrettsringer fra sjøbasert oppdrett. Det er dessuten noen få gjenvinnere som er spesialisert på de store fraksjonene som ringer, fôrslanger og nøter. FHL har bidratt i utarbeidelsen av maler for standardiserte krav til dokumentasjon for levert utstyr til innsamlere. Disse finnes blant annet på Akvarena og FHL sine hjemmesider.

Kunnskapsgrunnetaget villaks/havbruk

Kunnskapsgrunnetaget om havbruksnæringens påvirkning på villaks er fortsatt utilstrekkelig. Dette til tross for at vi også i 2014 fikk presentert flere nye rapporter og forskningsresultat, og oppsummeringer og sammenstillinger av nye og tidligere forskningsresultat. Konklusjonene i disse rapportene er ofte ikke så entydige at budskapene blir oppfattet likt av alle. Dette er kanskje ikke uventet i biologiens verden hvor det sjelden kan settes to streker under svarene. Men når det så framkommer ny kunnskap av betydning, må det forventes at denne kommuniseres tydelig og tas hensyn til. Også om den skulle rokke ved gamle "sannheter" eller teorier og kreve at ting må gjøres på andre måter. Dette blir ikke alltid gjort.

FHL er enig med forvaltningen i at villaksen er en viktig kulturbærer, representerer vesentlige verdier og utgjør både grunnlaget for dagens havbruksnæring og en genetisk ressurs for videre utvikling. FHL ønsker at det skal være et høstbart overskudd av villaksbestandene. Samtidig må bevaring av villaksstammene være hovedformålet i forvaltningen. Deretter kan samfunnsinteresser, herunder ulike næringsinteresser som f. eks. høsting av overskuddet, vurderes. FHL er derfor opptatt av at villaksen først og fremst må forvaltes slik at Norge ivaretar livskraftige villaksbestander. Dette krever kunnskap om laksebestandene, om alle påvirkningsfaktorene, og om naturlige svingninger på de ulike utviklingsstadiene.

Havbruksnæringen skal sørge for å ha vedvarende lave lusenivå og hindre rømming. Men da er det viktig at andre følger opp de øvrige påvirkningsfaktorene.

FHL mener at det er en forutsetning for arbeidet med sikring av bestandene av laks og sjørøret at bestandene og bestandsutviklingen kan kvantifiseres konsistent og godt nok til at tiltakene som settes i verk for å beskytte og/eller stimulere bestandene kan dimensjoneres på riktig måte. Det er også viktig at både myndighetenes forvaltning av de ville bestandene, og tilsynet med laksefisket (villaksnæringen), har høy kvalitet med de samme krav til likhet og konsistens som stilles til de myndighetsorgan som har ansvar for tilsyn med havbruket og ressursene i havet. Vi oppfatter ikke at det er slik i dag.

Villaksen utsettes for en rekke påvirkninger og naturlige svingninger i alle deler av livssyklusen, og det må være et balansert fokus på alle disse faktorene. I dag kategoriserer miljøforvaltningen (ref. Vitenskapelig råd for lakseforvaltning) villaksens påvirkningsfaktorer og bestandstrusler i såkalte stabiliserte- og ikke stabiliserte faktorer avhengig av påvirkningsgrad og risiko for ytterligere skade. Kunnskapsgrunnlaget for å dele inn i disse kategoriene kan synes svært mangelfullt. I tillegg er det slik at selv om en faktor er "stabilisert", kan effekten av påvirkningsfaktoren være kronisk høy og i tillegg variere mye fra år til år. FHL vil fortsette å etterlyse det faktabaserte og objektive grunnlaget for disse kategoriseringene.

I de fleste elver er det i tillegg lite kunnskap om hvor mye villaks som reelt sett vandrer opp, totaltrykket i fangsten, omfanget av tyvfiske og urapportert fangst etc. Hvis en ikke legger riktig kunnskap til grunn for forvaltningen, er det villaksen som kan tape mest på dette. FHL synes det er positivt at flere elveeierlag nå har større fokus på hvordan en kan forbedre gyte- og oppvekstforholdene for villaksen gjennom ulike forbedringstiltak i elvene. Eksempler på slike tiltak er utbedring av gytegroper, utbedring av fisketrapper, kultivering etc. En begynner å se gode resultat på rekrutteringen i enkeltelver av dette arbeidet.

FHL har i flere år påpekt at det er en svært stor usikkerhet i resultatene fra det såkalte høstfisket, som sammen med resultater fra sportsfisket, i praksis brukes til å vurdere innslaget av rømt oppdrettslaks i elver om høsten. Prosenttallene fra et til dels ikke representativt fiske kommuniseres på en slik måte at de blir oppfattet som innslag av rømt laks i elv/bestand. Dette er svært uheldig med tanke på at tallene også blir brukt for å vurdere risiko for påvirkning fra rømt fisk i elv. Havforskningsinstituttet (HI) peker i sin rapport nr. 7-2011 "Evaluering av datagrunnlaget 2006-2009 for estimering av andel rømt oppdrettslaks i gytebestanden i norske elver" på en rekke feilkilder i hvordan overvåkingen har pågått i mange år, og gir forslag til forbedringer i utvalgsmetoder og prøvetakingsmetodikk. Dette har altså både de som overvåker og myndighetene nå kjent til i mange år. Nye undersøkelser utført i Namsen i 2013 (Miljøfondet/NINA) og den såkalte "TUMAS-rapporten" (FHF/NINA), begge rapporter som er kommet det siste året, stadfester dette. Dette må det nå gripes tak i. FHL har derfor også i 2014 i flere høringsuttalelser, i møter med NINA som ansvarlig institusjon for prøvefisket om høsten, og med HI som ansvarlig for utvikling av ny overvåkingsmetodikk, påpekt hvor avgjørende det er at vi får standardisert metodikk for overvåking av så vel bestand som gytebestand og innslag av rømt laks i gytebestand. Det finnes i dag overvåkingsmetodikker som langt bedre kan sikre at riktige tiltak blir iverksatt i riktig elv. Disse må tas i bruk og være gjenstand for kontinuerlig vurdering og kvalitetssikring.

Samtidig som havbruksnæringen stiller spørsmål ved deler av kunnskapsgrunnlaget for den faktiske påvirkningen den har på ville bestander av laksefisk, har næringen også i 2014 jobbet hardt for å begrense mulige påvirkninger. Dette har gitt positive og synlige resultater, både i form av reduserte lusenivå da villaksen vandret ut, og stor pågående aktivitet for å optimalisere og utvikle nye ikke-medikamentelle kontrollmetoder for å sikre vedvarende lave lusenivå hele året. Utviklingen også høsten 2014 viser at dette er et svært viktig arbeid som vil kreve mye av næringen også i de kommende årene.

Det er likevel fortsatt behov for å få tettet noen av de kunnskapshullene vi har påpekt overfor forvaltningen og forskerne. I forhold til genetisk påvirkning trenger vi blant annet å vite mer om

graden av tilbakevandring etter rømming, hvor stor andel av tilbakevandret, rømt laks som gyter, og hvordan gytesuksessen er for gytemoden, rømt laks. Vi har ikke tilstrekkelig konsistente metoder i dagens overvåking for å si noe sikkert om hvor mye rømt laks det reelt sett finnes i elvene. Eller i hvor stor grad villaksen faktisk påvirkes negativt. Når det gjelder sjørreten, vet vi i dag alt for lite både om bestandene, hvilke faktorer som påvirker den og hvorfor bestandene varierer slik i ulike deler av landet. Også for sjørreten gjelder at det er stor forskjell på fangst og bestand, og vi vet i dag dessuten lite om hvor stort det uregistrerte fisket er.

De påpekte svakhetene og de mange usikkerhetene knyttet til kunnskapsgrunnlaget nevnt over, vil ikke legge begrensninger på vår innsats framover. Det er likevel viktig at myndighetene tar tak i dette og bedrer kunnskapsgrunnlaget. Havbruksnæringen vil fortsette å ta ansvar, følge opp igangsatte tiltak, og jobbe hardt for å hindre rømming av laks, og for å sikre vedvarende lave lusnivå i akvakultur.

Vannrammedirektivet

EUs rammedirektiv for vann (direktiv 2000/60/EF) har som hovedformål å beskytte og om nødvendig forbedre, tilstanden i ferskvann, grunnvann og kystnære områder (til en nautisk mil utenfor grunnlinja). Forskriften om rammer for vannforvaltningen som gjennomfører EUs rammedirektiv for vann i norsk rett, ble vedtatt i 2006 og trådte i kraft 1. januar 2007.

Norge er blitt oppdelt i 11 vannregioner der 11 fylkeskommuner er utpekt som vannregionmyndighet. I tillegg er det 5 områder hvor vi deler vannforekomsten med naboland. Vannregionene er igjen delt opp i vannområder, som igjen er delt opp i vannforekomster. Med bakgrunn i direktivet og vannforskriften skal alle vannforekomster karakteriseres og klassifiseres ut fra miljøtilstand. Miljømålene er at vannforekomstene skal ha svært god eller god miljøtilstand og at tiltak skal iverksettes for at dette skal oppnås.

I første planperiode ble 29 vannområder behandlet. Sektorovergripende regionale forvaltningsplaner og tiltaksprogram ble utarbeidet og forvaltningsplanene ble godkjent ved kongelig resolusjon (juni 2010).

Andre planperiode (2016-2021) omfatter resten av vannområdene, samt en oppdatering/revidering av vannområdene i første planperiode. Vannregionenes arbeid med å karakterisere vannforekomstene, kvalitetssikre resultatene og tette kunnskapshull har vært fokus i året som gikk. Gjennomføringen av vanddirektivet skjer ved utarbeidelse av regionale vannforvaltningsplaner i seks-års sykluser. I henhold til føringer i vanddirektivet har forslag til slike regionale vannforvaltningsplaner blitt utarbeidet i alle 11 vannregioner i Norge i 2014. I kongelig resolusjon (juni 2010) ble følgende anført: *"I de neste planene vil imidlertid alle relevante påvirkninger, herunder rømt fisk og lakselus kunne tas med i karakteriseringen"*. For at en skulle ha et helhetlig grunnlag for å lage forslag til regionale vannforvaltningsplaner sendte Klima- og miljødepartementet i samråd med Nærings- og fiskeridepartementet ut et brev (datert 23. januar 2014) for å orientere om fremdriften i saken. Karakterisering av vannforekomster med påvirkning fra lakselus og rømt oppdrettsfisk ble satt på hold i påvente av utviklingen av kvalitetsnorm for villaks og sjømatmeldingens bærekraftsindikatorer. Dette er forventet å ta tid og det er ikke gitt et definert tidsløp og frist for ferdigstilling, men karakteriseringen vil gradvis komme på plass ettersom eksisterende og ny kunnskap hentes inn og analyseres. Arbeidet utføres av Miljødirektoratet med full involvering av Mattilsynet og Fiskeridirektoratet.

Forslag til regionale vannforvaltningsprogram med tilhørende forslag til regionale tiltaksprogram ble sendt på høring fra alle vannregionene ca 1. juli med unntak av Sogn og Fjordane som ferdigstilte sitt forslag til vannforvaltningsplan i oktober. Høringsperioden var 6 måneder og FHL har avgitt høringsuttalelse til alle høringsnotatene til vannregionene fra Finnmark til Rogaland og vil avgi uttalelse også til vannregion Agder som har utsatt høringsfrist

til februar 2015. Høringsuttalelsene har blitt utarbeidet med en generell del som er lik i alle høringsbrevene og en spesiell del som går mer direkte på de enkelte høringsnotatene. Den generelle delen fokuserer på næringens betydning og avhengigheten av å ha rent vann som produksjonsmedium, og hvordan næringen anser implementeringen av vanndirektivet som viktig i denne sammenheng. Videre påpekte en at når det gjelder næringsutslipp fra næringen så anses ikke dette som et generelt problem gitt dagens produksjon og lokalitetenes plassering. En fokuserte også på at sektormyndighetene gjennom sine respektive lover og forskrifter har gode redskap for å følge opp næringen når det gjelder alle miljøaspektene i bred betydning.

I tillegg til de regionale høringsuttalelsene ble det også sendt et innspill til sentrale myndigheter ved Klima- og miljø departementet og Nærings- og fiskeridepartementet. Der ble blant annet følgende viktige områder fokusert på; Viktigheten av at det er sektormyndighetene og sektorlovgivningen som har ansvaret for miljøoppfølgingen av næringen, herunder lus og rømming; at også sektormyndighetene kan legge innhentet miljøkunnskap direkte inn i vannnett, blant annet MOM-C undersøkelser, og at vanndirektivet bør oppfattes som et miljødirektiv med fokus på vann og ikke som et beskyttelsesdirektiv for spesifikke arter. Det ble også etterlyst en interkalibrering med hvordan havbruk blir håndtert i vannrammedirektivsammenheng i land vi kan sammenligne oss med (UK, Irland).

De forskjellige regionale vannforvaltningsplaner skal godkjennes sentralt ved kongelig resolusjon etter at de er politisk behandlet i de forskjellige fylkeskommunene, noe en antar vil skje i løpet av siste halvdel 2015.

FHL vil også videre følge arbeidet med vanndirektivet tett. FHL er representert i de forskjellige vannregionenes referansegrupper (de relevante regionene) og nasjonal referansegruppe. Samtidig har vi en tett kontakt med sektormyndighetene innen havbruk (Mattilsynet og Fiskeridirektoratet). Høsten 2014 ble det opprettet en "Vanngruppe" i Stortinget hvor bl.a. FHLs administrerende direktør har blitt invitert for å informere om næringens arbeid med- og syn på vanndirektivet og implementeringsarbeidet. I den løpende kontakten med sentrale, regionale og lokale politikere løftes også vannrelaterte, næringsspesifikke spørsmål og problematikk. Gjennom dette arbeidet ønsker vi å påvirke arbeidet med vannrammedirektivet slik at vannkvaliteten blir ivaretatt/forbedret, - noe havbruksnæringen er avhengig av.

HELSE OG KVALITET

FHL er en viktig premissleverandør på det matpolitiske området. For FHL er det viktig at ansvars- og rollefordelingen i matforvaltningen blir fulgt opp i tråd med intensjonene. Dette gjelder særlig for matdepartementene (Nærings- og fiskeridepartementet, Helse og omsorgsdepartementet og Landbruks- og matdepartementet), Mattilsynet, Vitenskapskomiteen for mattrygghet og forskningsinstituttene som støtter forvaltningen, men også for næringen som i lovverket gis et eksplisitt ansvar for å sikre trygt fôr og trygg sjømat.

Etter FHLs syn er det fremdeles slik at næringshensynet, f.eks. sikring av like konkurransevilkår og handlingsrom for å produsere sjømat innenfor den fleksibiliteten som ligger i regelverket, ikke blir ivaretatt på en tilfredsstillende måte i utøvelsen av statens generelle matpolitikk slik denne bl.a. er beskrevet i de årlige budsjettproposisjonene. Dette er fremdeles ikke i samsvar med Stortingets forutsetninger i forbindelse med etableringen av Mattilsynet og ved fastsettelse av ny matlov, selv om utviklingen i 2014, som i 2013, gikk i riktig retning.

Regelverk

Også i 2014 har arbeidet med regelverksutviklingen dreiet seg mye om EUs nye bestemmelser angående biprodukter, diverse fôr-regelverk og de løpende endringsprosessene innenfor hygiene- og fremmedstoff-regelverket for både næringsmidler og fôr.

Oppfølging etter Mattilsynets tilsynskampanje i hvitfisksektoren

Mattilsynet gjennomførte i 2013 en landsdekkende tilsynskampanje innenfor hvitfisksektoren for å avklare status i forhold til etterlevelse av regelverket og for å se på forbedringspunkter i eget tilsyn.

Selv om FHL var kritisk til Mattilsynets gjennomføring av kampanjen og til kvaliteten på rapporten, påviste kampanjen alt for mange tilfeller av dårlig etterlevelse av en del grunnleggende krav som skal sikre at produksjonen er i henhold til gjeldende forskrifter. Etter FHLs oppfatning bør virkemiddelbruken fra Mattilsynets side overfor bedrifter som åpenbart og langvarig ikke makter å etterleve hygieneforskriftens grunnleggende krav for å sikre trygg mat, skjerpes betraktelig, bl.a. ved at virksomhetskarantene tas i bruk som virkemiddel. FHL fulgte i begynnelsen av 2014 opp med særskilte medlemsmøter om hygienekrav og også tilbud om tredjepartsrevisjon ved de virksomheter som ønsker dette som en del av arbeidet med å avdekke forbedringspunkter i egen produksjon.

I løpet av året har FHL også fått utviklet et e-læringskurs «Hygiene i sjømatbedrifter» for å gjøre det enklere å gjennomføre grunnleggende opplæring og dokumentere kunnskap i næringsmiddelhygiene for ansatte i sjømatbedrifter. Kurset vil gjøres tilgjengelig for bedriftene før påske i 2015. E-læringskurset retter seg mot ansatte i alle typer produksjonsbedrifter for fiskerivarer, som for eksempel fiskemottak for villfisk, fiskeslakterier for oppdrettsfisk, fileterings- og bearbeidingsanlegg for både laksefisk fra havbruk, villfanget hvitfisk og pelagisk fisk, krabbemottak, skjellmottak eller lignende.

EU-forordninger for animalske biprodukter

Nye forordninger som inneholder hygienebestemmelsene for animalske biprodukter dvs. det materialet som ikke brukes til næringsmidler, men går til fôr, destruksjon eller andre spesielle formål, har vært på høring for gjennomføring i Norge, men er fremdeles ikke gjennomført. Slike forsinkelser i gjennomføring av EUs bestemmelser i hele EØS, er et problem fordi regelverket blir forskjellig i EU og Norge, og det skaper uklarheter og konkurranseforskjeller for bedriftene.

Prosesen for å få godkjent forenklet metode (som i praksis er den metoden som har vært brukt i Norge lenge) for prosessering av dødfisk fra oppdrett har vært krevende, med involvering av FoU og dialog med Mattilsynet, VKM, EFSA og EU-Kommisjonen. FHL har deltatt sammen med Mattilsynet i møte med EU – Kommisjonens arbeidsgruppe for animalske biprodukter for å presentere metoden. FHL har bidratt til å svare på spørsmål fra andre medlemsland. Metoden ble godkjent i 2014.

FHL har tatt opp med NFD Mattilsynets tolkning om at alle fiskemottak må håndtere slam fra avløpsvannet som kategori-2 materiale. Dette vil medføre både mer arbeid og merkostnader ved at det må etableres separat logistikk. FHL mener at Mattilsynets tolkning av regelverket er feil og har informert medlemmene mens en avventer et svar fra NFD. Dersom FHL ikke får støtte fra departementet for sitt syn, vil saken bli tatt opp med ESA. Saken er dessverre fremdeles uavklart i begynnelsen av 2015.

Internasjonalt arbeid

På globalt nivå følger FHL aktivt med i arbeidet til Codex Alimentarius og OIE, som utarbeider globale standarder med det formål å ivareta hhv. mattrygghet og god dyrehelse innenfor et regelverk som ikke skal virke handelshindrende. FHL deltar også i arbeidet med å utvikle globale ISO standarder for akvakultur og sjømatproduksjon. Også i 2014 har FHL brukt ressurser på arbeidet i komiteen for fisk og fiskeprodukter og i komiteen for fett og oljer. Sistnevnte komité utarbeider ny Codex-standard for fiskeolje til humant konsum. Det siste gjøres på vegne av hele den norske fiskeoljeindustrien, og ikke kun FHLs medlemmer.

FHL har i 2014 arbeidet videre med å få Codex-komiteen for medisinrester i mat til å starte arbeidet med å fastsette grenseverdier (MRL) for alle legemidler som er tillatt brukt til akvakulturfisk i Norge og med særlig vekt på lusemidlene.

Se også omtale under kapitlet om deltakelse i internasjonale organisasjoner.

Hygienereguleringer – utfordringer i forhold til norske myndigheter

I forhold til både hygienereguleringer for næringsmidler og andre bestemmelser innlemmet i EØS-avtalen, har det vært en utfordring at myndighetene snevrer inn handlingsrommet og i liten grad åpner for andre løsninger, selv om det foreligger dokumentasjon på at intensjonen og målene i regelverket er oppfylt. Eksempler på dette er diskusjonen om krav til bruk av sjøvann i anlegg på land, temperaturkrav knyttet til kjøling av fisk og krav knyttet til å bruke kongsnegl som mat. Noe av dette ble omtalt også i meldingen for 2012, og dette illustrerer at regelverksutvikling og forvaltningen av denne ikke er preget av intensjoner om rask fremdrift.

FHL sendte i 2014 og i januar 2015 klager til Eftas overvåkningsorgan (ESA) på Mattilsynet, HOD og NFD på grunn av det vi mener er feilaktig gjennomføring av EØS-avtalens bestemmelser. Sakene er p.t. ikke sluttbehandlet av ESA.

Konsum av sjømat

I norsk ernæringspolitikk er det en klar målsetning at inntaket av sjømat i befolkningen må økes. Dette følges i for liten grad opp av departementene i deres praktiske politikk. For FHL har det vært, og er fortsatt, en utfordring å få helsemyndighetene mer aktivt med i arbeidet for å øke sjømatinntaket. Utfordringen fremover er å få til en samhandling mellom de ulike instanser på sjømatsiden og ditto på myndighetssiden, slik at Norges befolkning faktisk spiser mer fisk enn i tidligere år. Den vitenskapelige komité for mattrygghet (VKM) avga høsten 2014 sin rapport om vurdering av risiko knyttet til forekomst av rester av uønskede stoffer i fisk for human konsum og sett i relasjon til de positive effekter av fiske i et balansert kosthold.

VKM konkluderer med at av de ulike befolkningsgrupper, er det kun voksne (18-70 år) med et gjennomsnittlig eller høyere konsum av fisk som når de nasjonale matvarebaserte kostrådene for total fiskekonsum. Gjennomsnittlig totalt fiskekonsum og konsum av fet fisk hos barn (2-åringer) og gravide kvinner, så vel som konsum av fet fisk hos voksne, er lavere enn anbefalt. Fiskekonsumet hos gravide kvinner og to-åringer er for lavt til å nå anbefalt mengde i forhold til de matvarebaserte kostrådene.

Videre mener VKM at de som har fiskekonsum som er lavere enn tilsvarende én middagsporsjon per uke vil gå glipp av de gunstige virkningene av fiskekonsum på hjerte- og karsykdommer og optimal neurologisk utvikling hos foster og spedbarn.

Siden flere andre matvarer i det norske kostholdet bidrar til eksponeringen for dioksiner og dl-PCB (dioksinliknende PCB), gjorde VKM et enkelt modellestimat av ukjentlig eksponering for dioksiner og dioksinliknende PCB fra ulike mengder oppdrettslaks og andre matvarer hos

voksne. Basert på dette scenariet mener VKM at med dagens gjennomsnittlige konsentrasjon av dioksiner og dioksinliknende PCB er det ubetydelig risiko forbundet med å spise oppdrettslaks. Det tolerable ukeinntaket overskrides ikke selv ved konsum av mengder som tilsvarer 1400 g ukentlig for voksne (tilsvarende ni ukentlige middagsporsjoner). Det tolerable ukeinntaket overskrides heller ikke når eksponering for dioksiner og dl-PCB fra andre matvarer og tran blir tatt hensyn til.

Etter en helhetlig vurdering av den vitenskapelige litteraturen om de positive helseeffektene av fiskekonsum og bidraget fra fisk til inntak av viktige næringsstoffer samt eksponering for farlige miljøgifter i Norge, konkluderer VKM med at fordelene klart oppveier den ubetydelige risikoen som dagens nivå av forurensninger og andre kjente fremmedstoffer i fisk representerer. Videre er det mulig at voksne inklusive gravide kvinner med fiskekonsum mindre enn tilsvarende en ukentlig middagsporsjon, går glipp av gunstige effekter på hjerte-karsykdommer og optimal utvikling av nervesystemet hos foster og spedbarn. I motsetning til konklusjonen i 2006, konkluderer VKM nå med at det ikke er grunn til spesifikke kostråd for gravide om begrensninger på konsum av fet fisk.

FHL deltar også i helseminister Bent Høies ekspertgruppe på matområdet. Gruppen har hatt fokus på behovet for å redusere konsumet av salt og flerumettet fett. FHL har pekt på at gruppen ikke bare bør ha fokus på hva vi skal spise mindre av, men også hva vi bør spise mer av. Dette som et tiltak for å få helse- og omsorgsdepartementet til å være tydeligere på behovet for økt konsum av sjømat. Statsråden har konkludert med at dette skal tas opp i gruppens videre arbeid. Det er også fremmet parallelt fra fiskeriministeren gjennom hennes oppfølging av arbeidet.

Merking

Det er økende fokus på merking av matvarer både i forhold til minimumskrav til merking, merking av positive egenskaper, bruk av ulike merkeordninger og villedende merking. FHL har gitt innspill til utvikling av EU-regelverket for bruk av helse- og ernæringspåstander og til krav i norsk regelverk for å kunne bruke nøkkelhullsmerkingen på fiskeprodukter. I desember 2014 ble EUs forordning om matinformasjon og merking av mat gjort gjeldende i Norge som del av EØS-avtalen, og med dette trådte flere nye bestemmelser i kraft. Kravet om obligatorisk merking av produktenes næringsinnhold, vil tre i kraft 13. desember 2016.

Fiskehelse

Arbeidet med fiskehelse og fiskehelseforvaltning har vært omfattende også i 2014. Ikke minst har regjeringens arbeid med strategi for miljømessig bærekraftig oppdrett krevd mye ressurser for å avklare hvor skillet går mellom sentrale deler av matpolitikken (offentlig engasjement knyttet til kontroll med fisesykdommer for å sikre verdiskapingen i oppdrett) på den ene side, og sikring av miljømessig bærekraft med fokus på kontroll med lakselus på den annen side. Den forrige regjeringens *Strategi for en miljømessig bærekraftig havbruksnæring* gir visse avklaringer i forhold til dette, men det er en gjennomgående utfordring at forvaltningsorganene ikke er konsistente i valg av premisser når f.eks. regjeringens strategi skal følges opp.

For FHL har det også i 2014 vært viktig å bidra til at fiskehelseforvaltningen i Norge i større grad harmoniseres med bestemmelsene i fiskehelsedirektivet. Dialogen med Mattilsynet vil fortsatt være meget viktig på dette punkt. Prosessen i EU med utarbeidelse av ny «dyrehelselov» som også vil regulere myndighetenes fremtidige håndtering av sykdommer hos fisk, ble viet oppmerksomhet også i 2014.

Når det gjelder sikring av fiskehelse, bør innsatsen i tillegg til myndighetenes lovregulerte tiltak, også omfatte samordnede tiltak som gjennomføres frivillig av aktørene, og da basert på gjensidige avtaler og ikke på forskriftsfastsatte bestemmelser. Den koordinerte innsatsen for kontroll med lakselus og arbeidet med å dele kysten inn i tre regioner som i prinsippet skal bli

«selvforsynt» med settefisk og slakterikapasitet (se nedenfor) er viktige eksempler på slik samordning av tiltak.

Transport av levende fisk

I løpet av 2013 ble det innenfor rammen av samordning mellom aktørene igangsatt arbeid for å dele kysten inn i tre regioner med den hovedhensikt å unngå frakt av smolt og slaktefisk over regionsgrensene. Dette forutsetter at den enkelte region er «selvforsynt» med slakterikapasitet og ikke minst smolt. I erkjennelsen av at dette ikke er tilfellet for Nord-Norge i dag, er derfor målsetningen at transport av levende laksefisk over grensene må minimaliseres for å begrense aktiv transport av de smittestoffer slik fisk kan være bærere av. I 2014 ble det fattet vedtak om at soner skal etableres slik at grensen mellom Region nord og Region midt går langs en linje som settes utfra sydspissen av Bodøhalvøya. Grensen mellom Region midt og Region syd vil gå ved Hustadvika.

Et tema for samhandling som ble identifisert i 2012, var tiltak for å redusere sannsynligheten for spredning av smitte i forbindelse med transport av levende fisk. I 2014 var derfor utarbeidelse av felles retningslinjer for å redusere sannsynligheten for smittespredning ved transport av levende fisk med brønnbåt prioritert etter at endringene av forskriftene som regulerer smittehygiene og dyrevelferd i forbindelse med transport, ble vedtatt.

Beredskapsplaner havbruk

Et annet samordningstema var fastsettelse av retningslinjer for utarbeidelse av beredskapsplaner på sone- og/eller områdenivå dvs. over det nivået som er forskriftsfastsatt som en plikt på lokalitetsnivå. I dette arbeidet har FHL utfordret Mattilsynet slik at også tilsynsorganet kan bidra til å optimalisere samhandling med myndighetene utenom forskriftsregulert område. Dette har vært viktig også i 2014. Se også omtale i kapittel om Miljø.

Lakselus

Arbeidet med innspill til, og dialogen med myndighetene knyttet til arbeidet med kontroll med forekomsten av lakselus i havbruk og gjeldende luseforskrift har vært omfattende og viktig for å bidra til at alle hensyn til sjømatproduksjon og sosial, miljømessig og økonomisk bærekraft blir ivaretatt optimalt.

FHL har også i 2014 lagt ned vesentlig innsats i arbeidet med å sørge for kontroll med forekomsten av lakselus i norsk havbruk og i forhold til gjennomføring og videreutvikling av luseforskriften. Intern og ekstern informasjon om lakselussituasjonen og lusearbeidet har vært ressurskrevende også i 2014.

Havbruksnæringen igangsatte høsten 2009 et treårig prosjekt hvor målsettingen var å redusere forekomstene av lus slik at skadevirkningene på fisk i akvakultur og hos frittlevende laksebestander ble minimalisert, samtidig som resistensutviklingen hos lakselus skulle begrenses. Dette ble gjort gjennom å etablere et kontrollregime i havbruksnæringen med målsetning om å holde vedvarende lave nivåer av lus på laksefisk i havbruk.

Målet om vedvarende lave lusenivåer står ved lag selv om 2014 var svært utfordrende bl.a. pga. redusert effekt av medikamentelle virkemidler. Utprøving av nye ikke-medikamentelle kontrolltiltak i større omfang er en forutsetning for å komme frem til effektive kontrollregimer der bruk av medikamenter må marginaliseres. Både hovedmålene med det langsiktige lusearbeidet og den overordnede strategien for å nå disse målene står ved lag:

Arbeidet med kontroll med lakselus i havbruket har følgende hovedmål:

- Sikre at mengden lakselus i havbruksnæringen holdes på et vedvarende lavt nivå.
- Minimal bruk av legemidler.
- Minimalisere skadevirkningene på fisk i akvakultur og på frittlevende bestander.
- Effektive legemidler mot lakselus skal likevel være tilgjengelig.

Dette skal oppnås gjennom en strategi basert på følgende hovedpunkter:

- Hensiktsmessig geografisk plassering av lokaliteter.
- Koordinerte brakklegginger i hensiktsmessige soner.
- Ikke-medikamentell kontroll med lusemengden i merdene.
- Koordinert reduksjon av lusemengden ved hjelp av biologisk, mekanisk og eventuell medikamentell behandling i en optimal kombinasjon etter omforente kriterier.

Fiskefôr

Utfordringer knyttet til fiskefôr som det har vært arbeidet med i 2014, omfatter bl.a. norske myndigheters risikohåndtering knyttet til fiskefôr generelt, forvaltningens videreutvikling av fremmedstoffregelverket og regodkjenning av tilsetningsstoffer i fôr. Dialogen med norske myndigheter har generelt vært god på dette området.

Arbeidet med å bidra til at EUs regelverk på fôrområdet blir tilstrekkelig kunnskapsbasert også når det gjelder fiskefôr, vil likevel være viktig også i 2015 fordi gjeldende regelverk indirekte virker begrensende på mulighetene til å bruke tilgjengelig råvarer i fôr til fisk. Grunnen er at kunnskapen som ligger til grunn for en del av de tekniske kravene i bestemmelsene bygger på matproduksjon i landbruket. Det pågående arbeidet med endringer i forordningen om rester av pesticider i vegetabiler er viktig fremover.

Proporsjonalitet og enhetlig tilsyn

FHL har også i beretningsåret arbeidet med sikring av proporsjonalitet i tiltak og/eller enhetlig tilsyn fra Mattilsynets side i enkeltsaker for medlemmene. Det er en utfordring for Mattilsynet å sikre at deres tilsynsvirksomhet er enhetlig. Dette gjelder både i forhold til håndtering av sammenliknbare risikoer og i forhold til det å unngå geografiske ulikheter. Enhetlig tilsyn betyr ikke at alt skal gjøres likt, men at det ikke må være ulikheter i det handlingsrommet de enkelte virksomhetene har for å velge løsninger for etterlevelse av gjeldende regelverk.

Det er også en utfordring at en del av de pålegg Mattilsynet gir næringsaktørene, er overdimensjonerte i forhold til de justeringer som måtte være nødvendig. Slike vedtak vil ikke være proporsjonale og derfor i strid med matloven. Vel så viktig er det at de kan være unødig ressurskrevende og dessuten virke unødig reduserende på sjømatproduksjonen. Et annet element er at tiltakene virker negativt på konkurransevnen til den enkelte bedrift og/eller sektor.

Risikoanalyse

Som bl.a. angitt i EØS-bestemmelser, skal risikoanalyse ligge som grunnlag for ethvert offentlig regelverk som handler bl.a. om sykdommer, fiskevelferd og sikring av god hygiene i fôr og næringsmidler. Det stilles store metodemessige krav til hvordan dette skal gjøres i praksis.

I den forbindelse er FHL aktivt med i dialoger med Mattilsynet, departementer, Vitenskapskomiteen for mattrygghet (VKM) og vitenskapelige institusjoner, for å bidra til at risikoanalysens tre viktige elementer (risikoberegning, risikohåndtering og risikokommunikasjon) gjennomføres og praktiseres tilfredsstillende i forhold til internasjonale retningslinjer. Det er en utfordring at innhold og metodekrav ikke er sammenfallende innenfor henholdsvis miljøområdet og det som er omfattet av regelverket innenfor rammen av WTO. Dette gjelder også innenfor det matpolitiske området omfattet av EØS-avtalen.

KOMMUNIKASJON OG SAMFUNNSKONTAKT

Også i 2014 er det blitt rettet betydelig oppmerksomhet mot sjømatnæringen. Fiskeri og havbruk er økonomisk sett en stadig viktigere næring for Norge og må dermed være innstilt på være gjenstand for vedvarende interesse og søkelys. Det er viktig at næringen både arbeider for å løse de reelle utfordringene og setter inn kommunikasjonsiltak for å verne om omdømmet. Næringen må ha som visjon å stå med et sterkt omdømme i det norske samfunnet og at næringen anerkjennes som bærekraftig, seriøs, profesjonell og attraktiv.

Strategisk og operativt kommunikasjonsarbeid inngår i kjernevirksomheten i FHL og omfatter både synlige og mindre synlige kommunikasjonsiltak. FHL gir råd og støtte til medlemsbedrifter, og samarbeider med relevante aktører i og rundt næringen. FHLs kommunikasjonsaktiviteter skal understøtte det politiske arbeidet som organisasjonen prioriterer, samtidig som FHL også har en rolle i å ivareta sjømatnæringens generiske omdømme på en best mulig måte i offentligheten. I denne sammenhengen omfatter det aktiviteter overfor medieaktører (redaksjonene i aviser, nettpublikasjoner, radio, tv i inn- og utland) og andre samfunnsaktører (myndigheter, forvaltning, politikere, organisasjoner, næringsaktører osv.).

Som for alle store næringer er det viktig å sørge for "vedlikehold" av eget omdømme. "Laks er viktig"-kampanjen er ett av en rekke tiltak for å bidra til dette. Målinger fra kampanjen i 2011, 2012 og 13 viser god effekt ved at holdningene til laksenæringen fikk et løft. I 2014 er det arbeidet videre med utvikling av konseptet for senere realisering av kampanjeaktiviteter av større omfang.

FHL har også i 2014 hatt bred kontakt med representanter på Stortinget, spesielt gjennom partivis oppfølging av grupperingene i Næringskomiteen og Energi- og miljøkomiteen. FHL har deltatt i åpne høringer i forbindelse med Statsbudsjettet og andre høringer knyttet til saksfelt som angår FHL.

FHL har også i 2014 arrangert bedriftsbesøk med faglig opplegg for de ungdomspolitiske partiene. FHL har særlig prioritert å arbeide med fremtidens politikere. I løpet av to hektiske dager får man besøkt både et tradisjonelt hvitfiskmottak, pelagisk virksomhet, havbruk og førvirksomhet. Tilbakemeldingene på disse turene har vært svært gode både fra næringen og ungdommene. I tillegg gir arrangementene også flere gode oppslag i lokal- og regionaviser. Erfaringene med bedriftsbesøk er positive og bidrar til økt kunnskap om sjømatnæringen. FHL har i stor utstrekning kombinert slike bedriftsbesøk med faglige opplegg hvor vi også har invitert med forskningsmiljøer og NGOer for slik å få frem motforestillingene mot våre vurderinger.

FHL har også i stor grad pleid kontakt med aktuelle kystkommuner og fylkeskommuner. Dette er særlig aktuelt i havbrukssaker hvor kommunale planprosesser, og fylkeskommunen gjennom forvaltningen av Akvakulturloven, er sentrale for næringens rammevilkår.

FHLs nettsted fhl.no og systemet for utsending av medlemsinformasjon er blant de viktigste kanalene som benyttes til informasjon til medlemsbedrifter/bransje. Gjennom året ble det publisert omlag 150 åpne nyhetsmeldinger/pressemeldinger via disse kanalene. FHL er også tilstede i sosiale medier.

I løpet av 2014 har FHL lansert et nytt nettsted yngel.no for å spre informasjon om sjømatnæringen til unge personer som søker utdanning og en karriere innen sjømatsektoren. Les mer om dette under kapitlet om arbeidsliv, kompetanse og rekruttering.

FORSKNING OG UTVIKLING (FOU)

FHL har i alle år hatt sterkt fokus og høy aktivitet på forsknings- og utviklingsområdet. FHLs rolle har tidligere både vært initierende, organiserende og operativt utøvende av felles FoU-prosjekter som næringen har gjennomført. De fleste av prosjektene har vært gjennomført i tett samarbeid med Fiskeri- og Havbruksnæringens Forskningsfond (FHF), Norges Forskningsråd og Innovasjon Norge.

De siste årene har det også blitt gjennomført flere store fellesprosjekt i regi av grupperinger av medlemsbedriftene hvor FHL har hatt en administrativ koordineringsrolle. Noen av prosjektene er regionale mens andre er nasjonale. Eksempler på slike prosjekter er Havbruksnæringens Miljøfond, omdømmekampanjer og Nasjonalt luseprosjekt.

Styret i FHL har hatt en målsetting om at FHF skal være næringens felles organ for forskning og utvikling. Det er etablert direkte dialogmøte mellom styret i FHL og FHF. Den løpende dialogen mellom administrasjonene i FHL og FHF skal ivareta formidling av resultater fra prosjektaktivitetene og samordningen mellom næringens interesser opp mot øvrig virkemiddelapparat (Norges Forskningsråd og Innovasjon Norge). Aktivitetene i FHLs tidligere FoU- forumer videreføres i stor grad gjennom faggruppene som er opprettet i FHF.

ARBEIDSLIV, KOMPETANSE OG REKRUTTERING

Tarifforhandlinger

Tariffoppgjøret 2014 var et hovedoppgjør hvor samtlige tariffavtaler som FHL er part i, ble revidert. FHL forhandlet Fiskeindustrioverenskomsten med NNN, Havbruksoverenskomsten med Fellesforbundet og Overenskomst for fiskemel- og fiskefôrindustrien med Industri Energi. Det økonomiske resultatet av oppgjøret var at det ble gitt et generelt tillegg på kr 0,75. Det ble dessuten foretatt diverse justeringer av skiftsatser, fagbrevtillegg og minstelønn. De økonomiske justeringene var i tråd med rammen i frontfagsoppgjøret.

Vi oppnådde en forhandlingsløsning i to av oppgjørene, mens forhandlingene med NNN først ble løst etter mekling. Bakgrunnen for at NNN brøt forhandlingene var et krav om støtte til begjæring overfor Tariffnemnda om allmenngjøring av Fiskeindustrioverenskomsten. Under meklingen aksepterte FHL på visse vilkår å støtte et krav om allmenngjøring av overenskomstens minstelønnsatser.

Allmenngjøring av fiskeindustrioverenskomsten

NNN/LO fremsatte begjæring overfor tariffnemnda om allmenngjøring av Fiskeindustrioverenskomsten i juni 2014. Både minstelønnsatser, skifttillegg, arbeidstids- og overtidsbestemmelser, samt bestemmelser om dekning av reise, kost og losji, ble her begjært allmenngjort. En rekke instanser, herunder FHL, avga høringsuttalelse i saken. Etter møte i Tariffnemnda i november 2014, ble det besluttet allmenngjøring, med virkning fra 1. februar 2015. Allmenngjøringsvedtaket omfatter imidlertid kun minstelønnsatser, samt visse bestemmelser om skifttillegg. Dette innebærer at alle bedrifter innen fiskeindustrien må lønne arbeidstakerne i henhold til den tariffbestemte minstelønnsatser, uavhengig av om de er tariffbundet eller ikke.

Medlemsbistand

FHL har bistått medlemsbedriftene med rådgivning i forhold til arbeidsrettslige spørsmål. Vi har også bistått medlemsbedriftene ved forhandlinger i lokale tvister om avtaleverket, samt under forhandlingsmøter i oppsigelsessaker.

FHL har avholdt bedriftsinterne kurs i arbeidsgiverspørsmål for medlemsbedriftene. Det er også arrangert en tariffkonferanse sammen med NHO Mat og Drikke og NHO Mat og Landbruk.

Helse, miljø og sikkerhet (HMS)

Satsingsområdet er knyttet til NHOs handlingsplaner med hovedsatsingen om et mer inkluderende arbeidsliv, herunder de tematiske områdene:

- Ledelse, organisasjon og samhandling
- Økt nærvær - redusert fravær
- Et enklere og bedre regelverk

Arbeid med reduksjon av sykefraværet

Det ble i 2010 inngått en ny avtale om inkluderende arbeidsliv. Dette er en tre-partsavtale mellom arbeidsgiversiden, arbeidstakersiden og myndighetene. En sentral målsetting for denne avtalen er å innføre felles tiltak som kan bidra til å få ned sykefraværet, øke den reelle avgangsalder og å få flere med funksjonsnedsettelse inn i arbeidslivet. IA avtalen er nå under revidering.

FHL ser det som ønskelig at så mange av våre bedrifter som mulig blir såkalte IA-bedrifter. Foruten de virkemidlene som ligger i IA-avtalen, er en viktig del av sykefraværarbeidet at medlemmene sørger for en tett oppfølging og god dialog med de sykmeldte. FHL vil fortsette sitt arbeid med å bistå medlemsbedriftene i dette arbeidet.

I 3. kvartal 2014 lå det legemeldte fraværet på ca. 5,7 prosent, noe som er en viss oppgang i forhold til tilsvarende kvartal i 2013.

FHL har arrangert en HMS-konferanse i samarbeid med NNN, NHO Mat og Drikke og NHO Mat og Landbruk.

FHL deltar i et HMS-utvalg for havbruksnæringen sammen med Fellesforbundet og Arbeidstilsynet, hvor vi avholder regelmessige møter.

Kompetanse – utdanning – rekruttering

FHL samarbeider med utdanningsmyndighetene, skoler og opplæringskontorer for å bidra til at næringen får best mulig tilgang til tilstrekkelig og kompetent arbeidskraft. I tillegg bidrar FHLs ansatte og bedriftene på rekrutteringsmesser for å presentere næringen, og FHL bistår bedriftene dersom det er behov ved bedriftsbesøk og åpen dag på anlegg, som er en viktig del av arbeidet. FHL er representert med vararepresentant (Øyvind Andre Haram) i både Faglig råd for restaurant- og matfag (FRRM) samt Faglig råd for naturbruk. (FRNA)

Sett Sjøbein

Fiskeri- og kystdepartementet bevilget i februar 2008 midler til å starte opp prosjektet Sett Sjøbein for å øke rekrutteringen til marin sektor og bidra til etablering av etter- og videreutdanningstilbud for å øke formalkompetansen i sjømatnæringen. Fiskeri- og havbruksnæringens Forskningsfond (FHF) forvalter midlene innenfor de rammene som er gitt av departementet, og bransjen har gått inn med en delfinansiering gjennom FHF- fondet. Sett Sjøbein har to fulltidsansatte i sekretariatet med kontorsted i Ålesund og Trondheim. FHL anser

det som positivt at NFD og FHF ønsker å videreføre aktivitetene for å sikre de marine næringene kompetent arbeidskraft for fremtiden.

Boot Camp

Regjeringen bevilget i 2014 midler til gjennomføring av tre Marine Boot Camp. Tanken bak Boot Camp er å øke interessen for sjømatnæringen blant andre studieretninger i Norge. Akvarena i Trondheim har fått ansvar for gjennomføringen av tiltaket, der studentene samles, får møte sjømatbedrifter og får en utfordrende oppgave de må løse i løpet av noen dager. Den første Boot Camp i 2015 blir gjennomført under FHLs årskonferanse i Bodø, der de flinkeste studentene får muligheten til å presentere vinnerbidraget for årskonferansens deltakere.

Yngel.no

Som et ledd i å øke interessen for sjømat i Norge, startet FHL nettportalen www.yngel.no i oktober 2014. Prosjektet har som mål å få flere unge i alderen 15-25 år til å bli interessert i næringen. Nettstedet er bygd opp med både egen LinkedIn profil og Facebookside, som har vært brukt for å øke interessen om nettstedet. Så langt har nettstedet fått stor oppmerksomhet med 7.300 brukere, i tillegg er nettsiden ofte referert til av fiskerimedia. Som et samarbeid med ungdomsnettverket Youngfish, har en også fått flere unge til å skrive blogginnlegg om sin jobbhverdag. Ennå er yngel bare i sin startfase. FHLs mål og ønske er å gjøre nettstedet til det ledende rekrutteringsstedet som ungdom naturlig bruker for å hente kunnskap om sjømatnæringen.

Youngfish

FHL samarbeider med og sponser årlig nettverket Youngfish med 40.000 kroner. I 2014 har informasjonssjef Øyvind Andre Haram bidratt ved flere arrangementer Youngfish har gjennomført. Youngfishmedlemmer er også ansvarlig for å skrive blogginnlegg på yngel.no.

DELTAKELSE I INTERNASJONALE ORGANISASJONER

Europeiske organisasjoner

På europeisk nivå deltar FHL i de europeiske bransjeorganisasjonene (FEFAC, FEAP og AIPCE-CEP). Dette medfører at FHL er i en god posisjon til å påvirke EUs regelverk knyttet til sjømat og sjømatproduksjon. Arbeidet blir stadig viktigere for å kunne få gjennomslag for FHLs posisjoner når det gjelder regelverksutvikling da beslutningene tas i Brussel og det vil styrke norske posisjoner når de støttes av flere aktører.

- FEFAC (The European Feed Manufacturers' Federation) er den europeiske organisasjonen for fôrprodusenter.
- AIPCE-CEP (Association des industries de poisson de l'U.E) er den europeiske organisasjonen for fiskeindustri, fiskeimportører og fiskeeksportører. FHL deltar i AIPCEs styremøter og i relevante faggrupper (særlig innenfor matregelverket).
- Arbeidet i FEAP (Federation of European Aquaculture Producers) har en særlig sentral plass for FHL. Paul Birger Torgnes er visepresident i FEAP, mens Sveinung Sandvik er leder av "Commission for Cod, Large Trout and Salmon".

Andre internasjonale organisasjoner

FHL er også medlem av ISFA, International Salmon Farmers Association. ISFA er en nettverksorganisasjon for alle lakseproduserende land. De nasjonale foreningene fra Skottland, Færøyene, Island, USA, Canada, Chile og Tasmania inngår sammen med Norge i ISFA. Her samarbeides det bl.a. om beredskapsarbeid og utvikling av globale policy'er for laksenæringen.

Gjennom ISFA er det et tett samarbeid med North Atlantic Salmon Conservation Organization, NASCO. Trond Davidsen fra FHL har siden 2012 vært valgt president for organisasjonen. For mer info om ISFA, se www.salmonfarming.org.

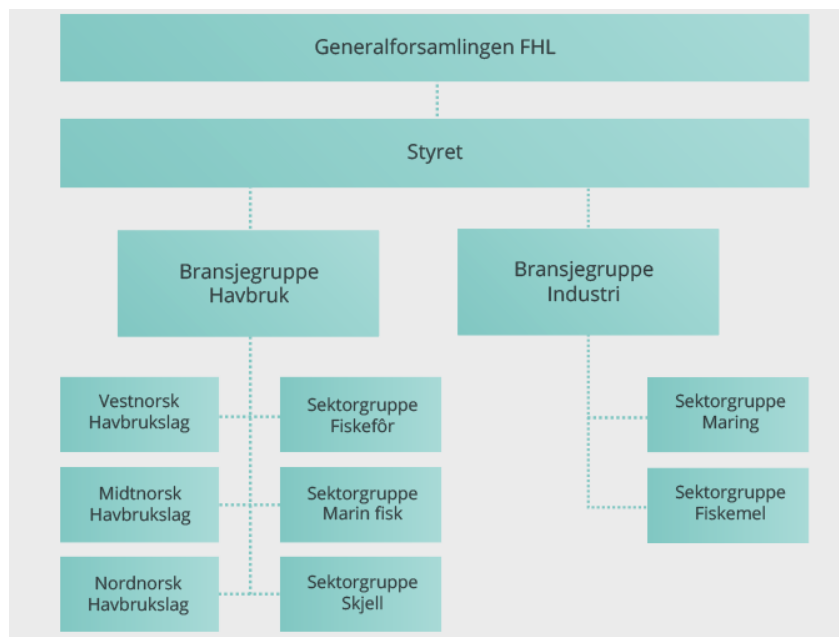
IFFO (International Fishmeal and Fish Oil Organisation) er den internasjonale organisasjonen for fiskemel- og fiskeoljeprodusenter.

BUSINESSEUROPE er den europeiske arbeidsgiver- og næringslivsorganisasjonen. Denne representerer mer enn 20 millioner store, små og mellomstore bedrifter gjennom 39 nasjonale næringslivsorganisasjoner i 33 land. NHO er medlem.

FHL er i tillegg siden 2013 medlem av både Norsk-Russisk Handelskammer og Norsk-Ukrainsk Handelskammer.

TILLITSVALGTE ORGANER

Figuren nedenfor gir en oversikt over organiseringen av hele tillitsvalgtapparatet i FHL:

Styret bygger i stor grad sine faglige beslutninger på innspill fra bransjegruppene, og viktige fagsaker for hhv industri og havbruk forankres i disse.

Omorganisering

Det ble i slutten av året nedsatt et organisasjonsutvalg som skulle gjennomgå organisasjonen og evt. foreslå endringer. Utvalget legger fram sitt forslag til endringer på generalforsamlingen i 2015.

Bransjegruppe industri

Industriektoren i FHL innbefatter fiskeindustrien, fiskemelindustrien, marin ingrediensindustri samt eksporten av tradisjonelle sjømatprodukter fra fangstbasert sektor.

Til bransjegruppen er det i dag knyttet egne sektorgrupper for Maring og Fiskemel.

Bransjegruppen er i 2014 blitt ledet av Inger-Marie Sperre, Brødrene Sperre AS. Øvrige medlemmer (fra 24. april 2014) har vært: Arne E. Karlsen, Nergård AS, Kjell-Olaf Larsen, Båtsfjordbruket AS, Harald Sperre, Nils Sperre AS, Rita Karlsen, Brødrene Karlsen AS, Knut Haagensen, Jangaard Export AS, Siv Østervoll, Hordafôr AS, Ivar Helge Melingen, Pelagia AS, Austevoll, Hans Peter Koppernæs d.y., Vedde AS, Per Gunnar Hansen, Norway Seafoods AS, Merethe Holte, Lofotprodukt AS.

I 2014 har Bransjegruppe Industri holdt seks møter og behandlet i alt 48 saker.

Bransjegruppe havbruk

Havbrukssektoren i FHL favner fiskefôr- og havbruksaktiviteter (settefisk, matfisk, FoU-aktiviteter mv). Til Bransjegruppe havbruk er det knyttet egne sektorgrupper for hhv fiskefôr, skjell og marin fisk samt regionale havbrukslag. For omtale av aktiviteten i havbrukslagene se kapittel Havbruk.

Bransjegruppen er i 2014 blitt ledet av Elin Tveit Sveen, Marø Havbruk AS. Øvrige medlemmer fra 24.04.2014 har vært: Carl-Erik Arnesen, Firda Sjøfarmer AS, Roar Paulsen, Lerøy Hydrotech AS, Ragnar Joensen, Marine Harvest Norway AS, Jan Sverre Røsstad, Biomar AS, Line Ellingsen, Ellingsen Seafood AS, Snorre Jonassen, Cermaq Norway AS, Alf Jostein Skjærvik, Salmar Farming AS, Sveinung Sandvik, Sjøtroll Havbruk AS.

I 2014 har Bransjegruppe havbruk holdt åtte møter og behandlet i alt 49 saker.

PERSONALFORHOLD OG ARBEIDSMILJØ

Ved utgangen av 2014 hadde FHL 23 ansatte. Geir Ove Ystmark ble høsten 2013 ansatt som adm. direktør med tiltredelse fra 1. januar 2014.

Endringen av FHLs organisasjonsmodell i 2007 medførte overgang fra sektor- til avdelingsbasert administrativ organisering. Omleggingen har medført større fleksibilitet i bruken av administrative ressurser.

I 2014 ble det foretatt en gjennomgang av oppgavefordelingen i administrasjonen. Prosessen har hatt som mål å bidra til at FHL får en tydeligere profil. Arbeidet med kommunikasjon og samfunnskontakt er samlet og ledes av Aina Valland som direktør for Næringsutvikling og samfunnskontakt. Det faglige arbeidet innenfor områdene miljø og helse er samlet i én avdeling. Dette ettersom mange av prosessene på miljø og helse krysser hverandre faglig. Avdelingen ledes av Henrik Stenwig. For å styrke arbeidet med handelspolitikk er dette lagt til ny stilling som assisterende direktør. Dette gjør også at administrerende direktør får noe mer avlastning på organisatoriske og administrative funksjoner. Trond Davidsen er assisterende direktør. Sverre Johansen leder som tidligere det administrative arbeidet koblet opp mot industrien og fangstbasert sektor. Jon Arne Grøttum har overtatt ansvaret med å lede havbruksavdelingen. Endringene ble gjennomført med virkning fra og med 1. juli 2014.

Administrasjonen i FHL pr. 01.01.2014:

Arbeidsmiljøet i FHL anses som godt. FHL har inngått IA-avtale. Det er utarbeidet en felles personalpolitikk for hele FHL og det avholdes årlige medarbeidersamtaler. Det ble i 2010 utarbeidet etiske retningslinjer for ansatte i FHL. Sikkerhetsaspekter ved de ulike FHL-kontorene, som el-sikkerhet og brannvern, er ivaretatt av felles systemer gjennom de respektive huseierne. Sykefraværet var i 2014 0,12% sammenlignet med 0,6% i 2013. Det har ikke forekommet alvorlige arbeidsuhell eller skader i løpet av året som har resultert i personskader eller materielle skader.

FHL har som mål å være en arbeidsplass der det råder full likestilling mellom kvinner og menn. Styret består av 6 menn og 3 kvinner. Diskrimineringslovens formål er å fremme likestilling, sikre like muligheter og rettigheter og å hindre diskriminering på grunn av etnisk og/eller nasjonal opprinnelse, avstamning, hudfarge, språk, religion og livssyn. FHL er bevisst på å opptre i samsvar med lovens formål.

Ut fra vår vurdering forurenses ikke organisasjonen det ytre miljø. Organisasjonen har som mål å velge underleverandører som har et bevisst forhold til miljøkrav og som for øvrig har en høy etisk standard for sin virksomhet.

Styret i FHL

Gunnar Domstein
Styreleder

Fredd Wilsgård
1. Nestleder

Inger-Marie Sperre
2. nestleder

Hanne Benjaminsen

Arne Møgster

Elin Tveit Sveen

Alf Helge Aarskog

Jan Sverre Røsstad

Tore Remman

Geir Ove Ystmark
adm. dir.

Vedlegg:

Havbruksnæringens miljøfond - årsrapport 2014

Om fondet

Havbruksnæringens miljøfond ble presentert på FHLs generalforsamling i Bergen 7. april 2011. Miljøfondet er en del av Miljøløftet. Havbruksselskapene har bidratt med kr 10.000,- pr konsesjon pr år. Fondet skal bidra til å finansiere arbeidet med å redusere mengden rømt oppdrettsfisk i laksevassdragene. Det var gledelig stor oppslutning om å få etablert fondet. Fondet har eksistert i 4 år. Fra 2015 blir fondet obligatorisk og går over i ny statlig organisering.

Miljøfondet har støttet relevante prosjekter, etter forhåndsvurdering av søknader i forhold til fondets vedtekter. Fondets midler står på bankkonto eid av Fiskeri- og havbruksnæringens landsforening (FHL), men midlene forvaltes og disponeres av oppnevnte nasjonale og regionale styringsgrupper.

Tildeling av midler

Tildelinger til nasjonale tiltak fra Havbruksnæringens Miljøfond besluttes av en styringsgruppe bestående av Bransjegruppe Havbruk og en representant fra en NSL-medlemsbedrift. Som hovedregel skal 30% av innsamlede midler anvendes til nasjonale tiltak. Tildelinger til regionale tiltak fra Havbruksnæringens Miljøfond besluttes av Regionale Styringsgrupper bestående av det regionale Arbeidsutvalget eller personer oppnevnt av arbeidsutvalget og en representant fra medlemsbedrift i NSL. Representanter fra forvaltning og villaksinteressene er invitert til å komme med innspill til både regionale og nasjonale tiltak.

Det er to tildelingsrunder årlig og i 2014 har søknadsfristene vært 15. febr og 15. august. Det er bevilget midler til 16 prosjekter i 2014. Noen av disse prosjektene har fått midler over flere år, og mange av prosjektene omfatter tiltak i flere elver.

FHL har hatt dialog med miljøforvaltningen, Miljødirektoratet, Fylkesmennenes miljøvernavdelinger og Fiskeridirektoratet for å komme fram til en god prioritering av prosjekter. FHL har også fått innspill fra representanter fra Norges Jeger- og Fiskerforbund.

Regionale prosjekter

Tildelingene til regionale prosjekter skjer i hovedsak regionvis på Vestlandet, i Midt-Norge og Nord-Norge. Det er kommet inn flere gode søknader til de regionale fondene. Resultater fra utfiskings- og overvåkingstiltak i 2011, 2012 og 2013 ble sammenstilt i en pressemelding i juli 2014. Undersøkelsene representerer ca. 100 ulike elver fra nord til sør.

Resultatene skal oppdateres med tall fra prosjekter gjennomført i 2014 når disse rapportene foreligger. Regionlagene har utarbeidet egne årsmeldinger for de regionale prosjektene.

I 2014 er det bevilget totalt 9 millioner kroner til ulike tiltak i regionene. De enkelte tilskuddene varierer fra kr 40.000 til 3,75 millioner kroner. Disse spenner fra mindre prosjekter knyttet til overvåking og utfisking, til mer omfattende programmer som inkluderer flere lakseførende vassdrag og større utredningsprosjekt på sporing, skille oppdrettsfisk fra villfisk på elvebredden, samt prosjekt relatert til vandringsmønster, oppvandring og bitevillighet til laks i elvene. Tabellen nedenfor viser hvilke prosjekter som har fått midler regionalt siden miljøfondet startet opp.

Nordnorsk prosjekt	Type prosjekt	Tidsrom	Bevilget pr 31.12.2014
Sperrevassdrag i Nordland/prosjekt utmark inkl Lyngen	Uttak i elv	2011-2012-2013-2014	3350000
Ruseprosjektet i Varpa	Uttak i elv	2011-2012-2013-2014	2300000
Tiltak mot oppdrettslaks i Skøelva	Uttak i elv	2012-2014	170000
Overvåkningsprosjekt i Saltdalselva	overvåkning	Avlyst	40000
Overvåkning Finmark	Overvåkning	2012 og 2013	800000
Lakselva-Laukhellevassdraget Senja, videoovervåkning	Overvåkning, uttak	2013, 2014	735000
Overvåkning, skjellprøver og uttak av oppdrettslaks i Finnmark	Overvåkning, uttak	2014 og 2015	450000
Totalt bevilget Nordnorsk			7845000
Midtnorsk prosjekt	Type prosjekt	Tidsrom	Bevilget pr 31.12.2014
Kunnskapssenteret for laks og vannmiljø-Namsen	uttak i elv, genetisk studie	2011-2012	387625
Elvene rundt Trondheimsfjorden	Overvåkning	2012-2013	1775000
Telemetriprosjektet	Overvåkning	mai-des 2012	1300000
Uttak laks Fiskumfoss	uttak elv	mai-okt 2012	60000
Merkestasjon Agdenes	Overvåkning	jun-des 2012	175000
Bærekraftig forvaltning av laks og sjøørret i Møre og Romsdal	overvåkning	2013 og 2014	800000
Tiltaksrettet overvåkning Tr. heimsfj., se på vandringsmønster	overvåkning og uttak	2013-2015	1200000
Drivtellinger i Gaula og Orkla	Overvåkning og uttak	2015	410000
Utfisking i Namsen	Uttak	2015	38000
Utfisking rømt oppdrettslaks i Surna	Uttak	2015	50000
Totalt bevilget Midtnorsk			5697625
Vestnorsk prosjekt	Type prosjekt	Tidsrom	Bevilget pr 31.12.2014
Bjerkreim elveeigarlag	overvåkning og uttak	2011-2012-2013	170000
Hardangerfjordlauget-koordinert utfiske	uttak i elv	2012	950000
Suldalslågens forvaltningslag-uttak rømt oppdrett	uttak i elv	2011-2012	105000
Årøyelven-uttak rømt oppdrettsfisk	uttak i elv	2011-2012	120000
Nummedalslågens forvaltningslag	uttak i elv	2011-2012	46000
Etneelva - drift fiskefelle	uttak i elv	2013-2015	580000
Sogndal Jæger og Sportsfiskerlag	uttak i elv	sep.12	50000
Hardangerfjord Villfiskilag	uttak i elv	høst 2012	50000
Vikedal Elveeigarlag	uttak i elv	mai-nov 2012	50000
Innsamling og analyse av skjellprøver på Vestlandet	uttak i elv	2013	300000
Suldalslågens forvaltningslag-uttak rømt oppdrett	uttak i elv	høst 2013	75000
Årdalselva (ruseprosjekt)	uttak i elv	høst 2013	100000
Nummedalslågens forvaltningslag	uttak i elv	høst 2013	25000
Voss klekkeri (registeringsfiske)	uttak stamfisk	høst 2013/vår 2014	20000
Gytfisketelling og registrering av rømt oppdrettslaks Vestlandet	overvåkning og uttak	høst 2013	500000
Uni Miljø, Uttak av rømt fisk i elvene på vestlandet høst 2014	uttak	2014	750000
Meir laks i elva, utarbeidelse av håndbok, Norsk villaksforv	tiltak i elv, uttak fisk	2014	200000
Kontroll av stamfisk ved gentest, utsortering oppdrettsfisk Glomma	kartlegging, uttak	2013	50000
Kartlegging og uttak av oppdrettsfisk i Bjerkreimselva	kartlegging, uttak	2014	51500
Totalt bevilget Vestnorsk			4192500

Nasjonale prosjekter

I tillegg til pengestøtten som er gitt regionalt, er det bevilget midler til utredninger av metoder for å skille rømt laks og villaks i elv, og spore rømt laks tilbake til eier. Ved bruk av sporelementer, som er unik for hver elv/vannkilde, ser en på mulighetene for å spore fisken tilbake til en lokalitet. Disse sporelementene avleires i fiskens skjell og gir en signatur som er karakteristisk for området. Til nasjonale tiltak er det bevilget totalt 4,9 millioner kroner for 2014 og 2015. De nasjonale prosjektene som har fått bevilgning er vist i tabell nedenfor.

Nasjonale prosjekt	Type prosjekt	Tidsrom	Bevilget pr 31.12.2014
Sporing av rømt laks	Sporing rømt fisk	Okt-des 2011	400000
Utredning av metoder for ident rømt laks	Sporing rømt fisk	Jan-mai 2012	700000
Pandora film-artsforståelse, skille villfisk/oppdrettsfisk i elv	Uttak i elv	Jun 2012-april 2013	150000
Etneelva-drift av laksefelle	Uttak i elv	2013-nov 2015	300000
Konseptbevis-genetisk sporing av rømt laks	Sporing rømt fisk	Jun 2012-des 2012	550000
Genetisk sporing av laks fra Raumastammen	Sporing rømt fisk	2013-2015	590000
Telemetriprosjektet Namsen	overvåkning/adferd	2013-2014	894000
Telemetriprosjektet Namsen	overvåkning/adferd	2014	700000
Tiltaksretta overvåkning i Trondheimsfjorden	Overvåkning	2014	1000000
Sporing av laks vha elementanalyser	Sporing rømt fisk	2014 og 2015	3750000
Salmopedia- Kjenn din laks	Uttak i elv/ skille fisk	2014 og 2015	1181675
Totalt bevilget Nasjonalt			10215675

Det er hittil bevilget til sammen 28 millioner kroner til nasjonale og regionale prosjekter.

Tiltakene gir resultater

Styringsgruppene har gjennom de to søknadsrundene gitt støtte til gode og viktige prosjekter uavhengig av hvem som står bak det aktuelle tiltaket eller prosjektet. Prosjektmidlene gir gode resultater i form av ny kunnskap og reelle praktiske resultater.

Resultat fra utfiskingstiltak i 100 elver i årene 2011,2012 og 2013

Miljøfondet har via utfiskingstiltak over hele landet undersøkt 48.000 laks i ca. 100 vassdrag. Sommert på landsbasis var innslaget av rømt laks 4,5% i 2011, 2,5% i 2012, og 2,0% i 2013. Hovedvekten av undersøkelsene er gjort under sportsfisket på sommeren. I tillegg er noen vassdrag undersøkt senere på høsten. Medianverdiene for innslag av rømt laks er 3,4% i 2011, 1,6% innslag i 2012, og 1,0% i 2013. I 2013 hadde altså halvparten av elvene 1,0% eller lavere innslag av rømt laks.

Årstal	Totalt antall undersøkte elver	Totalt antall undersøkte laks	Antall rømte laks	% innslag	Median	Elver <5% innslag	Elver 5-10% innslag	Elver>10 % innslag
2011	12	7,424	336	4,5%	3,4%	8 (67%)	2 (17%)	2(17%)
2012	62	18,909	476	2,5%	1,6%	48 (77%)	7 (11%)	7(11%)
2013	82	21,842	443	2,0%	1,0%	63 (76%)	9 (11%)	11 (13%)

I arbeidet er det benyttet ulike metoder som fangst med stang, ruser, dykking og videoovervåking. For å skille mellom villfisk og oppdrettsfisk er det brukt skjellanalyser og gytefisktellinger. All fisk, både antatt oppdrettslaks og villlaks, er undersøkt for å gi riktigst mulig beskrivelse av situasjonen i den enkelte elv. 76% av de undersøkte elvene i 2013 (63 av 82 elver) hadde mindre enn 5% innslag av oppdrettsfisk.

Det har vært undersøkt fisk både i sportsfiskesesong og i høstfiske. Erfaring tilsier at for en del vassdrag kommer noe rømt laks opp i vassdragene etter endt fiskesesong, resultatene fra Miljøfondets prosjekter, som kun omhandler innslag av rømt laks i fiskesesong, kan dermed vise noe lavere tall enn det som er reelt. Uavhengig av dette ser FHL at innslaget av rømt oppdrettslaks i elv går ned, og at dette også støttes av andre forskningsmiljø.

Forskerne angir at naturlig feilvandring for laks i gjennomsnitt er beregnet til omkring 4%t ifølge Vitenskapelig råd for lakseforvaltning (2011). Mer informasjon om resultatene fra FHLs miljøfond finnes her: <http://fhl.no/mindre-romt-laks-i-elvene/>

Prosjekter som mottar midler fra miljøfondet skal gjennomføres i henhold til det til enhver tid gjeldende regelverk, og nødvendige tillatelser må innhentes. Vi har gjennom prosjektbehandlingene holdt kontakt med bl.a. Fylkesmennenes fiskeforvaltere for å sikre oss at prosjektene som får midler er i tråd med forvaltningsprinsipper og planer for de respektive elver/ vassdrag.

Ny organisering av miljøfondet fra 2015

Miljøfondet går over i en ny statlig organisering fra 2015, hvor fondet gjøres obligatorisk for alle som driver med oppdrett av laks og ørret. De bedrifter som har sporing på fisken blir foreslått unntatt avgift i fra fondet. Detaljer rundt organisering og hva fondet skal omfatte er ikke helt avklart ved inngangen til 2015. Det har vært to offentlige høringsrunder angående saken.

Nasjonal styringsgruppe

*Roar Paulsen (sign)
leder*

Elin Tveit Sveen (sign)

Sveinung Sandvik (sign)

Alf Jostein Skjærvik (sign)

Line Ellingsen (sign)

Lars Heine Kåsa (sign)

Snorre Jonassen (sign)

Carl-Erik Arnesen (sign)

Ragnar Joensen (sign)